

วารสาร วิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ

ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๓ กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๔๗

ISSN 1513-0096

พระสาทิสังกษณ์ สมเด็จพระนางเจ้าฯ
พระบรมราชินีนาถ
ผลงานของ นายทวีพร ทองคำใบ

วารสารวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๓ กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๕๗ ISSN 1513-0096

เจ้าของ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ที่ปรึกษา

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (นางพรนิภา ลิ้มปพยอม)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (นายไพฑูรย์ เสี่ยงก้อง)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (นายเจริญ ภัคดีวานิช)

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (นายดิเรก พรสีมา)

ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผน (นายมังกร กุลวานิช)

ที่ปรึกษาด้านมาตรฐานการศึกษา (นายนิวัตร นาคะเวช)

ที่ปรึกษาด้านการศึกษาพิเศษและผู้ด้อยโอกาส (นางเบญจมา ชลธาร์นนท์)

ที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน (นายอุบล เสนาวรี)

ที่ปรึกษาด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (นายวินัย รอดจ่าย)

ที่ปรึกษาด้านพัฒนาระบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วม (นายปัญญา วงศ์กุหมัด)

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (นายสุชาติ วงศ์สุวรรณ)

รองผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (นางสุนีย์ เศรษฐินวิชัยกิจการ)

วารสารวิชาการ เป็นวารสารที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน และการจัดการศึกษา เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในเชิงสร้างสรรค์ต่อการปฏิบัติงานด้านการศึกษา เสนอข่าวความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับงานวิชาการ ประกาศ คำสั่ง และระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา

ข้อความใดๆ ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการฉบับนี้ เป็นความคิดเห็นเฉพาะตัวของผู้นเขียน ไม่มีข้อผูกพันกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ประการใด

บทบรรณาธิการ

ทรงเป็นแม่แห่งเทพประนมบ ทรงเป็นแม่แห่งภพพื้นสยามฯ บทอาศิริวาทและพระสาทิสังกษณ์ ผลงานของคณะบรรณาธิการรังสรรค์ขึ้นเทิดพระเกียรติ เนื่องในวโรกาสมหามงคลสมัย สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๖ รอบ แทนความจงรักภักดีถึงทูลล้นสยาม ขอจงทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน

ปฐนียบุคคลของชาติ อาจารย์จุลทัศน์ พยาฆรานนท์ อาจารย์สายไหม จบกาสึก อาจารย์บุหลง ศรีกนก อาจารย์จินตนา ใบกาซูยี ร่วมเทิดพระเกียรติด้วยบทความอันสำแดงถึงพระอัจฉริยภาพของสมเด็จพระแม่แห่งแผ่นดิน คือวรรณกรรมล้ำค่าตราไว้ในบรรณพิภพ ขอกราบขอบพระคุณ

คอลัมน์ประจำยังคงครบครันหลากหลาย มั่นคงในคุณค่าเชิงวิชาการ เราเพิ่มหน้าหนังสือครูทำได้ และร้อยเรียงเคียงกันฉันกวี เพื่อรองรับมูลแห่งเนื้อหาที่มีมาก ขณะก่อก่อปฏิรูปการศึกษากำลังเคลื่อนไหวหมุนความรู้ด้านการจัดทำหนังสือเป็นประโยชน์อันจำเป็นของบุคลากรในเขตพื้นที่การศึกษา ใช้ช่วยออกแบบสื่อทางการศึกษาทุกประเภทได้ดี หนังสือครูทำได้ คือคอลัมน์ที่เราภาคภูมิใจ

บรรณาธิการ

นายทวีพร ทองคำใบ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางสาวเจตนา พรหมประดิษฐ์

กองบรรณาธิการ

นางสาวเงินยวง นุตตะเคียน

นายธัญญา เรื่องแก้ว

นางสาวประนอม เพ็ญพันธ์

นายประยุทธ์ ไทยธานี

นางเพชรภรณ์ รื่นรมย์

นางฟาฏินา วงศ์เลขา

นางลัดติยา ออมสมานกุล

นางสาววิไลวรรณ ใจแก้ว

นางศกุนตลา สุขสมัย

นางสาวสุขเกษม ปิดตานะ

นางสาวสุวิมล โสทธิพิย

นางอัมพร แต้มทอง

กองจัดการ

นางสาวจารุวรรณ บุญจันทร์

นางสาวชนัญชิดา นาคปลัด

นางสาวชมภูณัฐ จรวิรัตน์

นายอานนท์ สิงห์ล้ำเลิศ

ฝ่ายศิลป์

นายพินิจ สุขะสันต์

นายไพฑูรย์ บุญภานนท์

ถ่ายภาพ

นายทวีพร ทองคำใบ

เรื่อง

หน้า

- พระราชประวัติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เจตนา พรหมประดิษฐ์ ๓
- สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ กับงานฟื้นฟู การช่างหัตถศิลป์ประเภทเครื่องคร่ำทอง-เงิน จุลทัศน์ พยาฆรานนท์ ๗
- สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ และสิ่งแวดล้อม สายไหม จบกมลศึก ๑๒
- สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ กับการส่งเสริมการอ่านหนังสือ จินตนา ใบกาชุย ๒๐
- สิลิตศิลปาชีพวิจิตร นิรมิตแห่งเทพ ทวีพร ทองคำใบ ๒๘
- มาตรฐานการเรียนรู้...กับหลักสูตรสถานศึกษา ดร.รุ่งนภา นุตราวังศ์ ๓๖
- กระบวนการเรียนรู้ พันธณีย์ วิหคโต ๔๐
- การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ ของโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย ร.ท.หญิงสุดาวรรณ เครือพานิช ๕๐
- เครือข่ายการทำงานร่วมกัน : ยุทธศาสตร์สำคัญ ในการพัฒนากิจกรรมชีวิตเด็กเร่ร่อน ชาคริต ภวังคนันท์ ๕๕
- ข้อตระหนักการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รูปแบบการสอนพลศึกษาที่เปลี่ยนแปลง สติติย์ จันทร์ศรี ๖๐
- การพัฒนาความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษให้กับผู้เรียน สาคร พุทธิผล ๖๖
- สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงทวงโยการเรียนประวัติศาสตร์ บุหล่ง ศรีภัก
- คอลัมน์โรงเรียน...วิสัยทัศน์ของนายกองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดชลบุรี ที่มีต่อโรงเรียนในฝัน สติรา ปัญจมาลา ๗๘
- พระสาทิสังขณ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ มานพ ถนอมศรี ๘๐
- คอลัมน์สนามหนังสือเพื่อการเรียนรู้ ฟาฏินา วงศ์เลขา ๘๘
- คอลัมน์ดาวเด่นแดนสยาม กรุณา ศิริฤกษ์อุดมพร ๙๐
- ร้อยเรียงเคียงกันฉันท์ ทวีพร ทองคำใบ ๙๒

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

เจตนา พรหมประดิษฐ์

นับเป็นบุญวาสนาอย่างยิ่งของพลกนิกรชาวไทย และชาวต่างชาติที่พำนักอยู่ในแผ่นดินไทย แผ่นดินที่มีพระมหากษัตริย์ผู้เปี่ยมด้วยทศพิธราชธรรม พระมหากษัตริย์ผู้ทรงห่วงใยในทุกข์สุขของประชาราษฎร์ และยังเป็นบุญวาสนามากขึ้นอีก ที่เรามีพระบรมราชินีนาถ ผู้เปี่ยมด้วยพระเมตตากรุณา พุ่มเทพระวรกายและพระสติปัญญา ปฏิบัติพระราชกรณียกิจและพระราชทานความช่วยเหลือแก่ราษฎรที่เดือดร้อน เพื่อให้พลกนิกร มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเป็นสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ องค์ที่ ๒ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ทรงมีพระนามเดิมว่า หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ซึ่งเป็นพระนามที่ได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ พระนามของพระองค์มีความหมายว่า **“ยังความปสัณปีติยินดีและเกียรติยศมาสู่ตระกูลกิติยากร”**

พระองค์ทรงเป็นพระธิดาองค์ใหญ่ ในพลเอก พระวรวงศ์เธอกรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ (หม่อมเจ้านักขัตรมงคล กิติยากร) กับหม่อมหลวงบัว กิติยากร เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันศุกร์ที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๔๓๕ ณ บ้านนายพลเอกเจ้าพระยาวงศานุประพัทธ์ (หม่อมราชวงศ์สท้าน สนิทวงศ์) บิดาของหม่อมหลวงบัว ที่ถนนพระรามหก กรุงเทพมหานคร

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระเชษฐา และพระกนิษฐภคินี รวม ๓ องค์ คือ

๑. หม่อมราชวงศ์ กัลยาณกิติ์ กิติยากร
๒. หม่อมราชวงศ์ อุดุลยกิติ์ กิติยากร
๓. หม่อมราชวงศ์ บุษบา กิติยากร

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเริ่มการศึกษาชั้นอนุบาลที่โรงเรียนราชินี ปากคลองตลาด ต่อมาเมื่อพระชนมพรรษา ๘ พรรษา พระบิดาได้ย้ายพระองค์ไปศึกษาต่อที่โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์ คอนแวนต์ สามเสน พระองค์ทรงพระปรีชาสามารถ และเอาพระทัยใส่ต่อการศึกษา และสนพระทัยในวิชาดนตรีเป็นพิเศษ ทรงอ่านโน้ต และร้องเพลงได้อย่างถูกต้อง นอกจากนั้นยังทรงเปียโนได้อย่างไพเราะเป็นเลิศ

ในปี พ.ศ. ๒๔๔๙ พระบิดาได้ย้ายไปรับตำแหน่งเป็นเอกอัครราชทูตประจำราชสำนักเซนต์เจมส์ ประเทศอังกฤษ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้ติดตามเสด็จพระบิดาไปศึกษาวิชาเพิ่มเติม และเมื่อมีพระชนมายุ ๑๖ พรรษา ได้ตามเสด็จพระบิดาซึ่งไปดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงปารีส และโคเปนเฮเกน เดนมาร์ก พระองค์ทรงศึกษาด้านภาษา จนสามารถรับสั่งภาษาอังกฤษ และฝรั่งเศสได้เป็นอย่างดี

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้เข้าเฝ้ารับเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เป็นครั้งแรก ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๐ ต่อมาเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์ ในเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๔๙๑ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถได้ทรงมีโอกาสนิยามพระอาการเป็นประจำจนกระทั่งหายประชวร และเมื่อวันที่ ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ประกอบพิธีหมั้นกับสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ

ต่อมาในวันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๓ ทรงโปรดให้จัดการพระราชพิธีราชาภิเษกสมรสขึ้น ณ วังสระปทุม และโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ ขึ้นเป็น สมเด็จพระราชินีสิริกิติ์ ครั้นเมื่อมีพระราชพิธีบรมราชาภิเษก ในวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช โปรดให้เฉลิมพระนามาภิไธยสมเด็จพระราชินีสิริกิติ์ เป็น สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี หลังจากนั้นทั้ง ๒ พระองค์ ได้เสด็จฯ กลับไปยังสวิตเซอร์แลนด์อีกครั้งหนึ่ง เพื่อทรงรักษาพระองค์ และทรงศึกษาต่อ และได้เสด็จฯ กลับมาประทับที่ประเทศไทย ในปี พ.ศ. ๒๔๙๕

ในวันที่ ๒๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๙๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ออกบรรพชาเป็นเวลา ๑๕ วัน ระหว่างวันที่ ๒๒ ตุลาคม ถึง ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๙ ในระหว่างที่ทรงผนวชอยู่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งต่อมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดฯ ให้เฉลิมพระอภิไธยเป็น สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๙

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชโอรส และพระราชธิดา รวม ๔ พระองค์ คือ

๑. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ประสูติ ณ สถานพยาบาล มอนต์ซิวซีส์ นครโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๔๙๔

๒. สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าวชิราลงกรณ บรมจักรยาดิศรสันตติวงศ เทเวศรธำรงสุบริบาล อภิคุณูปการมหิตลาดุลเดชภูมิพล นเรศวรางกูร กิตติสิริสมบูรณ สว่างควัฒน์ บรมขัตติยราชกุมาร ประสูติ ณ พระที่นั่งอัมพรสถานเมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๔๙๕ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ทรงได้รับการสถาปนา พระอิสริยยศกิติ เป็น สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร สิริกิตยสมบูรณสวางควัฒน์ วรขัตติยราชสันตติวงศ์

มหิตลพงศอดุลยเดช จักรีนเรศยุพราชวิสุทธิ สยาม-มกุฎราชกุมาร มุสิกนาม

๓. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนราชสุดา กิติวัฒนาดุลโสภาคย์ ประสูติ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน เมื่อวันที่ ๒ เมษายน ๒๔๙๘ ต่อมา ทรงได้รับพระราชทานโปรดเกล้าฯ ให้เฉลิมพระอิสริยยศ เป็น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี เมื่อปี ๒๕๒๐

๔. สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ประสูติ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน เมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๐๐

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจเพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุข แก่ปวงชนราษฎรทั่วทุกแห่ง โดยไม่เลือกชนชั้น วรรณะ ศาสนา ตลอดระยะเวลากว่า ๕๐ ปี ที่พระองค์ได้ปฏิบัติพระราชกรณียกิจ ช่วยปัดเป่าทุกข์ให้แก่ราษฎรของพระองค์ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการศึกษา ศาสนา เศรษฐกิจ การสาธารณสุข การรักษาวินัยธรรม ประเพณีของชาติไทย รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์ป่า และแม้พระองค์จะมีพระราชกรณียกิจมากมายเพียงใด ก็ได้ละทิ้งพระราชภารกิจในฐานะพระราชมารดา พระองค์ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจทุกอย่างได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

ในมงคลวโรกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมายุครบ ๖ รอบ ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๗ พสกนิกรชาวไทยทุกคนต่างสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาชนจึงพร้อมใจกันจัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ เพื่อถวายเป็นราชสักการะและถวายพระพรชัยมงคลขึ้นหลายกิจกรรม เช่น การบรรพชาสามเณรหมู่เฉลิมพระเกียรติ การจัดทำโครงการ แก้วตา ดวงใจ เทิดไท้ ๗๒ พรรษา มหาราชินี การบริจาคโลหิตเพื่อเฉลิมพระเกียรติ โครงการหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ การจัดกิจกรรมเหล่านี้ก็เพื่อให้ประชาชนทุกหมู่เหล่า ได้แสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระผู้เป็นพระแม่เจ้าของชาวไทย

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (๒๕๓๗). **สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กรมวิชาการ. (๒๕๓๘). **สมเด็จพระบรมราชินีนาถ พระราชกรณียกิจด้านการศึกษา ศาสนา และสาธารณสุข**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

พระราชประวัติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ ๙. (๒๕๕๗). (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.prdnorth.in.th/queen/>[๒๕๕๗,๔ พฤษภาคม].

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ. (๒๕๕๗). (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.sakulthai.com/kk1.html>[๒๕๕๗,๕ พฤษภาคม].

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ. (๒๕๕๗). (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.thaisnews.com/prdnews/queen_talk/1.html[๒๕๕๗,๔ พฤษภาคม].

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (๒๕๕๖). **วิชาค่ายิ่งล้ำ สนิททรัพย์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

เก็บ

งานฟื้นฟูการช่างหัตถศิลป์ประเภทเครื่องคร่ำทอง-เงิน

จุลทัศน์ พยามรานนท์*

เครื่องคร่ำทอง-เงิน เป็นผลงานทางการช่างหัตถศิลป์ประเภทหนึ่ง ซึ่งได้รับความนับถือและยกย่องกันมาแต่ในกาลก่อนว่าเป็นงานประณีตศิลป์ชั้นสูง ทั้งนี้เนื่องด้วยกระบวนการในการสร้างสรรค์ศิลปประเภทนี้ต้องอาศัยนายช่างที่มีฝีมือชั้นสูงมีความรอบรู้และเชี่ยวชาญในแบบอย่างของลวดลายเป็นอย่างดี กับยังต้องมีความวิริยะอุตสาหะอย่างยิ่งยวด จึงจะสร้างสรรค์งานเครื่องคร่ำทอง-เงิน ให้เป็นผลสำเร็จได้และมีคุณค่า

งานช่างหัตถศิลป์ประเภทเครื่องคร่ำทอง-เงิน มีลักษณะเป็นอย่างไร คำอธิบายในขั้นต้นของงานช่างหัตถศิลป์ประเภทนี้ ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ อธิบายว่า

คร่ำเงิน ก. เอาเงินฝังเป็นลวดลายลงในโลหะ
คร่ำทอง ก. เอาทองฝังเป็นลวดลายลงในโลหะ

คำอธิบายลักษณะของงานเครื่องคร่ำทอง-เงิน ดังคัดมาแสดงไว้นี้ แม้ว่าจะสั้นๆ แต่ก็คงพออาศัยให้ความรู้ได้บ้างว่า การคร่ำทอง-เงิน ก็คือการเอาเงินหรือทองฝังเป็นลวดลายลงในโลหะ

การคร่ำทอง-เงิน ถ้าจะว่าตามกระบวนการที่พิสดาร ก็คือ การตกแต่งประดับเครื่องใช้ เครื่องอาวุธ เป็นต้น ที่มักทำด้วยเหล็ก โดยวิธีฝังเส้นลวดทองหรือเงินทำให้เป็นลวดลายต่างๆ ติดบนผิวโลหะอย่างถาวร

งานเครื่องคร่ำทอง-เงินดังกล่าวขึ้นไว้แต่เริ่มต้นบทเขียนเรื่องนี้ว่าเป็นงานประณีตศิลป์ชั้นสูงมีมาแต่โบราณกาลนั้น มักพบอยู่ในงานลวดลายตกแต่ง หอก ดาบ ง้าว ปืนคาบศิลา ปืนนกสับ กรรไกร มีดโกน มีดผ่าหมาก หัวไม้เท้า ขอช้าง เป็นต้น

* กรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย

* บุคคลดีเด่นทางวัฒนธรรมของ สวช.

* ภาควิชาศิลปราชบัณฑิตยสถาน

ความเป็นมาของงานเครื่องคร่ำทอง-เงิน ดังกล่าวนี้นี้ กล่าวได้ว่าเป็นสมบัติทางศิลปวัฒนธรรม ประเภทหนึ่งเก่าแก่มาในเมืองไทยเรานี้มานาน ประจักษ์พยานที่ปรากฏในเอกสารเก่าที่สุดที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ คือเนื้อความสำคัญซึ่งมีในพระไอยการว่าด้วยกฎหมายเตียรบาลที่ตราขึ้นเมื่อแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ แห่งกรุงศรีอยุธยา โดยความว่า

“อนึ่ง ลูกขุน หมื่นทั้งปวง แต่นา ๓๐๐๐ ถึงนา ๑๖๐๐ ถ้าขี่ม้าแลเครื่องม้าติดไอยการ คือ หมอนอาน แลเครื่องม้านั้นทอง ดวงคร่ำ ถม (ยาดำ) โหมไอยการขุนม้า”

งานหัตถศิลป์ประเภทเครื่องคร่ำทอง-เงิน เมื่อสมัยกรุงศรีอยุธยานั้น ไม่เหลือหลักฐานที่เป็นพยานวัตถุตกทอดมาให้เห็นได้ในปัจจุบัน ทั้งนี้ย่อมเป็นที่ทราบกันอยู่โดยทั่วไปว่า เมื่อสมัยกรุงศรีอยุธยาแตก ทำลายลงด้วยชนต่างชาติที่เป็นศัตรูแล้ว สิ่งอันเป็นสมบัติทางศิลปวัฒนธรรมที่ได้รับการสร้างสรรค์และสะสมอย่างต่อเนื่องนานกว่า ๔๐๐ ปีก็พลอยพินาศสูญสิ้นไป แทบจะไม่เหลืออะไรติดแผ่นดิน งานเครื่องคร่ำทอง-เงิน ซึ่งเป็นสมบัติที่มีค่า ย่อมถูกเปลี่ยนมือผู้ถือครองและสูญหายไปในภัยจากสงครามคราวกรุงศรีอยุธยาแตกทำลายนั้นด้วย

กระนั้นก็ตาม แม้ภัยจากสงครามได้ทำลายสมบัติทางศิลปวัฒนธรรมในกรุงศรีอยุธยาลงไปจนแทบจะไม่มีชิ้นดีเหลือให้เห็นความรุ่งเรืองในอดีตกาล แต่ชาวกรุงศรีอยุธยาจำนวนไม่น้อยมิได้ถูกทำลายให้ย่อยยับตายลง ยังสามารถพากันมาตั้งบ้านสร้างเมืองขึ้นใหม่ในเวลาต่อมาไม่นาน

เมื่อสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ บรรดาช่างหัตถศิลป์ประเภทต่างๆ ที่พาตัวหนีภัยสงครามไปได้ ต่างก็พากันมาพำนักพักพิงอยู่ในราชธานีแห่งใหม่ และทำการสร้างสรรค์งานช่างหัตถศิลป์ตามความสามารถ และความถนัดของแต่ละหมู่เหล่า สนองความต้องการในราชการและเป็นอาชีพเลี้ยงตนสืบมาโดยลำดับ

การช่างหัตถศิลป์ประเภทเครื่องคร่ำทอง-เงิน ก็เช่นกัน มีตัวช่างทำงานหัตถศิลป์ประเภทนี้เพื่อสนองความต้องการในราชการก็มาก ดังตัวอย่างงานคร่ำทอง-เงิน ที่พืงเห็นได้ในเครื่องสิริเบญจราชกกุธภัณฑ์บางองค์ เครื่องราชูปโภค เครื่องศาสตราวุธต่างๆ เป็นต้น ซึ่งบรรดาเครื่องราชภัณฑ์ของหลวงดังกล่าวนี้ล้วนแต่เป็นงานคร่ำทอง-เงินที่มีความประณีตสวยงาม และมีคุณค่าทางศิลปะเป็นอย่างดียิ่งทั้งนั้น

ยังในส่วนสิ่งของเครื่องใช้ในหมู่สามัญชนซึ่งทำตกแต่งด้วยวิธีคร่ำทอง-เงิน เมื่อสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์

ก็มีที่อ้างให้ทราบได้เป็นหลายสิ่ง ดังความที่จะอ้างเป็นตัวอย่างในที่นี้ ซึ่งมีอยู่ในบททำขวัญโกนจุกของเกาต่อนหนึ่งว่าดังนี้

“มิดกรรไกรไสพานสำริดรอง ปักแว่นทองเทียนติดแว่น ใบพลูคะแนนขวดน้ำมันหอม ออกสะพรั่งพร้อมบนเตียงพระ กระปี่ดาบวางระตะบันไคแก้ว เป็นถ้องแถวล้วนดาบญี่ปุ่นคร่ำด้าทองถัก ปืนคร่ำจำหลักเป็นลายนอก ผูกทวนหอกพลอกทองถม ขอคร่ำด้ากลมนั้นไว้กลาง โล่ห่ขนผูกข้างเป็นคู่คู่”

งานเครื่องคร่ำทอง-เงิน จัดว่าขึ้นอยู่กับความนิยมทั้งในส่วนราชการ และชนสามัญที่มีกำลังทรัพย์พอที่จะจ้างทำงานเครื่องคร่ำทอง-เงินสำหรับใช้สอยต่อมาโดยลำดับ

กระนั้นก็ดี งานช่างหัตถศิลป์ประเภทเครื่องคร่ำทอง-เงินนี้ มีขีดจำกัดอยู่ที่จำนวนผู้เป็นช่างอย่างที่มีอยู่ไม่สู้มาก อีกทั้งกระบวนการสร้างสรรค์ต้องกระทำด้วยความประณีต เป็นงานฝีมือละเอียด ใช้เวลาทำกรนาน ดังนั้นค่าแรงค่าฝีมือย่อมสูง การผลิตงานคร่ำทอง-เงิน จึงไม่สู้มีจำนวนมากให้เห็นได้ตื้นไปนอกเสียจากที่เป็นงานในราชการ

ต่อมาประมาณรัชกาลที่ ๖ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ งานหัตถศิลป์ประเภทคร่ำทอง-เงิน ได้หายไปจากความนิยมทั้งในส่วนราชการและหมู่ชาสามัญโดยลำดับ

กระทั่งสมัยหลังมหาสงครามเอเซียบูรพา คนไทยส่วนมากในเวลานั้นไม่รู้จักงานหัตถศิลป์ประเภทเครื่องคร่ำทอง-เงินนี้เสียแล้ว งานหัตถศิลป์ประเภทนี้ดูราวกับว่าจะสาบสูญสิ้นไปเสียจากเมืองไทย เช่นเมื่อครั้งเสียกรุงศรีอยุธยา ดังได้กล่าวมาแล้ว

ตราบจนถึงปีพุทธศักราช ๒๕๑๙ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้ง **“มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษ”** ขึ้นทั้งนี้ เนื่องมาแต่พระราชปรารภว่า

“ประเทศไทยเรา มีทรัพยากรธรรมชาติมากมาย มีศิลปวัฒนธรรมที่ดงามมาตั้งแต่บรรพบุรุษ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จึงทรงพระราชดำริที่จะฟื้นฟูสิ่งเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์ต่อการครองชีพของประชาชน ด้วยการส่งเสริมให้ประชาชนผู้มีอาชีพหลักในการทำนา ทำไร่ ทุกภาคมีอาชีพเสริมจากอาชีพเกษตรกรรม”

ดังนั้น สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จึงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งมูลนิธิขึ้น เมื่อวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๑๙ พระราชทานนามว่า **“มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษ”** ทรงรับเป็นองค์ประธานมูลนิธิ และให้มูลนิธิอยู่ในพระบรมราชินูปถัมภ์

ในการที่ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษขึ้นนี้

ก็ได้ทรงพระราชดำริให้ฟื้นฟู การช่างหัตถศิลป์ของ ไทยที่เป็นสมบัติทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ และ กระบวนการเรียนรู้ วิธีการสร้างสรรค์ที่เป็นภูมิปัญญา ทาง การช่างหัตถศิลป์ของไทยนานาประเภท ให้ฟื้น คืนกลับมาใหม่ เพื่อเป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่ สมบัติทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ ให้ดำรงคงอยู่และ เป็นที่ประจักษ์คุณค่าควรแก่การชื่นชมแก่คนไทยทั้งปวง และชาวต่างประเทศทั่วไป

ในปีพุทธศักราช ๒๕๒๑ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระราชปรารภถึงงานช่าง หัตถศิลป์ประเภทเครื่องคร่ำทอง-เงิน ซึ่งปัจจุบัน เป็นงานหัตถศิลป์ที่ไม่สู้มีผู้รู้จักกัน ทั้งยังตัวนายช่าง ผู้ที่สามารถทำการคร่ำทอง-เงิน ก็ดูเหมือนว่าจะ หมดตัวไปเสียแล้ว การเป็นไปเช่นนี้ก็น่าจะเป็นที่เสียดาย การช่างหัตถศิลป์ชั้นสูงของไทยจะสาบสูญสิ้นไป ก็กระบวนการช่างหัตถศิลป์ชั้นดีทั้งปวงแต่ก่อนนั้น ดำรงอยู่และดำเนินการสืบสร้างงานศิลปกรรมมาได้ โดยลำดับนั้นล้วนได้รับพระบรมราชูปถัมภ์และทาง ราชการให้การสนับสนุนมาโดยตลอด การช่างหัตถศิลป์ ประเภทเครื่องคร่ำทอง-เงิน ซึ่งเป็นงานหัตถศิลป์ ชั้นสูงประเภทหนึ่งก็ได้รับพระบรมราชูปถัมภ์มาแต่

โบราณกาลเช่นกัน จึงสามารถดำรงการสร้างสรรค์ สืบต่อมาได้โดยลำดับ แต่งานหัตถศิลป์ประเภทนี้ได้ มาเสื่อมซาไปจากความนิยมในหมู่คนส่วนใหญ่ต่อเนื่อง มานานพอสมควรจึงทรงพระราชดำริว่า งานหัตถศิลป์ ประเภทเครื่องคร่ำทอง-เงิน ของไทยเรา นี้ เป็นงาน หัตถศิลป์ที่มีความสำคัญยิ่ง สมควรฟื้นฟูขึ้น เพื่อ เป็นการอนุรักษ์ และส่งเสริมให้คนทั่วไปได้รู้จักและ ควรแสวงไว้ชื่นชมต่อไป

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จึงทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เสาะหาตัวนายช่างที่มีความรู้ ความสามารถในการฝีมือทางการช่างคร่ำทอง-เงิน มาดำเนินการฟื้นฟูวิชาการคร่ำทอง-เงิน โดยจัดให้มี การสอนและการฝึกหัดทำงานช่างคร่ำทอง-เงินแก่ นักเรียนฝึกหัดอาชีพ ในโครงการส่งเสริมศิลปอาชีพ พิเศษตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๒๑ เป็นต้นมา ปัจจุบัน มีช่างคร่ำทอง-เงิน ซึ่งสำเร็จการเรียนและฝึกหัด ที่สามารถทำการสร้างสรรค์งานหัตถศิลป์ประเภท คร่ำทอง-เงินได้เป็นอย่างดีขึ้นหลายคน

งานหัตถศิลป์ประเภทคร่ำทอง-เงิน ในโครงการ ส่งเสริมศิลปอาชีพพิเศษ ดังที่ได้นำมาปรากฏแก่สายตา คนทั่วไป ในการเผยแพร่ผลงานสมบัติทางศิลปวัฒนธรรม

แต่ละโอกาส เป็นการนำกลับมาซึ่งงานหัตถศิลป์ที่ทรงคุณค่ายิ่งประเภทหนึ่ง ยังให้เป็นที่รู้จัก เข้าใจ รู้สึกชื่นชมในความสำคัญของหัตถศิลป์ประเภทนี้แก่คนทั้งปวง ซึ่งเป็นการชักนำให้คนไทยได้ตระหนักในความภาคภูมิใจและชาวต่างประเทศได้สำนึกในศิลปวัฒนธรรมของไทยเราได้ดี

พระราชดำรินี้สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในการฟื้นฟูการช่างหัตถศิลป์ประเภท

เครื่องคร่ำทอง-เงิน อันเป็นสมบัติทางศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาทางการช่างหัตถศิลป์ของไทย ซึ่งได้ถึงกาลดับสูญเสื่อมหายไปช่วงระยะยาวนาน ให้กลับคืนฟื้นตัวขึ้นใหม่ สามารถสร้างบุคลากร และสร้างสรรค์ผลงานหัตถศิลป์ประเภทเครื่องคร่ำทอง-เงิน ขึ้นได้ใหม่เป็นผลงานที่มีคุณภาพทัดเทียมฝีมือลายมือชั้นครูช่างคร่ำแต่โบราณได้ กับยังมีคุณค่าที่อนุรักษ์กระบวนแบบอันเป็นขนบนิยมในงานศิลปะแบบไทย ประเพณีไว้ได้อย่างครบถ้วน นับว่าเป็นพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่หาที่สุดมิได้ ที่ทรงห่วงใยและทรงตระหนักในการอนุรักษ์และดำรงไว้ซึ่งสมบัติทางศิลปวัฒนธรรมอันเป็นองค์ประกอบสำคัญในความเป็นชาติไทย

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

และสิ่งแวดลอม

สายไหม จบกาศัก*

ล กต ึ น ต ัว กั บ ก าร ร ัก ข าส ึ ง แว ด ล ื อ ม แ ล ะ อ นุ ร ัก ข ั ้ ท รั พ ย า ก ร ธ ร ร ม ช า ต ิ อ ย ่ า ง ก ว ่ า ง ข ว า ง มี พ ื น ที่ ห ล า ย แห่ ง ส ู น ุ ส ึ น ห ม ด ป ่ ก ่ อ น ได้ ท ำ ก าร อ นุ ร ัก ข ั ้ ก ่ อ ด ั ง ั น ั ก ั ย แ ล ะ ค ว า ม ข ั ด แ ย ่ ง ส ่วน ป ระ เ ศ พ ะ ไ ท ย พ ระ บ าท ส ม เ ต ็ จ พ ระ เ จ ้า อ ยู่ ห ั่ว แ ล ะ ส ม เ ต ็ จ พ ระ น าจ เ จ ้า พ ระ บ ร ม ร าช ิ น ี น าจ ท ร ง ข ึ้ ท ำ ง แ ล ะ ก ำ ป ญ ะ ห ำ น ี น ำ น ำ น มี ท ั ง ก าร ร ัก ข าส ท รั พ ย า ก ร ธ ร ร ม ช า ต ิ แ ล ะ พ ื น พ ู ล ื ง แว ด ล ื อ ม เพื่ อ ก าร ด ำ ร ง ช ี วิ ต ของ พ ส ก น ิ กร ใ ห้ อ ยู่ ต ิ ก ิ น ต ิ แ ล ะ ป ก ป ็ อ ง ร ัก ข าส พ ื น แ ผ น ด ิน ไ ท ย ใ ห้ ย ั ง ย ื น

* ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา เอกสาร และหนังสือกรมศิลปากร

ความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรของชาติในอดีต ทำให้ต่างมุ่งตักตวงประโยชน์อย่างต่อเนื่อง โดยไม่มีแผนสร้างเสริมทดแทน ทรัพยากรจึงร่อยหรอ เช่น การตัดต้นไม้เพื่อการพาณิชย์ และทำไร่เลื่อนลอย สิ่งที่เหลืออยู่คือ ป่าโกรน และพื้นที่เสื่อมโทรม อันมีผลกระทบในระยะหลังเป็นกระบวนลูกโซ่อย่างรวดเร็ว ทั้ง ดิน แร่ธาตุ ต้นน้ำลำธาร สัตว์ป่า ป่าที่ปราศจากต้นไม้ทำให้ระบบนิเวศวิทยาเปลี่ยนแปลง ต้นไม้ทำหน้าที่ปกคลุมพื้นผิวดิน ส่วนรากช่วยดูดซับน้ำไว้ใต้ดิน เมื่อถูกตัดทำลายหมดไป ในฤดูฝนจึงเกิดน้ำท่วมรุนแรง พัดพาดินทราย ทำให้ลำธารตื้นเขิน น้ำไหลหลากท่วมฉับพลัน เมื่อน้ำลด แผ่นดินกลับแห้งแล้ง ขาดความชุ่มชื้น ไม่สามารถเพาะปลูกได้ พื้นดินกลายเป็นดินเสีย ป่าที่เสื่อมโทรมมีผลกระทบไปถึงสัตว์ป่า นอกจากจะไร้ที่อาศัยแล้ว ยังถูกล่าเป็นอาหารและจับขาย จึงค่อยๆ สูญพันธุ์ ปัญหาดังกล่าวมานี้ขยายไปถึงสัตว์น้ำจืด น้ำเค็ม และอื่นๆ ทั่วไปด้วย

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงรับสนองพระราชปณิธานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการบำเพ็ญพระราชกรณียกิจฟื้นฟูธรรมชาติที่เสื่อมโทรม

และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตลอดทั้งเกื้อกูลราษฎรผู้ยากไร้ โดยเริ่มเป็นโครงการตามพระราชดำริที่ชัดเจนเมื่อทรงศึกษาปัญหาทั้งหลายอย่างถ่องแท้แล้ว

นับตั้งแต่ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมเยียนพสกนิกรทั่วประเทศ ในถิ่นทุรกันดาร เมื่อเสด็จเถลิงถวัลยราชใหม่ๆ ทรงได้สัมผัสใกล้ชิดประชาชนผู้ขัดสนแร้นแค้นมากมายทั่วไป ทรงซาบซึ้งว่าราษฎรทั้งหลายต่างอุดมด้วยอัธยาศัยและน้ำใจ จึงเป็นความผูกพันที่ลึกซึ้งระหว่างพระบรมราชินีนาถและประชาชนมายาวนาน เมื่อเสด็จพระราชดำเนินลงสู่ผืนป่าทุกแห่ง แหล่งน้ำทุกที่ ไม่ว่าจะอยู่ไกลหรือทุรกันดาร เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กลับคืนมาอย่างสมบูรณ์ จึงทรงได้รับความพร้อมเพรียงร่วมมือร่วมใจจากประชาชนอย่างจงรักภักดีและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น

โครงการตามพระราชดำริมีงานหลัก ๔ ประการ คือ งานด้านคุณภาพชีวิต งานด้านการเกษตร งานด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้ และงานศิลปาชีพที่เป็นงานเพิ่มรายได้ เพื่อราษฎรในพื้นที่มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี

โครงการสวนป่าสิริกิติ์ โครงการสวนป่าสิริกิติ์ เป็นโครงการระยะยาว ๒๐ ปี ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๔๐ ครอบคลุมอยู่ในพื้นที่อำเภอต่างๆ ของจังหวัด เชียงใหม่ เป็นโครงการที่สงวนพื้นที่ป่าที่ยังมีสภาพ ค่อนข้างดี ถูกทำลายไม่มาก สามารถเป็นป่าไม้ ป่าดิบเขา ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรังที่สมบูรณ์เพื่อ รักษาไว้เป็นต้นน้ำที่ยั่งยืน และเพื่อการอนุรักษ์พรรณไม้ สัตว์ป่า พื้นที่แรก ได้แก่ ตำบลบ้านโม่หลวง บ้านโม่ถ้อย ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม สร้างหมู่บ้านเป้าหมาย กำหนดแนวทางดำเนินงานปลูกกาแพในป่าธรรมชาติ ปลูกไม้ป่าร่วมกับไม้ผลในพื้นที่หมุนเวียนทำกิน ปลูก พืชไร่ และเร่งรัดปลูกสร้างสวนป่า

สวนป่าสิริกิติ์ บ้านขุนแม่นาย หรือบ้านแม่ นาดี ตำบลแม่ศึก อำเภอแม่แจ่ม อยู่บริเวณที่ราบ ระหว่างดอยผาหลวงใกล้แหล่งต้นน้ำที่ไหลลงสู่ อำเภอแม่ลาเหนือ อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน กับอำเภอแม่แจ่ม จากโครงการสวนป่าสิริกิติ์นี้ได้ก่อตั้ง

หมู่บ้านราษฎรอาสาพิทักษ์ป่าซึ่งสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระราชทานโอวาทที่ทรงให้ความสำคัญ ของป่าดังนี้ “ประเทศไทยไม่มีแหล่งน้ำจืดขนาดใหญ่เหมือนประเทศพม่า ที่มีแม่น้ำอิรวดี สาละวิน ซึ่งได้น้ำจากหิมะละลายจากเทือกเขาหิมาลัย ประเทศ ของเราอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียว ที่จะช่วยในการ เพาะปลูก การอุตสาหกรรม ดังนั้นเราจึงต้องช่วยกัน รักษาป่าไม้ไว้ เพราะว่าต้นไม้มันจะรักษาน้ำไว้ทั้งในลำต้น และในแผ่นดิน อีกทั้งยังเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าอีก ด้วย การตัดไม้ทำลายป่า จะมีผลกระทบเสียหายต่อ สิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง ทำให้ฤดูฝนสั้นลง ฝนจะไม่ตกต้องตามฤดูกาล ความชื้นในอากาศก็จะหมดไป แผ่นดินจะแห้งแล้ง สัตว์ใหญ่ก็จะไม่มีที่อยู่อาศัย ขอให้ช่วยกันบำรุงดูแลรักษาป่าไว้เพื่อเป็นแหล่งต้นน้ำ สำหรับนำมาใช้ประโยชน์ภายในประเทศต่อไป และ ขอให้ช่วยกันอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าให้อยู่กับป่า ซึ่งจะ เกื้อกูลซึ่งกันและกัน”

โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ ริเริ่มที่บ้านห้วยไม้หก ตำบลม่อนจอง อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหมู่บ้านนำร่อง แล้วขยายไปสู่หมู่บ้านอื่นๆ ยึดหลัก รักษาสภาพป่าให้สมบูรณ์ทั้งป่าธรรมชาติและป่าใช้สอย พัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรให้มีอาชีพเป็นหลักแหล่ง เพื่อให้คนกับป่าอยู่ร่วมกันแบบ “คนรักป่า ป่าคุ้มครองคน”

แนวพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ ประการแรก สร้างให้เป็นบ้านเล็กในป่าใหญ่ ให้ทุกบ้านมีความสมบูรณ์ในตัวเอง มีอาชีพหลักและอาชีพเสริม พ่อบ้านทำงานปลูกป่าพิทักษ์ป่า แม่บ้านทอผ้า มีการปลูกพืชผัก เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา ปลูกข้าวไร่ โดยพระราชทานเงินเดือน โค จัดสร้างฉางข้าว ถังน้ำฝน ขณะเดียวกันทรงซื้อที่ดินรกร้างและมอบหมายให้ราษฎรปลูกป่าธรรมชาติและป่าไม้ใช้สอย ส่วนประการที่สอง มีความมุ่งหมายที่สำคัญ คือ เพื่อสนองพระราชประสงค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการสงเคราะห์ชาวไทยภูเขาที่ไร้เสื่อนลอย อันเป็นแหล่งต้นน้ำตามแนวตะเข็บชายแดน

ดร.ปลอดประสพ สุรัสวดี เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมป่าไม้เล่าถึงพระราชดำรินในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เกี่ยวกับโครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ว่า

“ทรงรับสั่งว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นห่วงความมั่นคงตามแนวชายแดน ทรงเป็นห่วงว่าราษฎรชาวเขา ซึ่งอยู่ในที่ห่างไกล ฝ่ายตรงข้ามที่เขาไม่หวังดีต่อประเทศ เขาจะกลั้ชิตคนเหล่านี้มากกว่าเรา ถ้าเราไม่กลั้ชิต เขาก็จะมายุยงส่งเสริมเขาเป็นอื่น เราก็จะลำบาก จะต้องรักษาคนเหล่านี้ไว้ จะต้องรักษาประเทศไว้ รักษาคนรักษาประเทศ ทหารก็ดี ตำรวจตระเวนชายแดนก็ดี กรมป่าไม้ก็ดี ไม่ได้อยู่ในพื้นที่ตลอดเวลา ไปๆ มาๆ แต่ราษฎรเขาอยู่ตลอด ถ้าราษฎรเขาอยู่ตลอดมีความสำนึกเป็นไทย เขารักประเทศไทย เขาหวงแหนแผ่นดิน เขาก็จะเป็นยามที่ดี แต่คนเหล่านี้จะอยู่ได้เขาต้องมีอาชีพ คนเหล่านี้อยู่ได้เขาต้องรัก เขาเชื่อถือเรา เพราะฉะนั้น จึงให้สร้าง “บ้านเล็กในป่าใหญ่” บ้านเล็ก คือสร้างเล็กๆ เพื่อไม่ให้ป่าเสียหาย แล้วทรงเลือกราษฎรชาวเขาที่ทรงไว้วางพระราชหฤทัย ผ่านการฝึกอบรมให้เข้าไปอยู่ หน้าที่เขาก็คือ รักษาป่า รักษาแผ่นดิน โดยมีทหารเป็นครูฝึก มีเจ้าหน้าที่ป่าไม้ไปอยู่ด้วย มีเจ้าหน้าที่ทุกส่วนราชการเข้าไปช่วย เช่น กรมพัฒนาที่ดินไปดูแลเรื่องการอนุรักษ์ดิน กรมชลประทานเรื่องน้ำ กรมวิชาการเกษตร เรื่องการปลูกพืชผักที่เหมาะสม โดยในหมู่บ้านต้องแบ่งพื้นที่ออกเป็น ๓ ส่วน คือพื้นที่เกษตรส่วนบุคคล พื้นที่

เกษตรกรรมรวม และพื้นที่ป่าชุมชน เพื่อที่จะไม่
รบกวนป่าใหญ่ และทุกแห่งทรงเลือกด้วยพระองค์เอง
เสด็จไปเอง เพราะพระองค์ท่านคิดว่า เป็นหน้าที่ของ
พระองค์ท่านที่จะต้องช่วยประเทศไทย ช่วยคนไทย”
ดังเช่น โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ที่อยู่ตามตะเข็บ
แนวชายแดน ตั้งแต่จังหวัดเชียงราย พะเยา เชียงใหม่
แม่ฮ่องสอน ตาก เริ่มขึ้นตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๔๐
เป็นต้นมาถึงปัจจุบัน ซึ่งในเบื้องต้นนั้นตั้งเป็นชื่อ
โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ ระยะหลังตั้งเป็นหมู่บ้าน
ยามชายแดน ดังนี้

โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ ห้วยหญ้าไซ
ตำบลป่าแดด อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
เป็นแหล่งต้นน้ำของแม่น้ำลาว ไหลลงสู่แม่น้ำแม่สรวย
เดิมเป็นไร่เลื่อนลอยอยู่สูงจากระดับน้ำทะเล ๑,๐๐๐
เมตร ได้มอบหมายชาวไทยภูเขาเผ่าอาข่า (อีก้อ)
อยู่ทำกิน

โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ บ้านหนองห้า
พื้นที่แนวชายแดนไทย-ลาว บริเวณดอยห้วยยอด
น้ำลาว บ้านเข้าหนองห้า ตำบลร่มเย็น อำเภอเชียงคำ
จังหวัดพะเยา มอบหมายให้ เข้า อาข่า มูเซอ
กะเหรี่ยง ช่วยฟื้นฟูป่าและอนุรักษ์ต้นน้ำห้วยยอด
น้ำลาว ห้วยเกียงกวย ห้วยดัมหมัง และลำน้ำญวน

โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ที่ดอยผ้าห่มปก
ตำบลแม่สาว อำเภอแม่อาย จังหวัดเชียงใหม่ อยู่บน
สันเขาที่สูงรองเป็นอันดับที่ ๒ ของประเทศ ชาวไทย

ภูเขาเผ่ามูเซอ เผ่าลีซอ เผ่าอาข่า และกะเหรี่ยง
อยู่รักษา

โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ “ขุนวิน”
ต้นน้ำแม่วิน สูงจากระดับน้ำทะเล ๑,๑๐๐ เมตร ตำบล
แม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นที่อยู่ของ
ชาวกะเหรี่ยง

โครงการบ้านเล็กในป่าใหญ่ “บ้านนามน”
ตำบลเมืองแหง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่
พื้นที่อยู่ที่ลุ่มน้ำหาด สูงจากระดับน้ำทะเล ๑,๓๐๐
เมตร ภูมิประเทศเป็นเขาสูงชันเป็นที่อยู่ของชาวไทย
ภูเขา ๔ เผ่า คือ มูเซอแดง กะเหรี่ยง ลีซอ และอาข่า

ต่อมาได้จัดตั้ง **โครงการหมู่บ้านยามชายแดน**
ร่วมกับกองทัพบกที่ ๓ สร้างความมั่นคงในพื้นที่
ช่องทางกึ่งผาออก จังหวัดเชียงใหม่ ไปถึงอำเภอปาง
มะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นหมู่บ้านใหม่บนสันเขา
ผืนป่ากำลังประชาชนต่อสู้กับภัยคุกคามด้านต่างๆ
โดยเฉพาะปัญหายาเสพติด ได้แก่ หมู่บ้านรวมไทย
บ้านมะเขือส้ม บ้านนาป่าแบก บ้านดอยแสง
บ้านห้วยผึ้ง และบ้านปางตอง ในจังหวัดเชียงใหม่

**บ้านเล็กในป่าใหญ่ หมู่บ้านยามชายแดนบ้าน
มะโอไค๊ะ** ตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก
มีชาวกะเหรี่ยง เป็นยามเฝ้าดูแลรักษา

**บ้านเล็กในป่าใหญ่ หมู่บ้านยามชายแดนบ้าน
ปางคง** ตำบลนาปู่ป้อม อำเภอปางมะผ้า จังหวัด
แม่ฮ่องสอน มีชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอ และชาวไทยใหญ่

หมู่บ้านยามชายแดนบ้านปางคอง อำเภอปางมะผ้า และบ้านแม่ส่วยอุ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ฝึกให้ประชาชนรู้จักป้องกันตนเอง ปลุกจิตสำนึกให้รักหวงแหนแผ่นดินเกิด ส่งเสริมให้อ่านออกเขียนได้และมีอาชีพ

การให้ความรู้แก่กุลแก่หมู่บ้านยามชายแดนนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่ง สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ พระราชทานพระราชกระแสว่า “หมู่บ้านตามแนวชายแดนนี้เปรียบเหมือนรั้วของชาติ บ้านเราที่มีรั้ว ถ้ารั้วผุ คนก็เข้ามาได้ ดังนั้นต้องช่วยกันให้เขาอยู่ได้ตามสภาพ อย่าให้รั้วผุ”

ตลอดเวลาที่นับตั้งแต่เริ่มโครงการทราบถึงปัจจุบัน พื้นที่ผืนป่าได้รับการอนุรักษ์และพิทักษ์รักษา นับหมื่นนับแสนไร่ รมรื่นเขียวขจีด้วยแมกไม้มีชีวิตชีวา สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถทรงเกื้อกูล

ชีวิตราษฎรให้อยู่อย่างสันติสุข บำรุงพืชพรรณไม้ สัตว์นานา สร้างงานศิลปาชีพขึ้นไว้ ล้วนเป็นมรดกของแผ่นดินที่จะอยู่คู่กับผืนแผ่นดินไทยตลอดไป และทรงมีพระราชดำริขยายโครงการออกไปตามความจำเป็นอย่างไม่ทรงหยุดยั้ง ดังพระราชดำรัสว่า

“ประเทศไทยเราโชคดีที่สามารถจะอนุรักษ์ต่อไปได้อย่างมีความหวังและมีกำลังใจ เพราะเรายังเหลือทรัพยากรธรรมชาติที่จำเป็นเพียงพอสำหรับการพัฒนาชาติ ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจและวิทยาการ ดังนั้น ขอให้เราตั้งใจมั่นที่จะปกป้องมรดกอันล้ำค่าของชาตินี้ไว้ให้ดีที่สุด ข้าพเจ้าหวังอย่างยิ่งที่จะให้คนไทยเรามาภูมิใจในความงดงามของธรรมชาติและ ความอุดมสมบูรณ์ของแผ่นดิน ขอให้เราร่วมมือร่วมใจกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่เป็นสมบัติของบ้านเมืองเราตลอดไป”

วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๗ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ ๖ รอบ เป็นมหามงคลสมัยพิเศษที่รัฐบาลได้เตรียมจัดเฉลิมฉลองตามโบราณราชประเพณีโดยแต่งตั้ง “คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๗” และแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการภารกิจต่างๆ ๗ คณะ ได้แก่ คณะกรรมการฝ่ายรัฐ คณะกรรมการฝ่ายพิธี คณะกรรมการฝ่ายโครงการและกิจกรรม คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์ คณะกรรมการฝ่ายรักษาความปลอดภัยและการจราจร คณะกรรมการฝ่ายติดตามและประเมินผล ในการนี้ รัฐบาลได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวขอ

พระราชทานพระบรมราชานุญาตจัดงานพระราชพิธี ขอรับพระราชทานชื่อพระราชพิธี และชื่อการจัดงาน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อพระราชพิธี และการจัดงาน ดังนี้

๑. ชื่อพระราชพิธี ว่า “พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๗”

๒. ชื่อการจัดงาน ว่า “งานเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๗”

๓. ชื่อภาษาอังกฤษใช้เพียงชื่อเดียว หมายถึงรวมทั้งพระราชพิธีและชื่อการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ ว่า “The Celebrations on the Auspicious Occasion of Her Majesty the Queen’s 6th Cycle Birthday Anniversary 12th August 2004”

การจัดเตรียมงานเฉลิมพระเกียรติได้เริ่มดำเนินการมาแล้วตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๔๕ ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน ส่วนลักษณะของโครงการเฉลิมพระเกียรตินั้นคณะกรรมการทุกชุดต่างยึดแนวพระราชดำริว่าต้องเป็นโครงการที่มุ่งให้บังเกิดประโยชน์แก่ประชาชนเป็นสำคัญ จึงเป็นที่น่ายินดีว่าจะได้มีโครงการอนุรักษ์สวนและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในเมืองเกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครช่วงมหามงคลสำคัญครั้งนี้ด้วยเช่นกัน

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

การส่งเสริมการอ่านหนังสือ

จินตนา ไบกาซูย์*

“หนังสือ คือ ประทีปแห่งความรู้”
หนทางเข้าสู่แหล่งความรู้เช่นนี้ คือ การอ่าน ซึ่งเป็นทักษะสำคัญหนึ่งในสี่แห่ง ทักษะการสื่อสาร ประกอบด้วย ทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน แต่ทักษะการอ่านไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ไม่ใช่ พรสวรรค์ ที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด แต่เป็น พรแสวง ที่เกิดจากการสั่งสอน และฝึกฝนจนเกิดเป็นทักษะ และกลายเป็นนิสัยไปในขั้นสูงสุด-ขนาดว่า...ไม่อ่านไม่ได้ในวันหนึ่งๆ...

ทักษะการอ่าน จำเป็นต้องมีการสอน มีการ

ฝึกฝนแต่เบื้องต้น ตั้งแต่ในวัยทารก...วัยอนุบาล...วัยเด็ก...วัยก่อนวัยรุ่น...วัยรุ่น และวัยเจริญพันธุ์ เป็นผู้ใหญ่...จวบจนถึงวัยชรา !!! ก็เป็นไปได้ ในแต่ละช่วงวัยต้องมีการปลูกฝังทักษะการอ่านในรูปกระบวนการอ่านต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการอ่านออก (decoding skills) ทักษะการอ่านได้ (word processing skills) ทักษะการอ่านเป็น (comprehension reading skills) และทักษะการอ่านเก่ง (critical reading skills) ตลอดจนทักษะการแสวงหาความรู้ (study skills)

* อดีตผู้อำนวยการสถาบันการแปลหนังสือ กรมวิชาการ

ทักษะเหล่านี้ จำเป็นต้องมีการสอนอย่างเป็นระบบ ต้องมีการฝึกปรือให้อ่านอย่างสม่ำเสมอและต้องมีการส่งเสริมให้อ่านหนังสือนานาประเภทอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การเกิดนิสัยรักการอ่านและเป้าหมายสูงสุด คือ การเป็นบุคคลที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียนอยู่ในสังคมแห่งการเรียนรู้ ในยุคที่ข่าวสารข้อมูลไร้พรมแดน หลังไหลไม่มีวันหยุด (พักร้อน) แม้แต่รินาทีเดียว เด็กและเยาวชนไทยต้องมีคุณสมบัติเช่นนี้ มิฉะนั้นจะยืนหยัดอยู่ในโลกแห่งการแข่งขันที่นับวันทวีความรุนแรงขึ้นทุกขณะ ไม่ใช่แค่การแข่งขันกับตัวเอง...กับเพื่อนร่วมเรียน...และกับผู้ร่วมงานในบริษัทเดียว...หรือกับต่างบริษัทที่อยู่ในประเทศเดียวกัน แต่เป็นการแข่งขันระหว่างบริษัทข้ามชาติไปแล้ว พูดง่ายๆ ก็คือ เป็นการแข่งขันหรือการต่อสู้ระหว่างประเทศต่อประเทศไปเสียแล้ว **โลกคือเวทีแห่งการต่อสู้ในด้านเศรษฐกิจและพาณิชย์**

กระทรวงศึกษาธิการ ตระหนักถึงความสำคัญของการอ่านและการเรียนรู้ จึงได้จัดทำโครงการ “ปีแห่งการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ เณลิมพระเกียรติ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” เนื่องในโอกาสที่ทรงเจริญพระชนมายุ ๔๘ พรรษา ในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียน ครู ผู้บริหาร พ่อแม่ ผู้ปกครอง และประชาชน ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการอ่านและการเรียนรู้ โดยได้จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ ตลอดจนปี ๒๕๔๖

พระอัจฉริยภาพและพระปรีชาสามารถต่างๆ หลากหลายของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ล้วนมาจาก **“การอ่านและการเรียนรู้ตลอดชีวิต”** กอรปทั้ง**พระวิริยะ อุตสาหะ และพระวินัย** ในการจัดแบ่งเวลา ทำให้กล่าวได้ว่า **“ทรงเป็นแบบอย่างที่ดียิ่ง”** สำหรับ **ครู อาจารย์ เด็ก และ เยาวชนไทยที่ ครบถ้วนทุกด้าน*** “สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญรอยตามพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ” โดยเฉพาะพระอุปนิสัยการอ่านและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทรงถ่ายทอดและสืบสานมาจาก “สมเด็จพระแม่” ทุกประการ

* วิชากร, กรม. กระทรวงศึกษาธิการ. ปีแห่งการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ เณลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในมงคลวโรกาสทรงเจริญพระชนมายุ ๔๘ พรรษา. กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา, ๒๕๔๖.

ในหนังสือ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ**

พระราชินีในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงกล่าวถึงข้อมูลเกี่ยวกับพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระนางเจ้าฯ โดยเฉพาะในด้านการศึกษา สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเป็น “ครู” ที่แท้จริง

ทรงเมตตาปวงไทยให้ความรู้

ทรงเป็นครูแนะวิชามานาน

เพื่อชาติรัฐพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน

นับเป็นบุญมงคลชนนิกร***

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเล่าว่า

“เวลาไหนที่พอจะมีเวลา ไม่มีพระราชกิจสมเด็จพระนางเจ้าฯ ทรงใช้เวลาในการอบรมพวกเราเสมอ การอบรมทรงมีมาตรการหลายอย่างที่ได้ผล” โดยเฉพาะการปลูกฝังให้รักการอ่านหนังสือและวรรณคดีไทยที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีมาตรการที่ได้ผลอย่างแท้จริง คือ พระราชินีพนธ์ตอน “ทรงสอนหนังสือ (วิชาภาษาไทย)”

“พูดนอกเรื่องเสียก่อน ขอเข้าเรื่องภาษาไทยที่เกี่ยวข้องกับการเสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศเสียที ข้าพเจ้าเป็นคนชอบภาษาไทย อ่านหนังสือไทยได้ค่อนข้างเร็ว การจากโรงเรียนไปนาน ๗ เดือนจึงไม่มีปัญหา ข้าพเจ้ายังเรียนภาษาไทยได้ดี เมื่อกลับมาแล้วจึงไม่ต้องเรียนพิเศษวิชาภาษาไทยเหมือนพี่ๆ และน้องที่ต้องกลับมาเรียนเพิ่ม ส่วนเรื่องภาษาไทยที่เกี่ยวกับสมเด็จพระนางเจ้าฯ เมื่อข้าพเจ้าอายุได้ ๖-๗ ขวบ สมเด็จพระนางเจ้าฯ ทรงสอนให้อ่านหนังสือวรรณคดีต่างๆ จำได้ว่าที่ง่ายและสนุก เหมาะสำหรับการเริ่มต้น คือ เรื่องพระอภัยมณี ต่อด้วยเรื่องอื่นๆ ได้แก่ เรื่องอิเหนาและรามเกียรติ์ เป็นต้น เรื่องอิเหนาเป็นเรื่องที่โปรดมาก ทรงให้ข้าพเจ้าอ่านคัมภีร์บทกลอนต่างๆ ให้ ทำให้ข้าพเจ้าท่องได้หลายตอน ทรงมีวิธีการสอนแปลกๆ เช่น อ่านอิเหนา ตอน “เห็นดอกปทุมวันสำคัญคิดเหมือนวันพืชมงคลด้วยนขา” ท่านสอนว่าดอกปทุมวันคือดอกจำปา กุหลาบใหญ่และแข็งพอจะเขียนตัวหนังสือได้ ให้เก็บมาลองเขียนกลอน แต่เราเขียนด้วยเล็บไม่ได้ เพราะเราตัดเล็บสั้นก็ให้หาไม้เขียน

สมเด็จพระนางเจ้าฯ ทรงจำเก่ง บทเพลงแปลกๆ ที่ทรงจำได้ตั้งแต่ทรงพระเยาว์ บทกลอนที่ทรงเล่าว่าเสด็จตามองให้ฟัง ก็มาสอนเราต่ออีก...”

** สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ. จัดพิมพ์เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ : โรงเรียนจิตรลดา, ๒๕๓๕.

*** พระบรมราชินีนาถ ราชสุดา ในหนังสือ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ เล่มเดียวกัน

วิชาภาษาไทย โดยเฉพาะการอ่านวรรณคดี เป็นยาขมของเด็กไทยมานานนับหลายรุ่น เด็กไทยจะถูกบังคับให้อ่านวรรณคดีไทย ที่ยากทั้งคำศัพท์ วลีสำนวน และประโยคข้อความ และแนวคิดต่างๆ อ่านรู้เรื่องบ้างไม่รู้เรื่องบ้าง ต้องถูกบังคับให้อ่านเพราะเป็น “รากเหง้าแห่งวัฒนธรรมไทย” อีกทั้งครูสอนภาษาไทยก็ล้วนแต่ “ดุแก่ง” จ้าจี้จ้ำไซ่ให้อ่านให้ถูก... ให้เขียนให้ถูก... ให้ท่อง... ให้จำ... ไม่มีการชักชวนให้ชอบ ไม่มีการส่งเสริมการอ่านใดเลยในสมัยนั้น แนวทางที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงใช้ความเป็นแม่ ทรงปลูกฝังชักชวนให้ชอบ ทรงให้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ที่พระราชธิดาในวัยเยาว์ชื่นชอบ จึงเป็นแนวทางที่ “คุณครูสอนภาษาไทย” ในปัจจุบัน น่าจะนำไปปฏิบัติขยายผลต่อไป

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเล่ารายละเอียด **การส่งเสริมการอ่าน** ของ “สมเด็จพระแม่” ของพระองค์ในตอน “**ทรงอ่านหนังสือพระราชทาน**” ดังนี้

ทรงอ่านหนังสือพระราชทาน

“เวลามีเวลาว่างสมเด็จพระแม่จะทรงซื้อหนังสือมาอ่าน แล้วเล่าพระราชทาน ตั้งแต่หนังสือนิทานสำหรับเด็ก เรื่องประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติบุคคลสำคัญ เรื่องศิลปวัฒนธรรมทั้งไทยและสากล แม้แต่ข่าวหนังสือพิมพ์ บทความข่าวต่างๆ เมื่อเล่าพระราชทานแล้ว บางทีก็พระราชทานหนังสือไปให้อ่านเองต่อ บางเรื่องก็สนุกและชอบอ่านมาจนทุกวันนี้ เช่น การ์ตูนผจญภัยของ Tin Tin ของนักเขียนการ์ตูนชาวเบลเยียมชื่อ Hergé ถึงจะเป็นการ์ตูน แต่ก็ให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ เหตุการณ์ในโลกที่เกิดขึ้นในเวลานั้น เพราะวก่อนที่จะแต่งเรื่องผู้แต่งได้ไปค้นคว้าวิจัยข้อมูลต่างๆ มาจริงๆ ไม่ใช่ฝันเอาเอง สมเด็จพระแม่เล่าเรื่องการ์ตูนเรื่องนี้ตั้งแต่อยู่ที่สวิตเซอร์แลนด์ เมื่อข้าพเจ้าอายุเพียง ๕ ปี ตอนหลังอ่านเองได้ (ขณะนี้ความรู้ภาษาฝรั่งเศสของข้าพเจ้าก็เหลือแค่อ่านการ์ตูนนี้ได้) อ่านมาจนทุกวันนี้ พฤติการณ์ของบุคคลต่างๆ ในหนังสือ เป็นเรื่องที่ใช้พูดเล่น อ้างอิงกันในครอบครัวเรา ข้าพเจ้ายังได้พบเด็กฝรั่งเศสที่ชอบเรื่องนี้ เลยคุยถูกคอกันไปเลย

หนังสือบางเล่มพออ่านเองแล้ว กลับไม่ค่อยสนุก เพราะข้าพเจ้าอ่านภาษาอังกฤษได้ช้า ไม่ทันใจอีกประการหนึ่ง เวลาสมเด็จพระแม่ทรงเล่า ท่านทรงมีวิธีเล่าอธิบายขยายความเพิ่มเติมให้ชัดเจน

สมเด็จพระแม่ทรงอ่านหนังสือมาก มีทุกประเภท ไปไหนก็ต้องไปหาซื้อเอาไว้ และทรงใช้หนังสือนั้น เป็นประโยชน์มากที่สุด จนทุกวันนี้ท่านก็ยังอ่านมาก เวลาว่างๆ บางทีเราก็ไม่มีเวลาอ่านหนังสือ แต่ไม่ทราบที่ท่านทำอะไรของท่าน จึงมีเวลา ท่านซื้อหนังสือของท่านเอง ทรงซื้อพระราชทานให้ข้าพเจ้าอ่านจนโตก็ยังทำ ทรงแนะนำทั้งการอ่านในใจ และการอ่านดังๆ ซึ่งมีรับสั่งว่า จะช่วยให้ภาษาพูดของเราดีขึ้น ทรงสนับสนุนให้ตั้งห้องสมุดสะสมหนังสือ

สมเด็จพระโปรดให้เราร่านหนังสือมากกว่าดูโทรทัศน์ มีเหตุผลว่า ดูโทรทัศน์ (ซึ่งในตอนนั้นมีอยู่เพียงสองสามช่อง) เหมือนกับการถูกสะกดจิตให้ต้องดูและฟังรายการ ที่ผู้จัดรายการเพียงคนสองคนจัดขึ้น ในขณะที่หนังสือมีให้เลือกอย่างหลากหลายถึงกระนั้นก็ได้ห้ามการดูโทรทัศน์ไปเสียทีเดียว แต่ต้องมีเวลากำหนดว่า ดูได้เฉพาะวันเสาร์วันอาทิตย์ตอนบ่าย ถึงเวลาบ่ายสี่โมง บ่ายห้าโมง พอแดดอ่อนลงบ้างก็ต้องออกไปวิ่งเล่นกลางแจ้ง เพื่อออกกำลังกายให้แข็งแรงและได้อากาศบริสุทธิ์ พักสายตาจากการจ้องอะไรอยู่นานๆ เวลาดูโทรทัศน์จะนั่งจ้องตาเป่งเฉยๆ ก็ได้ จะต้องทำงานที่เป็นประโยชน์ไปพลางๆ ด้วย เช่น เขียนรูป ถักไหมพรม ปักผ้า เมื่อโตขึ้น เวลาที่ปล่อยดูโทรทัศน์ก็มีมากขึ้น จนถึงกับไม่ว่าเลย อยากทำอะไรก็แล้วแต่ใจ นอกจากจะว่าอย่างอดไม่ได้ตามนิสัยของแม่ทุกๆ ไป คิดเอาเองว่า ที่หลังที่ท่านไม่ว่าเรื่องดูโทรทัศน์ เพราะข้าพเจ้าโตขึ้น รู้จักที่จะแยกแยะว่าอะไรควรเชื่อ อะไรไม่ควร รายการโทรทัศน์ก็มีหลากหลายขึ้น วิดีโอเทปก็มี ถือเป็นสื่อการเรียนสมัยใหม่ที่มีประสิทธิภาพ

นอกจากการอ่านหนังสือแล้ว สื่อการศึกษาที่ทรงสนับสนุน คือ การไปที่ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไปพิพิธภัณฑ์ ถ้าไม่ทรงมีเวลาพาไปเอง ก็จะทรงขอให้คนที่ทรงไว้วางพระราชหฤทัยเป็นคนช่วยพาไป เช่น พระองค์หญิงวิภาวดี ฯ ท่านสุภัทรดิศ อาจารย์ภาวส เป็นต้น”

ในปัจจุบัน กิจกรรมการอ่านที่มีงานวิจัย (ในต่างประเทศ) สนับสนุนว่า มีผลสำเร็จอย่างสูงต่อการสอนอ่านให้แก่เด็กนั้น คือ การอ่านหนังสือให้เด็กฟังหรือเล่าหนังสือให้เด็กฟัง เพื่อนำไปสู่การสนทนาและซักชวนให้อ่านเอง จากพระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทำให้เราทราบว่า สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถของปวงชนชาวไทย ทรงใช้แนวกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างถูกต้อง เริ่มจากการเล่าพระราชทานหนังสือ

นานาประเภท รวมทั้งข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชน... แล้วจึงพระราชทานหนังสือไปให้อ่านเอง

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเองทรงอ่านหนังสือมาก ทรงอ่านทุกประเภททรงเป็น “ตัวแบบ” ที่ดีของการอ่าน ให้พระราชโอรสและพระราชธิดาทรงปฏิบัติตาม ทรงซื้อหนังสือทุกครั้งทุกแห่งที่มีโอกาส ทรงซื้อแล้วยังพระราชทานให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีอ่าน ทรงแนะนำทั้งการอ่านในใจ และการอ่านดังๆ อีกด้วย จึงกล่าวได้ว่าสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถของปวงชนชาวไทยทรงเป็น “ครูสอนอ่าน” ที่แท้จริง

ในบทที่กล่าวถึง “การศึกษาออกโรงเรียน” และ “เรื่องศาลารวมใจ” สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเล่าว่า

“ตั้งแต่ข้าพเจ้าอายุเพียง ๑๐ ปีเศษกระมัง ได้ยินแต่สมเด็จพระนางเจ้าทรงปรารภให้ฟังว่า คนบางคนได้เข้าโรงเรียนเล่าเรียนหนังสือ แต่เมื่อจบการศึกษาภาคบังคับ ออกจากโรงเรียนมานานแล้ว ไม่มีโอกาสอ่านหนังสือ ก็อาจจะลืมได้ ที่ได้เห็นจำได้ติดตาคือเวลาไปหัวหินขณะที่พวกเราเด็กๆ ไปเล่นทราย เก็บหอย สมเด็จพระแม่กับพวกผู้ใหญ่ที่ตามเสด็จ จะช่วยกันสอนชาวบ้านละแวกนั้นที่มานั่งเฝ้าให้อ่านหนังสือ คนไหนตั้งใจเรียนดีได้รับพระราชทานรางวัลด้วย ทรงเลือกซื้อหนังสือที่ใช้สอนด้วยพระองค์เอง ข้าพเจ้าจำไม่ได้แล้วว่า มีเรื่องอะไรบ้าง ดูเหมือนจะมีพุทธประวัติที่เขาทำเป็นหนังสือภาพ”

เรื่องศาลารวมใจ

“ราว พ.ศ. ๒๕๑๙ ทรงสร้างศาลารวมใจ ดูเผินๆ ก็เหมือนว่าเป็นห้องสมุดธรรมดาๆ แต่จริงๆ แล้วเป็นเรือนที่สร้างขึ้นด้วยวัสดุท้องถิ่นง่ายๆ ตามแบบท้องถิ่น เป็นที่เก็บหนังสือพระราชทาน มีทั้งหนังสือและวารสารที่ให้ความรู้ ความบันเทิง มีเรื่องเกี่ยวกับการงานอาชีพ มีอยู่ ๕ แห่งคือที่เชียงใหม่มีที่บ้านกาดที่ขุนดง (หางดง) ที่สหกรณ์นิคมพร้าว ที่บ้านวัดจันทน์ ที่จังหวัดนราธิวาสมีที่วัดพระพุทธ (ตากใบ) ทรงเลือกชาวบ้านในท้องถิ่น ๓-๔ คนผลิตกันทำหน้าที่ผู้ดูแลศาลารวมใจ เป็นบรรณารักษ์รับพระราชทานเงินเดือน

จำนวนไม่มากนักเพราะว่าไม่ได้มาทำงานทุกวัน ถือว่าให้ผลิตกันมาทำงาน เวลาที่เหลือให้ไปทำมาหากินของตนเอง พวกผู้ดูแลมีหน้าที่คอยทำสถิติจำนวนหนังสือ สถิติจำนวนคนที่มารับบริการ ทำจดหมายตอบรับของและจดหมายที่กองราชเลขาฯ สมเด็จพระเจ้าส่งไป เจ้าหน้าที่เหล่านี้จะได้รับการอบรม “หมอบูบ้าน” ซึ่งเป็นโครงการหนึ่งที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ ทรงคิดขึ้นให้ชาวบ้านมีความรู้ในเรื่องสุขภาพอนามัย ความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาสามัญประจำบ้านได้ ทำแผนสุขภาพ ประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขได้ พระราชทานยาสามัญประจำบ้านเอาไว้บริการประชาชน

ที่ศาลารวมใจ ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลเหล่านี้จะต้องบันทึกไว้ด้วย ในบางที่ก็มีโทรทัศน์พระราชทานอยู่ด้วย ของที่ตกแต่งในศาลารวมใจที่ข้างฝาผนังเป็นสิ่งของต่างๆ ที่น่ารู้จัก ภาพต่างๆ ทั้งภาพศิลปะโบราณ วัตถุสถาน ภาพสิ่งต่างๆ ในประเทศไทย หรือต่างประเทศที่น่าสนใจ สมเด็จพระเจ้าสุริยวงศาธิบดีฯ ไปที่ศาลารวมใจบ่อยๆ นัดชาวบ้านมาทรงสอนด้วยพระองค์เอง เวลาเสด็จฯ ไปจะทรงให้ช่วยกันทำสื่อการสอนเป็นสมุดภาพ ขนาดเท่าแผ่นโปสเตอร์ มีรูปสิ่งที่น่าเรียนรู้ต่างๆ ตัดเอาจากปฏิทินบ้าง ขอโปสเตอร์เขามาบ้าง ถ้าไม่มีก็ถ่ายรูปมาขยายใหญ่ เขียนคำอธิบายเอาไว้ด้วย มีความยาวประมาณครึ่งหน้า โปรดเกล้าฯ ให้ข้าพเจ้าเป็นผู้เขียนเรื่องคนหนึ่งด้วย ทรงมีนโยบายว่า “ใช้คำน้อยๆ ง่ายๆ เนื้อหาหลักซึ่ง” ทำให้เขียนยาก เมื่อแต่งเสร็จแล้วก็ต้องคัดลอกตัวใหญ่ๆ ต้องเอาคนที่ลายมือสวยๆ มาเขียน เวลาที่ไม่ได้เสด็จฯ ก็เอาเอกสารพระราชทานไว้ที่ศาลารวมใจเลย

ศาลารวมใจยังเป็นสถานที่ที่กลุ่มศิลปินของหมู่บ้านมาใช้เป็นที่ทำงานได้ด้วย

ข้าพเจ้ามีความรู้สึกที่พระราชทานในเรื่องศาลารวมใจนี้ สืบทอดมาจากแนวคิดเรื่อง ผู้ใหญ่ที่

เรียนจบได้ทบทวนการอ่านหนังสือ เพื่อให้เรียนรู้ทางด้าน การประกอบอาชีพ มีหัตถ์ที่กว้างขวาง เพื่อให้ศาลารวมใจเป็นที่สังสรรค์ของชาวบ้านที่จะนัดกันมา “รวมใจ” แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน มีข้อสังเกตว่าชาวบ้านสนใจมาดูโทรทัศน์ และมาขอยา สำหรับหนังสือก็สนใจนวนิยายและเอกสารแนะนำการประกอบอาชีพ มาในตอนหลังเมื่อความเจริญเข้ามาถึงชาวบ้านแต่ละบ้านเริ่มมีโทรทัศน์ของตนเองที่บ้าน จึงมาฟังที่ศาลารวมใจน้อยลง บางคนบ่นว่าต้องประกอบอาชีพไม่มีเวลามาอ่านหนังสือ จะขอยืมไปบ้าน ขอยืมไปก็วางทิ้งหาย เจ้าหน้าที่เขาก็เลยไม่ให้ยืม ศาลารวมใจจึงเป็นประโยชน์กับครูและนักเรียนมากกว่าชาวบ้าน ภายหลังสมเด็จพระเจ้าสุริยวงศาธิบดีฯ ทรงมีนโยบายให้ศิลปินไปทำงานศาลารวมใจจึงชะลอลง มีจำนวนเท่าเดิมไม่ได้ขยายออกไปเพิ่มขึ้น สาเหตุคือเรามีเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจำกัด จะขยายงานไปทุกๆ อย่าง ย่อมทำได้ทั้งหมดไม่ได้ เรื่องการให้การศึกษาแบบศาลารวมใจนี้จึงเป็นเสมือนต้นแบบประเภทหนึ่งที่อาจนำมาใช้ได้ในปัจจุบัน เมื่อมีการปรับปรุงแบบบ้างเล็กน้อย สำหรับการอบรมหมอหมู่บ้านยังมีอยู่สืบเนื่องมาจนทุกวันนี้”

พระราชกรณียกิจด้านการส่งเสริมการอ่าน ที่พระราชทานให้แก่พระราชโอรสและพระราชธิดาถือได้ว่าเป็นพระราชกรณียกิจจำเป็นอย่างยิ่งแห่งการเป็น “สมเด็จพระแม่” แต่ในส่วนที่มีพระมหากษัตริย์คุณต่อปวงชนชาวไทย โดยเฉพาะแก่ชาวบ้านทั่วไปด้วยแล้ว มิได้ยิ่งหย่อนไปกว่ากันเลย ทรงปฏิบัติเช่นเดียวกัน ทรงสอนอ่าน...ทรงเลือกหนังสือที่ใช้สอนด้วยพระองค์เอง... ทรงให้ช่วยกันจัดทำสื่อการสอนอย่างง่ายๆ ประหยัด แต่มีประสิทธิภาพ...และพระราชทานหนังสือและเอกสารการเรียนการสอนไว้ที่ศาลารวมใจ-ห้องสมุดที่มีบรรณารักษ์ดูแลให้บริการ

“ที่ยังไม่ได้เล่าอีกอย่างหนึ่ง คือ ไม่ใช่เฉพาะชาวบ้านในท้องถิ่นทุรกันดาร หรือคนไกลพระองค์เท่านั้น ที่ทรงส่งเสริมเรื่องการศึกษา พวกข้าราชบริพารก็ทรงส่งเสริมเรื่องการเพิ่มพูนความรู้ เช่น ส่งเสริมให้อ่านหนังสือมากๆ หากครูสอนภาษาอังกฤษบทความไหนที่ทรงอ่านแล้วเห็นว่ามีความรู้

ควรเผยแพร่ ก็ทรงให้พิมพ์สำเนาแจกจ่ายออกไป หรือที่เป็นภาษาต่างประเทศก็ทรงให้แปล เรียบเรียงให้เป็นภาษาไทย เพื่อให้อ่านกันได้มากๆ”

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงมีแนวคิดที่ทันสมัยยิ่ง ในด้านกิจกรรมการส่งเสริมการอ่าน นับตั้งแต่ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจนี้ พระราชทานแก่พระราชโอรสและพระราชธิดา เมื่อประมาณ ๕๐ ปีล่วงมาแล้ว ในขณะที่กระทรวงศึกษาธิการเพิ่งประกาศโครงการ “ปีแห่งการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้” เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” เนื่องในวโรกาสที่ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๔๘ พรรษา ในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีพระองค์เอง ทรงเป็น “ผลผลิต” อันดีเยี่ยมแห่งพระมหากษัตริย์คุณครั้งนี้ของ “สมเด็จพระแม่”

ในวโรกาสที่ทรงเจริญพระชนมพรรษา ๗๒ พรรษา ขอทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน

อดีตศิลปินอาชีพจิตร นිරมิตแห่งเทพ

กวีพร ทองคำใบ

ร่าย

๑ **ศุภศรีสิริภักดิ์** ฤทธิไกรราญรอน กรพระองค์ทรงฝ่าฟัน บันบรล้วยความทุกข์ สุขสงบสบสืมา ปวงเสนา
สนองโอรส โปรดให้ช่วยชนชาติ บรรเทาราชฎรรุ่มร้อน ผ่อนความยากแสนเข็ญ เย็นทุกทิศทั่วเทศ เย็นทุกเขต
ทั่วดาว เย็นทุกคราวทั่วกรุง บำรุงปรุงอาชีพ ธิเบตเร่งรุดยุทธศาสตร์ ดาษด้านค้าด้านขาย กลายเป็นเงินเป็นทอง
กลายเป็นของเป็นข้าว กลายความหนาวให้อุ่น กลายเป็นทุนเป็นรอน กลายความร้อนให้เย็น กลายความเข็ญให้หมด
กลายความอดให้อิ่ม เสริมรอยยิ้มสยาม นามนครสรรพศิลป์ ถิ่นนิรมิตแห่งเทพ เสพย์ผลงานวิจิตร พิพิศศิลป์สมบัติ
พิพัฒน์ศิลป์สมบัติ พูนเพิ่มภูมิปัญญา ปวงประชาน้อมเกล้า ปวงข้าเจ้าน้อมใจ ถวายชัยทรงธรรม ถวายคำยอยศ
ถวายพจน์ล้ำเลิศ เทิดพระเกียรติเกริกฟ้า ก้องก่าจายทั่วหล้า โลกซ้องสดุดี ฯ

โคลง ๔

๑ พระเกียรติเกริกกฟพัน
ราชฎรร่วมเทิดพระนาม
ขอยศทั่วเขตคาม
ทรงหลังพระทัยคลุมเกล้า

ภูมิสยาม
แม่เจ้า
ครองทวีป
ท่วมทันชนปวง ฯ

๑ ดวงพระทัยตั้งน้ำ

พรมแผ่พระการุณย์
ทวยราษฎร์พึงไพบุญ
เป็นมิ่งขวัญภพฟ้า

พระพิรุณ
ห่มหล้า
เกิดก่อ อาชีพ
ก่องกล้าไอยศวรย์ ฯ

๑ ปัญญาภูมิคำล้ำ

เสริมส่งศิลปิน
ฝากฝังแก่ธานี
ทรงสั่งสอนเชิงสู้

เลอศิลป์
ทุกผู้
ดุจดั่ง เดือนดาว
แก่ข้าพพอเพียง ฯ

ร่าย

๑ เรียงร้อยรจนาวิจิตร ลิลิตลิลิตเรื่อง เบื้องพระยุคลบาท ยাত্রยาตราทรงธรรม ดำเนินทั่วประเทศ
ทอดพระเนตรทวยราษฎร์ พร้อมอำมาตย์เสนา อาชีพช่างยากเข็ญ เห็นความทุกข์ทรมาน ความขมขื่นทบดิน
ถิ่นทุรกันดาร ฐานทุรดินดอน อ่อนพลาติศัย อ่อนจิตใจแรงกล้า ปัญหาไหมกระหน่ำ ดำรัสหาทางแก้ แก่ข้าราชบริพาร
ให้ประสานสมเหตุ คลุมทุกเขตทุกคาม อย่าให้ลามเลิงลม คมพระเนตรแกลัวกล้า ทศนาเครื่องใช้ ในครัวเรือน
ชาวบ้าน งานถักทอผืนผ้า งานตะกร้าจักสาน งานเครื่องปั้นดินเผา ทรงนำเอามาตรอง กรองด้วยพระปัญญา
ควรมานำมาฟื้นฟู ชูชูช่วยบำรุง ปรับปรุงเป็นระบบ งบประมาณสมดุลงค์ คอยค้ำจุนควบคุม ครูศิลปินช่วยสอน ทุกนคร
เขตชั้นท์ ร่วมมือกันแน่นหนา ร่วมใจรักแน่นหนา พลาติศัยเพิ่มพูน คุณค่าทบทวี ศิลปศิลปิน ชอนในถิ่นลับพระเนตร

เมตตาค้นหาทั่ว เปิดเผยตัวผลงาน สานประโยชน์โพธิสมบูรณ์ มุลนิก่อกำเนิด คุณประเสริฐชาวไทย เสริมรายได้
พอกิน เสริมท้องถิ่นพอควร เชิญชวนมาฝึกฝน เชิญชวนมาฝึกหัด พัฒนาฝีมือ รับซื้อทุกชิ้นงาน จนเชี่ยวชาญโชติช่วง
ล่วงบรรลุลุดหมาย สายพระเนตรส่องกล้า ตั้งพิรุณท่วมฟ้า ถังท้นคนไทย ฯ

โคลง ๒

๑ เมืองเหนือเลิศยิ่งแล้ว
คร่ำลาบดงาม ฯ

เครื่องเงินทองเพริศแพรว

โคลง ๔

๑ เมืองเหนือนามมิ่งแก้ว
เรืองรุ่งศิลป์
ชัชวาลคู่ธานี
เมืองแห่งปราชญ์มาดมั่น

หัตถศิลป์
แว่นแคว้น
โดดเด่น
ห่างให้ไกลสถาน ฯ

๑ สานไหมทองผ่องผ้า
คุณค่าเอกอนันต์
พรายพรายพราวลาวัลย์
ลายคู่พิรุณแก้ว

แพรวพรรณ
เลิศแล้ว
ลายเงิน
ใส่สร้อยบุปผรัตน์ ฯ

๑ หัตถศิลป์ถิ่นกว้าง
งามยิ่งจริงจากใจ
คือแบบอย่างควรใคร
ทรงเอ๋ยเสาวนีย์อ้าง

กลางไพร ไทยภู
จึงสร้าง
หนุนนำ พานา
ช่วยให้สถาผล ฯ

๑ ยลเอือนเอือนย่านสร้าง
งานช่างงามยากเกิน
สอดลายใส่จำเริญ
ผิวไผ่เคลือบรักร้อย

งานเขิน
กล่าวถ้อย
เนตรยิ่ง
อ่อนช้อยชวนชม ฯ

๑ ภิรมย์นักแม่ฟ้า
ผลิตเครื่องเงินอาภรณ์
ธ ทรงห่วงอาทร
ศิลปาชีพโอบอ้อม

ทรงสอน งานศิลป์
พรั่งพร้อม
ทวยราษฎร์
ก่อเกื้อมหาศาล ฯ

ร้าย

๑ ไหมมัดหมี่อีสาน งานฝีมือชื่อเสียง เคียงคู่อยู่มานาน หลานลูกถูกสอนฝึก ลึกล้ำภูมิปัญญา สืบมานับร้อยปี สีผ้าเสื่อมระยับ วับัวแวแวแพรพรรณ หลั่นลอยดอกลอยดวง พวงระย้าย่อยชาย หมายถึง สิ่งแวดล้อม ย้อมมัดที่ละเส้น เว้นลายที่ละช่วง เว้นดวงที่ละข้อ ทรงก่อต่อเติมลาย หลายรูปหลายแบบอย่าง ต่างสีต่างวรรณะ พระราชทานให้ใช้ ให้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม สืบต่อไปเลี้ยงตน จนกลายมาเป็นผืน ยืนด้วยผ้าแพรวา ผ้าปูโต๊ะผ้าขิด วิจิตรศิลป์ตื่นจก ยกดอกสลักดอก ออกไปเมืองสกล ชุมชนเครื่องดินเผา เตาบ้านกุดนาขาม ขามถั่วยโถแจกัน ปั่นกันด้วยฝีมือ คือผลงานจิตใจ ทรงสนพระทัยยิ่ง มิ่งขวัญฟ้าทวยราษฎร์ ฝ่าพระบาททรง ส่งเสริม เพิ่มมูลค่าผลผลิต ดุจดั่งนิรมิต แห่งเทพเทวัญ ฯ

โคลง ๒

๑ ภาคกลางงานช่างโชติ
หลากหลายรูปธรรม ฯ

ศิลปินผู้รุ่งโรจน์

โคลง ๓

๑ ดอกไม้ประดิษฐ์ทำ
สอดสีน้ำลออเพ็ญ
สวรรค์น่า ฯ

กลีบกล่อมกรำเกลาเกลี้ยง
ผกาแก้วเลอสรวง

โคลง ๔

๑ คราครบคลอเครื่องแก้ว

ทรงส่งสานสืบผดุง
ปรับรูปเร่ร่อยปรุง
ครองเสน่ห์ครองน่านน้ำ

กลางกรุง
สู่ด้าว
ปลาบเปี่ยม
เหนียวโน้มน้ำใจ ฯ

๑ ได้ยลเขียนตุ๊กตา

ปลุกถ่ายวัฒนธรรมยัง
วิเศษสิ่งศิลปะดั่ง
เอกลักษณ์มาดเหมือนแม่น

ชาววัง กรุงเก่า
แว่นแคว้น
เดือนส่อง พสุธา
มุ่งให้สบสยาม ฯ

๑ ตามแบบรอยร่องล้น

จัดกลุ่มเป็นรูปการณ
จากดินสู่ผลงาน
ลดส่วนลงนับน้อย

บุราณ ท่านนา
เรื่องร้อย
สูงค่า
ย่อให้โลกตะลึง ฯ

๑ พึงพิศงานไม้ไผ่

สอดใส่หวายลายลักษณ์
เรียงดอกต่อตามงามนัก
หลอมหล่อสายชีพเลี้ยง

สานจัก นวลตา
กล่อมเกลี้ยง
เครื่องใช้ เคียงกาย
แห่งบ้านเมืองทอง ฯ

๑ ลองรסקกลมกล่อมลิ้น

ครบเครื่องคารของหวาน
ทรงทอดใส่พระทัยสาน
มูลค่าคมสมเชื้อ

อาหาร ถนอมไว้
นุ่มเนื้อ
เผยแพร่ ชุมชน
สู่หน้ามหาศาล ฯ

ร่าย

๑ ล่องใต้ไกลพระเนตร เขตชั้นดงสีมา อาณาจักรทักษิณ ถิ่นฐานย่านลิเภา เถาเครือวัลย์พรรณไม้ เต็มใหญ่
ในท้องที่ วิถีแห่งภูมิปัญญา วิชาการบ้านเมือง เครื่องใช้อันไพจิตร วิถีศิวาสนัก จักสานสอดสายใจ จักใส่สอดสัมพันธ์
ครั้นทอดพระเนตรพบ สบพระทัยสุนทรีย์ ทรงชี้แนะทาง สร้างสรรค์ผ้านรับ กับเครื่องถมทองเงิน เดินตาม
แบบบุราณ งานที่เกื้อบสุขผู้สิ้น จากผืนแผ่นดินไทย ให้เติบโตใหญ่ในสากล ยลต้องตาสดริ ทวีค่านับอนันต์ ครั้นทรงพบ
ทอเสื่อ เนื้อกระจุดใบเตย เผยสีล้นลวดลาย หลายหลากงานทอถัก ปักผ้าเพิ่มลายดอก ออกนิทรรศการ งานแสดง
ผลผลิต ชิดใกล้ในเมืองกรุง จรุงใจชื่นชม จรุงอารมณ์ชื่นชอบ มอบให้ไว้แก่กัน ขวัญบ้านขวัญนครอบคร้ว ทัวทั้ง
แคว้นแดนดิน จินตนาการกว้างไกล ลายพรรณไม้พระนาง ลายขวางทางลายขัด ลายรัตนชาติ ลายมาศมาลีแก้ว
ลายแววมยุรา ลายสกุณาเริงลม ลายพรหมประทานพร สอนสั่งสมคมกล้า ตั้งสุริย์เบิกฟ้า เจิดจ้ากลางสกล ฯ

โคลง ๒

๑ ศูนย์ฝึกพระแม่เจ้า
มิ่งฟ้าประชาไทย ฯ

มูลนิธิร่มเกล้า

โคลง ๔

๑ ไกลกันสามแห่งให้
แยกฝ่ายหมายเลือกมาก
ทรงหลอมหล่อหลายหลาก
เป็นเช่นครุฑรอบไทย

คนยาก ฝึกงาน
เผื่อไว้
ช่างศิลป์ อาชีพ
ดั่งไท่เทพประทาน ฯ

๑ บ้านศูนย์กลางเด่นแท้
คือพีระคองพา
ฝากฝังเพื่อพสุธา
ปวงราษฎร์นิราศทุกขรื่อง

จิตรลดา ดุสิต
ศูนย์น้อง
ภูมิถิ่น ฐานนา
สร้างร้อนสุขเกษม ฯ

๑ เอมอิมบางไพรพร้อม
ทรงย่อยอาคารแยก
ชำนาญแจ้งแจ้งแลก
งานเพิ่มพูนเพริศแพรว

ทุกแผนก วิทยา
ยิ่งแล้ว
เปลี่ยนที่
สวัสดิ์ดีถ้วนมวลสยาม ฯ

๑ กุดนาขามมิ่งแคว้น
งานช่างปูนโกคิน
ไสเย็นดั่งกระแสดินธุ์
ทรงส่งเสริมกายหน้า

แดนศิลป์ อาชีพ
สู่หล้า
เย็นน้ำ ชุมชน
มันท่ายปลายมือ ฯ

ร้าย

๑ เลื่องชื่อลือเสียงพูน ศูนย์สวนจิตรลดา ศิลปอาชีพแยก ยี่สิบเอ็ดแผนก แตกต่างกันออกไป ทอผ้าไหม
ทอจก ยกผ้าปักจักสาน ย่านลิเภาขึ้นชม ถมเงินและถมทอง คร่ำทองและคร่ำเงิน ช่างเครื่องเงินเครื่องทอง
มองจักสานลายขีด วิจิตรศิลป์เขียนลาย พรายแพรวปักแมลงทับ รับรองนั่งทอพรม ชมดอกไม้ประดิษฐ์
วิลิศแกะสลักไม้ วิไลลักษณ์ประดับมุก สุขสดชื่นหนังตะลุง นุ่มห่มด้วยตัดเย็บ ไร้ตะเข็บแผนกปั้น สรรค์
สลักหินอ่อน มันบวรช่างไม้ งามเครื่องใช้ช่างหวาย หลายหลากหลายบรรจุภัณฑ์ อันสูงค่าคุณล้ำ ไหลหลังรินจาก
น้ำพระทัยแม่แผ่นดิน ดินนา ฯ

โคลง ๔

๑ สมความคิดแต่งถ้อย
อาจอ่อนจึงเดินตาม
ตามครูสู่ความงาม
เพียรแต่งถวายให้

ลิลิตความ ตามเสด็จ
แม่ไม้
งดยิ่ง จริงเอย
ท่องท่องอักษร ฯ

๑ คราจำเรียงรายร้อย
บากบั่นมานะคอย
อาศัยอ่านฟังพลอย
เป็นเช่นเพราะใจสู้

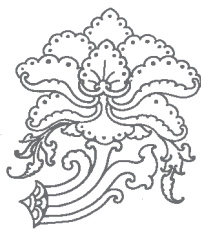
รวมรอย เอกสาร
ค่อยรู้
พากระจำง
ไม่ทอดถอนใจ ฯ

๑ อัญเชิญท่านผู้รู้
ลองอ่านจบฟังสอน
หากขอช่วยอวยพร
หากบ่ชอบคงม้วย

ภาพย์กลอน
สั่งด้วย
เพียรต่อ ไปนา
ไม่สู้สืบสาน ฯ

๑ จบ กานท์กรองฟ่องแผ้ว
ลิลิต แห่งพระการุณย์
ศิลป์ สูงค่าครองบุญ
อาชีพ สงเสริมให้

เทิดพระคุณ
ท่านไท้
พระแม่
ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน ฯ

มาตรฐานการเรียนรู้...

กับหลักสูตรสถานศึกษา

ดร.รุ่งนภา บุตรวงศ์*

1 ในยุคปัจจุบันนี้อาจถือได้ว่าเป็นยุคของ “มาตรฐาน” เรื่องนี้ดูเหมือนจะเป็นเรื่องสำคัญและกำลังเป็นที่สนใจของทุกฝ่าย เมื่อก่อนเราอาจจะคุ้นเคยกับเรื่องมาตรฐานที่ใช้ในวงการธุรกิจ ซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการตรวจสอบคุณภาพสินค้าผลิตภัณฑ์ต่างๆ ก่อนออกจำหน่าย แต่ในปัจจุบันแนวคิดเรื่องมาตรฐานได้ขยายวงกว้าง รุกคืบเข้าไปสู่วงการต่างๆ ไม่เว้นแม้กระทั่งวงการการศึกษา ขณะนี้หากนักการศึกษาคนใดไม่พูดถึง “มาตรฐาน” หรือไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องมาตรฐานเลยก็อาจจะถูกมองเป็นคนตกยุคได้ อย่างไรก็ตาม แม้เรื่องมาตรฐานจะเป็นที่กล่าวขวัญถึงกันอย่างกว้างขวาง

ในวงการการศึกษา แต่เรื่องดังกล่าวก็ยังคงเป็นที่สงสัยฉงนสนเท่ห์ของผู้ปฏิบัติจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครูผู้สอนหลายท่านเมื่อได้อ่านมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในเอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒๕๔๔ คงจะเกิดความสงสัยว่าทำไมจึงต้องมีการกำหนดมาตรฐานขึ้น และมาตรฐานการเรียนรู้เหล่านั้นเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างไร เมื่อก่อนแต่ไหนแต่ไรมาหลักสูตรของเราไม่เคยมีมาตรฐาน และคงมีคำถามค้างในใจคุณครูหลายคนว่าจะนำมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดในระดับชาตินั้น ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนได้อย่างไร

* นักวิชาการศึกษา ๗ ว สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

“
**การปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันได้เน้นการมีส่วนร่วม โดยการ
กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา**
”

ก่อนอื่นในฐานะที่พวกเราเป็นบุคลากรทางการศึกษา ในยุคของการปฏิรูปการศึกษาที่มีมาตรฐานกำกับ คงต้องเข้าใจถึงที่มาที่ไปและความสำคัญของมาตรฐานการเรียนรู้เสียก่อน ทุกท่านคงทราบกันดีว่าการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันได้เน้นการมีส่วนร่วม โดยการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนและท้องถิ่นยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามคงไม่มีใครปฏิเสธว่าการกระจายอำนาจอย่างสุดโต่งโดยไม่มีการควบคุมเลย อาจก่อให้เกิดความเสียหายและนำไปสู่การถดถอยของคุณภาพของการศึกษาโดยรวมได้ ดังนั้นเพื่อเป็นหลักประกันว่าเยาวชนของชาติจะได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพเท่าเทียมกัน ส่วนกลางจึงได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้

ขึ้นเพื่อเป็นเกณฑ์กลางที่ใช้ในการเทียบเคียง ตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง มาตรฐานการเรียนรู้เป็นเกณฑ์คุณภาพสำคัญที่บ่งชี้ถึงระดับความรู้ความสามารถที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะบอกถึงสิ่งที่คาดหวังหรือจุดหมายไว้อย่างชัดเจนว่าอะไรคือสิ่งที่ต้องการให้นักเรียนทุกคนรู้และปฏิบัติได้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าไม่ว่านักเรียนจะจบการศึกษาจากที่ใด จากโรงเรียนขนาดเล็ก หรือโรงเรียนขนาดใหญ่ ไม่ว่าจะจบจากโรงเรียนที่อยู่ในเมือง หรือในชนบท หรือมุมใดของประเทศ จะได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถอย่างทัดเทียมกัน จะมียกเว้นบ้างก็เพียงผู้ที่มีความบกพร่องหรือพิการในขั้นรุนแรงเท่านั้น และส่วนกลางจะมีกลไกในการตรวจสอบเพื่อประกันระดับคุณภาพ

“

มาตรฐานการเรียนรู้จะไม่มีความหมายอะไรเลย หากสิ่งที่กำหนดไว้เป็น เป้าหมายนั้นมิได้รับความสนใจที่จะนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังในการเรียนการสอน

”

ดังกล่าว โดยใช้ระบบประเมินภายในและการประเมินภายนอก ซึ่งรวมถึง National tests ที่จะเป็นตัวชี้วัดสำคัญว่าสถานศึกษาจัดการเรียนการสอนพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่กำหนดหรือไม่ ด้วยเหตุนี้ มาตรฐานการเรียนรู้จึงเป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษา โดยจะส่งผลต่อการศึกษาในทุกระดับทั้งระดับชาติ ท้องถิ่น โรงเรียน และการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยมีผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ทั้งนักเรียน ผู้ปกครอง ครู และชุมชน

ผู้เรียน มาตรฐานช่วยให้ผู้เรียนทราบถึงสิ่งที่คาดหวังจากการเรียนของเขาว่าเขาจะต้องทำอะไรบ้างเพื่อให้ถึงมาตรฐานที่กำหนด นอกจากนั้นมาตรฐานยังเป็นสิ่งท้าทายช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนของตนเอง และช่วยทำให้เกิดความเท่าเทียมกันในการเรียนรู้

ครู มาตรฐานเป็นกรอบทิศทางช่วยครูในการสร้างหลักสูตร ออกแบบการเรียนการสอนและการประเมินผล ทำให้ครูทราบว่าอะไรเป็นสิ่งที่สำคัญที่นักเรียนควรรู้และปฏิบัติได้ ทำให้การสอนของครูมีเป้าหมายที่ชัดเจนขึ้น

ผู้ปกครอง มาตรฐานช่วยให้การสื่อสารระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองเกิดความเข้าใจที่ชัดเจนตรงกัน โรงเรียนและผู้ปกครองพูดภาษาเดียวกันเกี่ยวกับเรื่องหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน มาตรฐานยังเป็นสื่อกลางที่ท้าทายให้ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการศึกษาเพื่อพัฒนาลูกหลานของตนให้ได้คุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดนั้น

ชุมชน และสถานศึกษา มาตรฐานเป็นเสมือน

ความคาดหวังทางการศึกษาที่ทุกฝ่ายกำหนดไว้ร่วมกัน ช่วยให้นักการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในระดับท้องถิ่น เขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนมีเป้าหมายที่ชัดเจน และนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร กำหนดเนื้อหา การเรียนการสอน และการประเมินผล เพื่อนำพาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานนั้น

ด้วยเหตุที่มาตรฐานเป็นเป้าหมายหรือสิ่งที่คาดหวังในการเรียนการสอน การสร้างความเชื่อมโยงระหว่างมาตรฐานการเรียนรู้ระดับชาติกับหลักสูตรสถานศึกษาจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง มาตรฐานการเรียนรู้จะไม่มีความหมายอะไรเลย หากสิ่งที่กำหนดไว้เป็นเป้าหมายนั้นมิได้รับความสนใจที่จะนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังในการเรียนการสอน ดังนั้นเพื่อให้การปฏิรูปหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้เกิดมรรคผลสมดังความคาดหวัง ครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษเกี่ยวกับเรื่องมาตรฐานการเรียนรู้ หลักสูตร

สถานศึกษาต้องมีลักษณะเป็นหลักสูตรอิงมาตรฐาน (Standards-based curriculum) คือยึดมาตรฐานเป็นเป้าและกรอบทิศทางในการจัดทำหลักสูตร ทุกองค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา นับตั้งแต่เป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ จะต้องสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่าโรงเรียนมีภารกิจหลักที่จะพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในระดับชาติ ส่วนจุดเน้นอื่นๆ เป็นสิ่งที่เสริมเพิ่มเติมตามความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบท และความต้องการของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ที่สำคัญมากที่สุดคือหลักสูตรที่ใช้ในระดับชั้นเรียน ซึ่งจะเกิดผลโดยตรงในการพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐาน จะต้องเชื่อมโยงอย่างชัดเจนกับมาตรฐานการเรียนรู้ ผู้สอนและออกแบบหลักสูตรต้องไม่ลืมที่จะระบุมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นไว้อย่างชัดเจน ทั้งในคำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ หรือแม้กระทั่งแผนการเรียนรู้ เพื่อจะได้ทราบว่ารายวิชา หรือหน่วยการเรียนรู้นั้นๆ จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานใด และเมื่อเจาะลึกลงไปในรายละเอียดในหน่วยการเรียนรู้ทุกองค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการสอนและการวัดประเมินผล ต้องเชื่อมโยงสอดคล้องกับมาตรฐาน นอกจากนี้ มาตรฐานยังเป็นสื่อกลางในการรายงานผลการเรียน และเป็นเครื่องมือสำคัญที่ครูผู้สอนต่างกลุ่มสาระต่างระดับชั้น จะใช้ในการสื่อสารสร้างความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับการประเมินผลการเรียน และการส่งต่อนักเรียนจากชั้นหนึ่งไปสู่อีกชั้นหนึ่ง หรือจาก

โรงเรียนหนึ่งไปสู่อีกโรงเรียนหนึ่ง อีกทั้งยังเป็นตัวกลางในการสื่อสารระหว่าง ครู-นักเรียน-ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องในทุกระดับ ทุกฝ่าย เกี่ยวกับพัฒนาการของผู้เรียน

หลักสูตรและการประเมินผลอิงมาตรฐานอาจเป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย ดังนั้น ในระยะต้นของการใช้หลักสูตรลักษณะนี้ จำเป็นต้องสร้างความเข้าใจ และความตระหนักในความสำคัญของมาตรฐานการเรียนรู้ ครูควรใช้เวลาในการพูดคุย อธิบายให้นักเรียนและผู้ปกครองเข้าใจในเรื่องนี้ และควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจเกี่ยวกับกระบวนการเรียนและการประเมินผลแบบอิงมาตรฐานด้วย เพื่อให้พวกเขาทราบว่าต้องทำอะไร อย่างไรที่จะพัฒนาตนเองไปสู่มาตรฐานที่เป็นเป้าหมายของการเรียนการสอนนั้น หลักสูตรอิงมาตรฐานมิได้มีผลต่อการเรียนการสอนในชั้นเรียนเท่านั้น หากแต่สามารถใช้เป็นหลักในการปฏิรูปการศึกษาอย่างมีระบบในวงกว้าง แต่ทั้งนี้ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องมีความเข้าใจเรื่องหลักสูตร และการประเมินผลที่ยึดมาตรฐานเป็นหลักอย่างถ่องแท้ ต้องรู้ว่ากำลังทำอะไร อย่างไร ในระบบการศึกษาลักษณะนี้ และต้องมีการสื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดในเรื่องเหล่านี้กับผู้ปกครอง ชุมชน บุคลากรทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นบุคลากรในโรงเรียน เขตพื้นที่การศึกษา ท้องถิ่น และระดับชาติ จะต้องให้ความสำคัญแก่มาตรฐานการเรียนรู้ และร่วมมือกันอย่างจริงจังในการพัฒนาการศึกษาไปสู่มาตรฐานนั้น

กระบวนการเรียนรู้

พันธนีย์ วัฒนโต*

การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งค่อนข้างจะถาวรของผู้เรียนที่เกิดจากการฝึกฝนอบรม หรือการมีประสบการณ์ทางตรงหรือประสบการณ์ทางอ้อม

กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน มุ่งเน้นลำดับขั้นตอนของการกระทำซึ่งดำเนินต่อเนื่องกันจนผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้จำแนกได้ ๒ ระดับ คือ

๑. กระบวนการเรียนรู้ระดับพื้นฐาน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ได้แก่ การเรียนรู้สัญญาณ การเรียนรู้สิ่งเร้า-การตอบสนอง การเรียนรู้แบบลูกโซ่ การเรียนรู้เชื่อมโยงถ้อยคำ

๒. กระบวนการเรียนรู้ระดับสูง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ซับซ้อน และต้องใช้ความรู้พื้นฐานจากกระบวนการเรียนรู้ระดับพื้นฐาน ได้แก่ การเรียนรู้การแยกแยะสิ่งเร้า การเรียนรู้โมโนมิติ การเรียนรู้หลักการ การเรียนรู้การแก้ปัญหา

* นักวิชาการศึกษา ๘ กลุ่มวิจัยและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

กระบวนการเรียนรู้ มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ ๒ ทาง คือ

๑. ผู้สอนใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์เต็มตามศักยภาพ

๒. ผู้เรียนมีความสามารถทางกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายติดตัวไปใช้ในชีวิตจริง

กระบวนการเรียนรู้ที่พึงปรารถนาในสังคม

จากเอกสารบทความทางวิชาการต่างๆ ได้กล่าวถึง รูปแบบของการเรียนรู้ (Learning Style) ไว้ว่า ไม่มีรูปแบบการเรียนรู้แบบใดแบบหนึ่งที่สมบูรณ์แบบหรือเหมาะสมในการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของบุคคล และการเตรียมคนสำหรับโลกยุคข้อมูลข่าวสารนี้ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จึงควรเป็นรูปแบบ **กระบวนการเรียนรู้ระดับโลก (Global Learning)** ที่เน้น**กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Co-operative Learning)** **กระบวนการของการพึ่งพากันในระดับสากล** ซึ่งเป็นรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและเปิดกว้างสำหรับผู้เรียน เพื่อให้แต่ละคนได้พัฒนาศักยภาพ และความสามารถของตนอย่างเต็มที่และเหมาะสมที่สุด รูปแบบกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนที่พึงปรารถนาในสังคม จึงสามารถจำแนกได้เป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้

๑. กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผสมผสานทั้งด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะกระบวนการ และเจตคติ โดยไม่จำกัดในเนื้อหาสาระวิชา ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กระบวนการเรียนรู้แบบประสบการณ์ กระบวนการทักษะชีวิต กระบวนการจัดการ กระบวนการของการอยู่ร่วมกันในสังคม กระบวนการของการพึ่งพากันในระดับสากล

๒. กระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเฉพาะด้าน ซึ่งอาจจำแนกได้เป็น ๓ ด้าน ดังนี้

๑) กระบวนการทางปัญญา (Cognitive Process) ได้แก่ กระบวนการคิดอย่างมีระบบ คิดแบบสร้างสรรค์ คิดมีเหตุผล คิดแบบวิทยาศาสตร์ คิดแก้ปัญหา คิดวิเคราะห์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง กระบวนการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

๒) กระบวนการทางปฏิบัติ (Psychomotor Process) ได้แก่ กระบวนการฝึกปฏิบัติทักษะการทำงาน/การประกอบอาชีพ ทักษะด้านวิทยาศาสตร์ และการใช้เทคโนโลยี

๓) กระบวนการทางความรู้สึก (Affective Process) ได้แก่ กระบวนการพัฒนาความรู้สึกเห็นในคุณค่าของตนเองและคุณค่าของผู้อื่น กระบวนการฝึกเผชิญสถานการณ์จนเกิดจิตสำนึกและคุณธรรม กระบวนการประเมินตนเองและยอมรับผู้อื่น

กระบวนการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการวิเคราะห์จุดหมาย หลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และเอกสารประกอบหลักสูตรต่างๆ ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน พบว่า

๑. กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นส่วนร่วม ได้แก่ ทักษะกระบวนการ กระบวนการจัดการ กระบวนการเรียนรู้แบบประสบการณ์ ทักษะชีวิต กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม กระบวนการเข้าสังคม กระบวนการกลุ่ม กระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม การบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒. กระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเฉพาะด้าน คือ

๑) กระบวนการทางปัญญา ได้แก่ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์ กระบวนการคิดสร้างสรรค์ในงาน กระบวนการแก้ปัญหา ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ ทักษะพื้นฐานด้านการเรียนรู้ที่จำเป็น (ประกอบด้วย การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ คิดวิเคราะห์ การสื่อสาร) ทักษะในวิทยาการและเทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้

๒) กระบวนการทางปฏิบัติ ได้แก่ กระบวนการฝึกทักษะ กระบวนการฝึกปฏิบัติ กระบวนการทำงาน กระบวนการเสนอรายงาน กระบวนการย่อยข้อมูล ทักษะทางภาษา ทักษะการสื่อสาร ทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารและการใช้คอมพิวเตอร์ ทักษะการประกอบอาชีพ

๓) กระบวนการทางความรู้สึก ได้แก่

กระบวนการพัฒนาค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ทักษะการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

เมื่อวิเคราะห์จำแนกเป็นรายกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทักษะและกระบวนการที่ปรากฏมีดังนี้

กลุ่มภาษา (สาระการเรียนรู้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) มีดังนี้

๑. กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นส่วนร่วม ได้แก่ กระบวนการจัดการและการดำเนินชีวิต ทักษะกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม กระบวนการกลุ่มการทำงานร่วมกับผู้อื่น

๒. กระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเฉพาะด้าน คือ

๑) กระบวนการทางปัญญา ได้แก่ ทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์ วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ทักษะการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์

๒) กระบวนการทางปฏิบัติ ได้แก่ ทักษะกระบวนการทางภาษา (ทักษะทางภาษา/ทักษะกระบวนการสื่อสาร/การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ประกอบด้วย ทักษะการอ่าน การเขียน การฟัง การพูด การดู การแสวงหาความรู้ การสืบค้นข้อมูล การแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร การนำเสนอ การถ่ายทอด การรายงาน การแสดงความคิดเห็น เหตุผล ความรู้สึก) ทักษะสัมพันธ์ (ฟัง-พูด-อ่าน-เขียน) กระบวนการอ่าน กระบวนการเขียน กระบวนการฟัง ทักษะการปฏิบัติงาน ทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร (ประกอบด้วย การแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร การแสดงความรู้สึก ความคิดเห็น) กระบวนการทำงาน

กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ มีดังนี้

๑. กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นส่วนร่วม ได้แก่ กระบวนการทำงานร่วมกันอย่างมีเหตุ

๒. กระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเฉพาะด้าน คือ

๑) กระบวนการทางปัญญา ได้แก่ ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่จำเป็น (ประกอบด้วย การแก้ปัญหา การให้เหตุผล การสื่อสารและสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ การนำเสนอ การคิดริเริ่ม

สร้างสรรค์ กระบวนการเชื่อมโยง) กระบวนการวิจัย (ประกอบด้วย การสำรวจ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การนำผลจากการวิเคราะห์ไปช่วยในการตัดสินใจ) กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (ประกอบด้วย การสังเกต การอธิบาย การคาดการณ์ การทดลอง การนำไปใช้) กระบวนการแก้ปัญหา

๒) กระบวนการทางปฏิบัติ ได้แก่ ทักษะ กระบวนการคิดคำนวณ การคาดคะเน กระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ ทักษะกระบวนการสื่อสาร การนำเสนอ

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

๑. กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นส่วนร่วม ได้แก่ กระบวนการจัดการ ทักษะทางสังคม กระบวนการพัฒนา

๒. กระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเฉพาะด้าน คือ

๑) กระบวนการทางปัญญา ได้แก่ กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (ประกอบด้วย การสำรวจ การสังเกต การวัด การจำแนก การทดลอง การสร้างแบบจำลอง การสืบค้นข้อมูล) กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กระบวนการคิดขั้นสูง (ประกอบด้วย การคิดวิเคราะห์ คิดวิพากษ์วิจารณ์ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างเป็นเหตุผล คิดเชิงวิทยาศาสตร์) กระบวนการสำรวจ ตรวจสอบ กระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการศึกษา ค้นคว้า คิดค้นทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

๒) กระบวนการทางปฏิบัติ ได้แก่ ทักษะ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการสื่อสาร

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

๑. กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นส่วนร่วม ได้แก่ กระบวนการประชาธิปไตย กระบวนการมีส่วนร่วม กระบวนการบริหารจัดการ/การจัดการ-การวางแผน-การสังเกต-การค้นหา กระบวนการฟังหา การแข่งขัน การประสานประโยชน์ กระบวนการทางสังคม

กระบวนการกลุ่ม กระบวนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กระบวนการสร้างสรรค์สังคมและวัฒนธรรม กระบวนการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ กระบวนการเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์

๒. กระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเฉพาะด้าน คือ

๑) กระบวนการทางปัญญา ได้แก่ วิธีการทางประวัติศาสตร์/กระบวนการในการแสวงหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ (ประกอบด้วย ทักษะในการศึกษาค้นคว้า ข้อมูล ข่าวสาร การวิเคราะห์ปัญหา การแสวงหาข้อมูล การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล) กระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และพัฒนา กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการติดตามเลือกรับข่าวสาร

๒) กระบวนการทางปฏิบัติ ได้แก่ กระบวนการทำงาน กระบวนการใช้เทคโนโลยี ทักษะการจัดทำและใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์

๓) กระบวนการทางความรู้สึก ได้แก่ กระบวนการประเมินทางเลือกและตัดสินใจ

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

๑. กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นส่วนร่วม ได้แก่ ทักษะการดำเนินชีวิต กระบวนการทักษะชีวิต ทักษะการบริหารจัดการ (การจัดการกับอารมณ์ ความขัดแย้ง ความเครียด การฝึกจิต) กระบวนการสร้างสัมพันธ์ภาพ ทักษะทางสังคม ทักษะการจัดการ กระบวนการทำงานร่วมกัน กระบวนการทางประชาสังคม

๒. กระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเฉพาะด้าน คือ

๑) กระบวนการทางปัญญา ได้แก่ ทักษะ กระบวนการคิดสร้างสรรค์ กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการแสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสาร ทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ ทักษะการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร

๒) กระบวนการทางปฏิบัติ ได้แก่ ทักษะ กระบวนการสร้างเสริมสุขภาพ การดูแลสุขภาพ การป้องกันโรค ทักษะในการเคลื่อนไหวพื้นฐาน การเคลื่อนไหวแบบผสมผสาน การเคลื่อนไหวเชิงสร้างสรรค์ ทักษะที่จำเป็นต่อชีวิต (ทักษะการตัดสินใจ การแก้ปัญหา การสื่อสารและการต่อรอง การคลายเครียด) ทักษะกระบวนการปฏิบัติ ทักษะการออกกำลังกายและเล่นกีฬา ทักษะการเลือกบริโภค ทักษะการเสริมสร้างสมรรถภาพทางกาย ทักษะการช่วยเหลือ ทักษะการปฏิเสธ ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการสื่อสาร สื่อความหมาย ทักษะการทำงาน

๓) กระบวนการทางความรู้สึก ได้แก่ ทักษะการประเมินตนเอง ทักษะกระบวนการพัฒนาทางจิต

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

๑. กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นส่วนร่วม ได้แก่ กระบวนการทำงานกลุ่ม กระบวนการเชื่อมโยงงานศิลปะกับชีวิตและสังคม กระบวนการจัดการทางศิลปะ กระบวนการพัฒนางาน กระบวนการสืบทอดทางศิลปะกับวัฒนธรรม

๒. กระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเฉพาะด้าน คือ

๑) กระบวนการทางปัญญา ได้แก่ ทักษะ กระบวนการคิด วิเคราะห์ วิพากษ์ วิเคราะห์ งานศิลปะ กระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะ กระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะด้วยเทคโนโลยี กระบวนการสืบค้นข้อมูล ข่าวสาร

๒) กระบวนการทางปฏิบัติ ได้แก่ ทักษะ กระบวนการถ่ายทอดความรู้สึก จินตนาการ กระบวนการถ่ายทอดความคิดอย่างอิสระ กระบวนการฝึกปฏิบัติ

กระบวนการสร้างงานทัศนศิลป์ กระบวนการใช้เทคโนโลยีทางศิลปะ กระบวนการเคลื่อนไหวอย่างอิสระ ตามจินตนาการ ทักษะการใช้ภาษา ท่าทางเพื่อการสื่อสาร การสื่อความหมาย ทักษะทางนาฏศิลป์ กระบวนการทางละครสร้างสรรค์ กระบวนการสื่อความคิดความรู้สึกทางนาฏศิลป์

๓) กระบวนการทางความรู้สึก ได้แก่ กระบวนการพัฒนาค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม กระบวนการรับรู้สุนทรียภาพจากธรรมชาติ ศิลปะและสิ่งแวดล้อม กระบวนการแสดงออกถึงความรู้สึก ความเชื่อ ความมั่นใจ และจินตนาการในงานศิลปะอย่างมีความสุข การรู้จักตนเองผ่านกิจกรรม/กระบวนการแสดงด้านศิลปะ

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

๑. กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นส่วนร่วม ได้แก่ กระบวนการสร้างงาน กระบวนการจัดการ กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม/การทำงานร่วมกับผู้อื่น

๒. กระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเฉพาะด้าน คือ

๑) กระบวนการทางปัญญา ได้แก่ กระบวนการทางเทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูล กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการแก้ปัญหาในการทำงาน กระบวนการคิด กระบวนการตัดสินใจ กระบวนการสร้างสรรค์

๒) กระบวนการทางปฏิบัติ ได้แก่ ทักษะ กระบวนการทำงาน (ประกอบด้วย งานบ้าน

งานเกษตร งานช่าง งานประดิษฐ์ งานธุรกิจ)
กระบวนการงานประดิษฐ์ กระบวนการใช้เทคโนโลยี
สร้างงาน การออกแบบ กระบวนการฝึกปฏิบัติ ฝึก
ทักษะ กระบวนการสื่อสาร

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

๑. กระบวนการเรียนรู้ที่เป็นส่วนร่วม ได้แก่
ทักษะกระบวนการปรับตัวและดำรงชีวิต ทักษะการ
ทำงานเป็นกลุ่ม กระบวนการกลุ่มในการอยู่ร่วมกัน
ทักษะกระบวนการจัดการ การวางแผน ทักษะชีวิต
ทักษะทางสังคม ทักษะการดำเนินชีวิต กระบวนการ
อนุรักษ์และพัฒนา

๒. กระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเฉพาะด้าน คือ

๑) กระบวน-
การทางปัญญา ได้แก่
กระบวนการแสวงหา
และใช้ข้อมูลสารสนเทศ
กระบวนการตัดสินใจ
กระบวนการแก้ไขปัญหา
ทักษะในการเรียน ทักษะ
การสังเกต ทักษะการคิด
วิเคราะห์ ทักษะการ
ตัดสินใจ ทักษะการแก้
ปัญหา

๒) กระบวนการทางปฏิบัติ ได้แก่ ทักษะ
ในการทำงาน ทักษะการเป็นผู้ช่วยเหลือ กระบวนการ
เชิงทักษะ ทักษะกระบวนการลูกเสือ กระบวนการ
ฝึกทักษะ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการสร้างสัมพันธ์
ทักษะในการให้คำปรึกษาเบื้องต้น ทักษะการปฐม
พยาบาล

๓) กระบวนการทางความรู้สึก ได้แก่
กระบวนการสร้างเสริมจิตสำนึก นิสัย ความรู้สึก รู้จัก
เข้าใจและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น กระบวน
การพัฒนาบุคลิกภาพทางอารมณ์ บุคลิกภาพ ศีลธรรม
และจริยธรรม

สรุปได้ว่า กระบวนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ใน
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น มีทั้งกระบวนการ
เรียนรู้ที่เป็นส่วนร่วม และกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่ง
เฉพาะด้าน คือ กระบวนการทางปัญญา กระบวนการ
ทางปฏิบัติ กระบวนการทางความรู้สึก

ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้ที่พึงปรารถนาใน
สังคมที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ที่กำหนดใน
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ

๑. กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ได้แก่
กระบวนการจัดการ กระบวนการทักษะชีวิต กระบวน
การเรียนรู้แบบประสบการณ์ กระบวนการกลุ่ม

๒. กระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเฉพาะด้าน คือ

๑) กระบวนการทางปัญญา ได้แก่ กระบวน
การคิดอย่างมีระบบ มี
เหตุผล และคิดสร้างสรรค์
กระบวนการคิดแบบ
วิทยาศาสตร์ กระบวน-
การคิดแก้ปัญหา กระบวน-
การแสวงหาความรู้
กระบวนการเรียนรู้ด้วย
ตนเอง การใช้การวิจัย
เป็นส่วนหนึ่งของกระบวน
การเรียนรู้

๒) กระบวนการทางปฏิบัติ ได้แก่ กระบวน
การฝึกปฏิบัติ ทักษะการทำงานและการประกอบ
อาชีพ ทักษะด้านวิทยาศาสตร์และการใช้เทคโนโลยี

๓) กระบวนการทางความรู้สึก ได้แก่
กระบวนการพัฒนาค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม
กระบวนการพัฒนาความรู้สึกเห็นในคุณค่าของตนเอง
และคุณค่าของผู้อื่น

และกระบวนการที่พึงปรารถนาในสังคม
นอกเหนือจากที่กำหนดในหลักสูตรคือ กระบวนการ
ของการพึ่งพากันในระดับสากล

กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในสภาพปัจจุบัน

จากผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยสรุปพบว่า มีงานวิจัยหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องถึง กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและการจัดการเรียนการสอนของครู ตัวอย่างเช่น

ระดับประถมศึกษา

๑. จากการสำรวจสภาพการเรียนการสอนและประเมินผลการใช้หลักสูตร พบว่า

- ครูยังเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอนและเน้นเนื้อหามากกว่ากระบวนการ

- ครูมีความรู้ความเข้าใจและทักษะกระบวนการในการสอนอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างดี และมีปัญหาการใช้ในระดับปานกลาง เทคนิควิธีสอนที่ใช้มากคือการใช้คำถามและกระบวนการกลุ่ม โดยการให้การศึกษาจากกรณีตัวอย่างหรือสถานการณ์จริง การระดมสมองและการอภิปราย

- ผู้เรียนมีความสามารถด้านกระบวนการจัดการ ในระดับพอใช้

๒. มีงานวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการเรียนรู้จากการเรียนการสอนที่ครูนำมาใช้ ดังนี้

๑. กระบวนการคิด กระบวนการแสวงหาคำตอบ จากการจัดกิจกรรมที่เน้นการฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

๒. กระบวนการคิดทางคณิตศาสตร์ ทักษะการคิดคำนวณ และกระบวนการแก้ปัญหา จากการใช้กระบวนการแก้ปัญหา การสอนแบบวรรณิ และการสอนโดยใช้กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด ทำให้ผู้เรียนมีการพัฒนาความคิดรวบยอดได้ดี เกิดกระบวนการคิดทางคณิตศาสตร์ในระดับปานกลาง และมีทักษะในการคิดคำนวณอย่างดี

๓. ทักษะกระบวนการทางภาษา กระบวนการคิดสร้างสรรค์ กระบวนการทางสังคม และกระบวนการเขียน จากการใช้แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ กระบวนการฝึกทักษะการเขียน

สร้างสรรค์ กระบวนการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ การใช้กระบวนการทางภาษา ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในระดับพอใช้ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น กระบวนการจัดประสบการณ์ ทำให้ผู้เรียนสามารถใช้คำในการพูด การอ่าน การเขียน และแต่งประโยคได้

๔. ทักษะกระบวนการ จากการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ

๕. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จากการใช้เกม และแบบฝึกทักษะ และการใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทำให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในระดับที่น่าพอใจ รู้จักแสวงหาคำตอบด้วยตนเองโดยอาศัยการคิดวิเคราะห์ อภิปรายอย่างเป็นระบบตามขั้นตอน มีการพัฒนาความคิดรวบยอด

๖. ทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการคิด วิเคราะห์ วิเคราะห์ จากการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ และการใช้แบบฝึก

๗. ทักษะการปฏิบัติงาน จากการสอนแบบบูรณาการเมื่อสอนเป็นคณะ

๘. ทักษะการเรียนรู้ ทักษะการคิด ทักษะการสื่อสาร ทักษะการจัดการ จากการสอนที่เน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

๙. ทักษะทางสังคม จากการใช้รูปแบบกระบวนการคิดสร้างสรรค์

๑๐. ทักษะชีวิต จากการใช้กระบวนการทักษะชีวิต ทำให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงและป้องกันตนเองให้พ้นจากสารเสพติดและโรคเอดส์

๓. มุ่งงานวิจัยที่ผู้สอนนำกระบวนการเรียนรู้มาใช้พัฒนาพฤติกรรมต่างๆ ของผู้เรียน ดังนี้

๑. กระบวนการเสริมสร้างลักษณะนิสัย ทำให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการทำงานสูงขึ้น

๒. กระบวนการทำความกระจำในค่านิยม ช่วยพัฒนาค่านิยมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนให้สูงขึ้น

๓. กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์สูงกว่าผู้เรียนที่ได้รับการฝึกโดยครู

ระดับมัธยมศึกษา

๑. จากการสำรวจสภาพการเรียนการสอน และประเมินผลการใช้หลักสูตร พบว่า

- การสอนเน้น**กระบวนการกลุ่ม**นั้น ครูให้ปฏิบัติมากในเรื่องการวางแผนการทำงาน ฝึกการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี แบ่งงานกันตามความสามารถ และปฏิบัติน้อยในเรื่องการให้รับฟังการชี้แนะและวิจารณ์จากผู้อื่น การกระตุ้นให้ชื่นชมผลงานร่วมกัน

- การสอนที่เน้น**กระบวนการ** ที่ครูปฏิบัติมากคือ การเสนอสถานการณ์หรือกรณีตัวอย่าง การซักถาม ให้คิด วิเคราะห์ วิจารณ์ด้วยการใช้คำถาม

จำแนก จัดประเภท เปรียบเทียบ ใช้เหตุผลสนับสนุนหรือโต้แย้ง สรุปหลักการและสร้างความคิดรวบยอด หาทางเลือกในการแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย การตัดสินใจเลือกแก้ปัญหาด้วยเหตุผล วางแผนการทำงาน ปฏิบัติตามแผน ประเมินงานเป็นระยะๆ และที่ปฏิบัติน้อยคือ การเสนอกรณีตัวอย่างให้ผู้เรียนเข้าใจและตระหนักในปัญหาด้วยการใช้รูปแบบที่หลากหลาย

- การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ที่ครูปฏิบัติมากคือ การจัดกิจกรรมให้รู้จักตนเอง เลือกกิจกรรมตามความถนัดความสนใจ และความสามารถของตน ทำกิจกรรมด้วยตนเอง ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและหาทางแก้ปัญหาโดยวิธีการหลายรูปแบบโดยผู้สอนคอยให้การสนับสนุนและกำลังใจ ที่ปฏิบัติน้อยคือ การนำข้อมูลความถนัดของผู้เรียนมาใช้วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การชี้แนะให้ผู้เรียนทำกิจกรรม การสรุปและอภิปรายผลด้วยตนเอง

- ผู้เรียนมีความสามารถด้าน **กระบวนการคิด** ในระดับปานกลาง-ดี

- ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้าน **ทักษะการคิดคำนวณ** ในระดับปานกลาง

- กระบวนการ**แสวงหาความรู้** พบว่าผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่แสวงหาความรู้ด้วยการอ่านหนังสือเสริมความรู้ค่อนข้างน้อย

- **กระบวนการสื่อสาร** พบว่า ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความสามารถด้านพฤติกรรม การพูดภาษาอังกฤษในระดับชั้น ๑ (ทักษะกลไก) เท่านั้น และผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในระดับดี และมีปัญหาภาษาอังกฤษด้านการเขียนอยู่ในระดับอ่อนมาก

- **กระบวนการพัฒนาค่านิยม** ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่มีค่านิยมด้านการพัฒนาตนเอง การอยู่ร่วมกัน และการพัฒนาอาชีพ

๒. มิงงานวิจัยที่พบว่า ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการเรียนรู้จากการเรียนการสอนที่ครูนำมาใช้ดังนี้

๑. **ทักษะกระบวนการจากการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ**

๒. **ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์** จากการเรียนโดยจัดกลุ่มแบบความสามารถ พบว่า ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในระดับปานกลาง และผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนำความรู้และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ในระดับพอใช้ และการใช้รูปแบบที่เน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทำให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และนำกระบวนการไปใช้ในระดับปานกลาง

๓. **ทักษะการเรียนรู้ ทักษะการคิด ทักษะการสื่อสาร ทักษะการจัดการ** จากการสอนที่เน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

๔. **กระบวนการแก้ปัญหา** จากการเรียนโดยชุดการสอน และกระบวนการแก้ปัญหา ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาในระดับปานกลาง-พอใช้ และการใช้กระบวนการกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาไม่แตกต่างไปจากการสอนปกติ

๕. **กระบวนการคิด กระบวนการตัดสินใจ** จากการใช้กระบวนการคิด พบว่าทำให้ผู้เรียนสามารถ

คิดได้อย่างมีระบบ มีเหตุผล ได้รับการพัฒนาคุณลักษณะการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และมีผลสัมฤทธิ์ด้านการคิดในระดับปานกลาง

๖. **กระบวนการสืบเสาะหาความรู้** จากการใช้สถานการณ์ประกอบการอภิปรายระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ให้ผลไม่แตกต่างกับการสอนตามคู่มือของ สสวท.

๗. **ทักษะทางภาษา กระบวนการทำงาน** จากการใช้ชุดฝึกทักษะภาษาไทยแบบบูรณาการ และกระบวนการฝึกทักษะทางภาษา ทำให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับการพูด การคิด การเขียนด้วย

๒. มิงงานวิจัยที่ผู้สอนนำกระบวนการเรียนรู้มาใช้พัฒนาผู้เรียนด้านต่างๆ ดังนี้

- **ทักษะกระบวนการ** ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนปกติและการเรียนการสอนวิชาชีวปีที่เน้นกระบวนการช่วยให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ มองเห็นช่องทางการประกอบอาชีพและมีคุณลักษณะที่ดีในเรื่องความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และความขยันหมั่นเพียร

ความสอดคล้องระหว่างกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในสภาพปัจจุบันกับความต้องการของหลักสูตรและสภาพที่พึงปรารถนาในสังคม

ผลสรุปจากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นพบว่า กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในสภาพปัจจุบันอันเป็นผลมาจากการใช้รูปแบบกระบวนการต่างๆ ในการ

จัดการเรียนรู้ซึ่งพบจากการวิจัย ได้แก่ กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการตัดสินใจ กระบวนการคิดสร้างสรรค์ กระบวนการคิดคำนวณ กระบวนการคิดทางคณิตศาสตร์ ทักษะการคิด ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะการเรียนรู้ ทักษะการสื่อสาร ทักษะกระบวนการ ทักษะการจัดการ กระบวนการทางภาษา กระบวนการสื่อสาร กระบวนการจัดการ กระบวนการทำงาน กระบวนการปฏิบัติงาน กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง กระบวนการทางสังคม และกระบวนการพัฒนาค่านิยม

เมื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างผลการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนดังกล่าว กับความต้องการของหลักสูตรและสังคมแล้วพบว่า

๑. มีกระบวนการเรียนรู้บางอย่างที่กำหนดในหลักสูตรและเป็นที่พึงปรารถนาในสังคม แต่จากงานวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีทักษะและกระบวนการนั้นในระดับปานกลาง-พอใช้-น้อยมาก ได้แก่ กระบวนการคิด กระบวนการจัดการ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสื่อสารโดยเฉพาะด้านการเขียน และการนำทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้

๒. กระบวนการเรียนรู้ที่พึงปรารถนาในสังคม แต่ยังไม่พบหรือพบน้อยมากในงานวิจัย ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กระบวนการของการพึ่งพากันในระดับสากล

ข้อสังเกต จากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ถึงแม้จะมีการนำกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนมาใช้ในการวิจัยทดลองหลากหลายกระบวนการแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่สามารถนำรูปแบบกระบวนการเหล่านั้นไปสู่การปฏิบัติจริงในสภาพการจัดการเรียนการสอนปกติได้ จะเห็นได้จากผลการสำรวจสภาพการเรียนการสอน และการประเมินผลการใช้หลักสูตรแต่ละครั้งที่ผ่านมามักจะพบว่า ผู้สอนส่วนใหญ่ยังคงจัดการเรียนการสอนโดยยึดครูเป็นศูนย์กลางและเน้นเนื้อหา มากกว่ากระบวนการ ยังไม่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนให้เป็นไปตามที่หลักสูตรคาดหวังได้ และผู้เรียนยังมีกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำกว่าเกณฑ์ หรืออยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง-ปานกลาง-พอใช้ เกือบทุกกระบวนการ ทำอย่างไรจึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในกระบวนการต่างๆ เหล่านั้นจนถึงขั้นนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ของโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย

ร.น.ทกญิงสุดาวรรณ เครือพานิช*

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ และ ๕ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ และ ๕ จำนวน ๑๐ โรงเรียน จากจังหวัดเชียงใหม่แพร่ สงขลา หนองคาย และขอนแก่น เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้สอน จำนวน ๘๔ คน และสังเกตการสอน จำนวน ๒๐ คน ในระหว่างวันที่

๗ กรกฎาคม ถึง ๘ สิงหาคม ๒๕๔๖ สรุปผลการวิจัยดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาพบว่า ผู้สอนทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาทุกขั้นตอน รองลงมา คือ กำหนดหน่วยการเรียนรู้ ออกแบบการเรียนรู้ แล้วจัดทำแผนการเรียนรู้ในสาระที่รับผิดชอบ (ร้อยละ ๓๓.๓๓) และร่วมวิเคราะห์และปรับสาระให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน (ร้อยละ ๑๔.๒๘)

* นักวิชาการศึกษา ๘ ว กลุ่มวิจัยและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

๒. การจัดการเรียนรู้

๒.๑ วิธีการจัดการเรียนรู้

๑) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ พบว่าผู้สอนส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๐.๗๑ จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยผู้สอนที่สอนแบบบูรณาการ ได้จัดบูรณาการในกลุ่มสาระเดียวกัน ร้อยละ ๖๐.๗๘ บูรณาการกับกลุ่มสาระอื่น ร้อยละ ๕๒.๙๔ สอนโดยบูรณาการกับกลุ่มสาระอื่น ได้แก่ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาอังกฤษ

๒) การจัดเนื้อหา สาระ กิจกรรมให้สอดคล้องกับผู้เรียน พบว่า ผู้สอนจัดเนื้อหา สาระ กิจกรรมให้สอดคล้องกับผู้เรียน คือ ให้นักเรียนทำกิจกรรมโดยสอดคล้องเหมาะสมกับนักเรียนในด้านต่างๆ (ร้อยละ ๔๑.๖๗) เช่น วัย ความรู้ ความสนใจ จัดกิจกรรมให้นักเรียนนำข้อมูลสิ่งของใกล้ตัว ค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ มาเป็นโจทย์ ให้นักเรียนทำ (ร้อยละ ๑๕.๔๘) และครูนำตัวอย่างรูปภาพ รายการทีวี เหตุการณ์ประจำวันที่กำลังเป็นที่สนใจมาใช้ในการสอน (ร้อยละ ๑๔.๒๘)

๓) การจัดกิจกรรมให้เรียนจากประสบการณ์จริง พบว่า ผู้สอนจัดกิจกรรมให้เรียนจากประสบการณ์จริง ได้แก่ ให้นักเรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (ร้อยละ ๔๘.๘๐) เช่น การสาธิต แสดงบทบาทสมมุติ ศึกษาดูงาน ทัศนศึกษานอกสถานที่ (ร้อยละ ๑๕.๔๘) และเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน โดยเชิญบุคคลตัวอย่างมาเป็นวิทยากร ชุมชนและผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม (ร้อยละ ๑๔.๒๘)

๔) การสอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงาม พบว่า ผู้สอนได้สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงาม ได้แก่ สอนเน้นให้มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา มีคุณธรรม (ร้อยละ ๓๖.๙๐) ฝึกให้มีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ มีน้ำใจ (ร้อยละ ๓๔.๕๒) ฝึกการทำงานร่วมกัน มีความเป็นประชาธิปไตย ยอมรับเหตุและผลของตนเองและ

ผู้อื่น (ร้อยละ ๒๗.๓๘) กิจกรรมที่จัด ได้แก่ มีสมุดบันทึกพฤติกรรม การทำความดี ให้นักเรียนนั่งสมาธิ ช่วงนำเข้าสู่บทเรียน และเข้าค่ายคุณธรรม

๕) การฝึกปฏิบัติให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น พบว่า ผู้สอนจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น ได้แก่ ให้นักเรียนฝึกคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และนำเสนอ (ร้อยละ ๒๘.๕๗) ครูใช้ประเด็นสถานการณ์ ปัญหาเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์แล้วนำเสนอ (ร้อยละ ๑๑.๙๐) ฝึกให้นักเรียนคิดโดยการถาม-ตอบ และให้นักเรียนสร้างสรรค์งานตามจินตนาการ (ร้อยละ ๑๐.๗๑)

๖) ฝึกทักษะกระบวนการ พบว่า ผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยเน้นให้นักเรียนมีทักษะกระบวนการ ได้แก่ กระบวนการกลุ่ม (ร้อยละ ๒๗.๓๘) และสอนโดยใช้กระบวนการ (ร้อยละ ๑๖.๖๗) เช่น กระบวนการทักษะทางภาษา กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

๗) ทักษะการจัดการ พบว่า ผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยเน้นให้นักเรียนมีทักษะการจัดการ ได้แก่ ทำกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนรู้จักการแบ่งหน้าที่สมาชิกในกลุ่ม แล้วนำเสนอผลงาน (ร้อยละ ๓๙.๒๘) นักเรียนจัดลำดับดูแลงาน ทำงานตามที่ได้รับมอบหมายและนำเสนองาน (ร้อยละ ๑๔.๒๘) และ ให้นักเรียนคิดงานวางแผนทำกิจกรรมร่วมกัน โดยครูคอยดูแลและช่วยแก้ปัญหา (ร้อยละ ๑๑.๙๐)

๘) การทำงานร่วมกับผู้อื่น พบว่า ผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยเน้นให้นักเรียนมีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้แก่ ครูคอยแนะนำ กระตุ้นให้ทำงาน (ร้อยละ ๕๒.๓๘) จัดกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนแบ่งหน้าที่รับผิดชอบการทำงาน (ร้อยละ ๔๖.๔๓) และเน้นกิจกรรมโดยให้เพื่อนช่วยเพื่อน (ร้อยละ ๒๒.๖๑)

๙) การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมในการเรียน พบว่า ผู้สอนจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมในการเรียน ได้แก่ เรียนตามแหล่งเรียนรู้ ในบริเวณโรงเรียนและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน จัดกระบวนการกลุ่ม (ร้อยละ ๒๙.๗๖) และครูเป็นกันเองกับนักเรียน นักเรียนทำตัวตามสบาย (ร้อยละ ๒๕.๐๐)

๒.๒ การผลิต/จัดหา/พัฒนาสื่อการเรียนรู้ ที่ผู้สอนส่วนใหญ่ใช้ ได้แก่ ผู้สอนผลิตใช้เอง (ร้อยละ ๗๑.๔๓) ให้นักเรียนผลิตสื่อจากอุปกรณ์หรือเศษวัสดุ (ร้อยละ ๑๖.๖๗) และให้นักเรียนเรียนรู้จากของจริง (ร้อยละ ๑๕.๔๘)

๒.๓ วิธีการวัดและประเมินผลที่ผู้สอนใช้มาก ได้แก่ สังเกตพฤติกรรมนักเรียน (ร้อยละ ๖๗.๘๖) ตรวจแบบฝึกหัด ตรวจงานของนักเรียน (ร้อยละ ๔๖.๔๓) และการสอบแบบวิเคราะห์ สังเคราะห์ที่เน้นการเขียน (ร้อยละ ๒๖.๑๙)

๒.๔ การใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ พบว่า ผู้สอนทำวิจัยในชั้นเรียน และใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ร้อยละ ๓๕.๗๑

๒.๕ พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน พบว่า ผู้สอนมีความคิดเห็นว่า ในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ นักเรียนมีพฤติกรรมในการเรียน ได้แก่ กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าคิด กล้าทำ (ร้อยละ ๔๕.๒๔) สนใจเรียนมากขึ้น (ร้อยละ ๓๓.๓๓) สนุกสนานและไม่เครียด (ร้อยละ ๒๘.๕๗)

๒.๖ ปัญหาในการจัดการเรียนการสอน

ได้แก่ แหล่งการเรียนรู้มีน้อย อุปกรณ์ไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณ (ร้อยละ ๒๑.๔๓) ผลการเรียนของนักเรียนยังไม่ได้ตามมาตรฐาน เขียน/อ่านไม่ได้/คิดไม่เป็น (ร้อยละ ๑๙.๐๕) นักเรียนขาดความรับผิดชอบ และไม่สนใจการเรียน (ร้อยละ ๑๗.๘๖)

๓. สภาพการจัดการเรียนรู้

๓.๑ สภาพบรรยากาศในห้องเรียน

★ ระดับประถมศึกษา การจัดห้องเรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่นั่งเป็นกลุ่ม รองลงมาคือนั่งเรียงแถวหันหน้าเข้าหากระดาน มีโต๊ะครูอยู่หน้าห้อง สำหรับบรรยากาศในห้องเรียน พบว่า ห้องเรียนมีสื่อ/

อุปกรณ์ มีผลงานของนักเรียนนำเสนอหลังห้องเรียน มีแสงสว่างเหมาะสม ห้องโล่ง และมีพัดลมช่วยระบายอากาศ

★ ระดับมัธยมศึกษา การจัดห้องเรียน พบว่า นักเรียนนั่งเป็นกลุ่ม รองลงมา คือนั่งเรียงแถวหันหน้าเข้าหากระดาน มีโต๊ะครูอยู่หน้าห้อง และเรียนในห้องปฏิบัติการ สำหรับบรรยากาศในห้องเรียน พบว่า ห้องเรียนมีแสงสว่างเหมาะสม ห้องโล่ง มีอุปกรณ์/สื่อ ผลงานของนักเรียน โครงงานนักเรียน มีป้ายนิเทศ รูปภาพ ป้ายความรู้ นำเสนอหลังห้องเรียน และมีพัดลมช่วยระบายอากาศ

๓.๒ สภาพการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน

★ ระดับประถมศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่สอนเนื้อหาสลับกับการเล่นเกม กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมคู่

และใช้วิธีถาม-ตอบ สำหรับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้พบว่า ผู้สอนส่วนใหญ่มีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ ขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน : ผู้สอนส่วนใหญ่ใช้เพลง เกม นำเข้าสู่บทเรียน (ร้อยละ ๕๐.๐๐) ขั้นตอนการจัดกิจกรรม : ผู้สอนทุกคนแบ่งกลุ่มนักเรียนให้ศึกษาใบความรู้/ใบงาน ฝึกปฏิบัติและทำกิจกรรม รongลงมา คือ อธิบายเนื้อหาให้นักเรียนฟังพร้อมซักถาม (ร้อยละ ๕๐.๐๐) อธิบายเนื้อหาพร้อมยกตัวอย่างให้นักเรียนทำตามตัวอย่าง และลงมือปฏิบัติเอง (ร้อยละ ๓๐.๐๐) ขั้นสรุป : ผู้สอนส่วนใหญ่ให้นักเรียนอาสาสมัคร/ส่งตัวแทนนำเสนองาน (ร้อยละ ๔๐.๐๐) มอบหมายงานให้นักเรียนทำแล้วกำหนดเวลาส่ง (ร้อยละ ๓๐.๐๐) ผู้สอนสรุปประเด็นความรู้ที่สอนในช่วงชั่วโมงให้นักเรียนฟัง และผู้สอนและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหา (ร้อยละ ๒๐.๐๐ เท่ากัน)

★ ระดับมัธยมศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่สอนโดยผู้สอนซักถามให้นักเรียนตอบคำถาม กิจกรรมกลุ่ม และศึกษาอ่านใบความรู้แล้วทำงานตามคำสั่ง สำหรับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ พบว่าผู้สอนส่วนใหญ่มีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ ขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน : ผู้สอนทบทวนเนื้อหา ความรู้เดิมหรืออ่านที่มอบหมาย ด้วยการซักถาม (ร้อยละ ๘๐.๐๐) ขั้นตอนการจัดกิจกรรม : ผู้สอนทุกคนให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม จับคู่ ศึกษาใบความรู้/ใบงาน ฝึกปฏิบัติและทำกิจกรรม รongลงมา คือ อธิบายเนื้อหาพร้อมยกตัวอย่างให้นักเรียนทำตามตัวอย่าง และลงมือ

ปฏิบัติเอง (ร้อยละ ๖๐.๐๐) อธิบายเนื้อหาให้นักเรียนฟังพร้อมซักถามโดยให้นักเรียนตอบเป็นกลุ่ม และเดี่ยว (ร้อยละ ๔๐.๐๐) ขั้นการสรุป : ผู้สอนส่วนใหญ่ให้นักเรียนอาสาสมัคร/ส่งตัวแทนนำเสนองาน (ร้อยละ ๖๐.๐๐) มอบหมายงานให้นักเรียนทำเป็นการบ้าน แล้วกำหนดเวลาส่ง (ร้อยละ ๔๐.๐๐) ครูและนักเรียนช่วยกันเฉลยคำตอบบนกระดาน (ร้อยละ ๒๐.๐๐)

๓.๓ การใช้สื่อ พบว่า ผู้สอนส่วนใหญ่ใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอน คือ ใบความรู้ ใบงาน แบบฝึกหัด เอกสารประกอบการเรียนการสอน นิทาน บัตรคำ บัตรภาพ บัตรตัวเลข แผนภูมิ แผนที่ เทป วีดิทัศน์ และ VCD

๓.๔ การวัดและประเมินผล พบว่า ผู้สอนส่วนใหญ่มีวิธีการวัดและประเมินผล คือ การตรวจแบบฝึกหัด การถาม/ตอบ ตอบคำถามจากแบบประเมิน และสังเกตพฤติกรรมการทำกิจกรรม

๓.๕ พฤติกรรมการเรียนรู้จากการสังเกตการสอน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ตั้งใจเรียน สนใจเรียน กระตือรือร้น กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าแสดงออก กล้าอภิปราย ซักถาม ใฝ่รู้ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ช่างสังเกต สนุกสนาน ร่าเริง ร่วมมือกันทำงาน ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่ม มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ รู้หน้าที่ เชื่อฟังครู มีน้ำใจ อ่อนน้อม พุดเพราะ สำหรับผู้สอนส่วนใหญ่มีพฤติกรรม คือ ตั้งใจสอน เอาใจใส่ดูแลนักเรียน

ใจเย็น ชื่นชม ให้กำลังใจ แต่งกายสุภาพ เปิดโอกาสให้ และนักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน

ข้อเสนอแนะ

๑. ผู้บริหาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในด้านเทคนิควิธีการสอนแบบต่างๆ วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการ การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ทั้งในโรงเรียน และชุมชนให้สามารถใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้

๒. ควรให้มีการกำกับ นิเทศ ติดตาม และ ประเมินผลการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

๓. ผู้สอนควรมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอนโดยมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีการวางแผนร่วมกันของผู้สอนและบุคลากรในโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้ และในการจัดการเรียนรู้ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ และได้ปฏิบัติด้วยตนเอง

๔. ควรมีการประสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชน ผู้ปกครองให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ เพื่อสร้างความตระหนักให้ชุมชน ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ และเข้ามาร่วมกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ในโรงเรียนอย่างหลากหลาย

เครือข่ายการทำงานร่วมกัน : ยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนากิจกรรมชีวิต เด็กเร่ร่อน

ชาคริต กวัญรัตน์*

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา ๘๑ กำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่างๆ เร่งรัดการศึกษาวិทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ และมาตรา ๗๖ กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคมและการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

ทุกระดับ รวมทั้งในการจัดการศึกษาของรัฐให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนตามที่กฎหมายบัญญัติ และให้ความคุ้มครองการจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพและเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ดังนั้นจึงได้ตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและจัดการศึกษาอบรมให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดังกล่าว โดยมาตรา ๘(๒) ยึดหลักว่าให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมาตรา ๙ การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา (๒) ให้มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (๕) ให้ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา (๖) ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น (สำนักงาน

* นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ข : ๖-๔๑) ต่อมารัฐบาล ได้ตราพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ มีผล บังคับใช้วันที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ เพื่อปรับปรุง วิธีการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพและส่งเสริม ความประพฤติเด็กให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน กำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองเด็กระดับชาติ ระดับจังหวัดและกำหนดสัดส่วนของกรรมการภาค เอกชนไว้อย่างชัดเจน

จะเห็นได้ว่า ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก มีความมุ่งหมาย ให้ทุกส่วนของสังคม มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพและส่งเสริม ความประพฤติเด็กอย่างกว้างขวาง ซึ่งการทำงาน ร่วมกันให้เกิดผลดีในลักษณะกัลยาณมิตร ก็คือ การ ทำงานในลักษณะเครือข่าย

หากจะกล่าวถึงเรื่อง เด็ก ซึ่งพระราชบัญญัติ คุ้มครองเด็กให้ความหมายว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วย การสมรส และพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กล่าวถึง เด็กกำพร้า เด็กที่อยู่ในสภาพยากจน เด็กพิการ เด็ก ที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด และเด็กเร่ร่อน โดยให้ ความหมายเด็กเร่ร่อน ไว้ว่า เด็กที่ไม่มีบิดามารดา หรือผู้ปกครอง หรือมีแต่ไม่เลี้ยงดูหรือไม่สามารถ เลี้ยงดูได้จนเป็นเหตุให้เด็กต้องเร่ร่อนไปในที่ต่างๆ

หรือเด็กที่มีพฤติกรรมใช้ชีวิตเร่ร่อน จนน่าจะเกิด อันตรายต่อสวัสดิภาพของตน (สำนักงานส่งเสริม สวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ : ๑-๒)

นอกจากนี้ หากพิจารณาความเกี่ยวข้องด้าน การปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กขององค์การ สหประชาชาติ ได้มีการประกาศใช้ครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๓๓ และประเทศไทยได้ลงนามในภาคยานุวัติสาร รับอนุสัญญานี้เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๓๕ มีทั้งสิ้น ๕๔ ข้อ โดย ๔๐ ข้อแรกมีสาระสำคัญเกี่ยวกับสิทธิพื้นฐานของเด็ก ๔ ประการ คือ สิทธิที่จะมีชีวิต (Right to life) สิทธิที่จะได้รับการปกป้อง (Right to protected) สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา (Right to developed) และมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วม (Right to participate) ส่วนอีก ๑๔ ข้อนั้น เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการที่จะทำให้เกิดการดำเนินการตามพันธกรณี ที่ระบุไว้ในอนุสัญญา ตลอดจนสิทธิและหน้าที่ของ ภาครัฐที่ร่วมลงนามยอมรับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ทั้งนี้การลงนามข้างต้นประเทศไทยได้ตั้งข้อสงวนไว้ ๓ ข้อ คือ ข้อ ๗ เรื่อง สัญชาติ ข้อ ๒๒ เรื่องสถานะ ผู้ลี้ภัย และข้อ ๒๙ เรื่องการศึกษา ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๐ ได้ขอลถอนข้อสงวนข้อ ๒๙ เรื่องการศึกษา มีผลทำให้เด็กที่ไม่มีสัญชาติหรือไม่มี หลักฐานทะเบียนเกิด เช่น เด็กชาวเขา เด็กชนกลุ่มน้อย เด็กเร่ร่อน เป็นต้น ได้รับสิทธิที่จะได้รับการพัฒนา อย่างเท่าเทียมกันกับเด็กทั่วๆ ไป ซึ่งเด็กๆ เหล่านี้ ส่วนหนึ่งจะอยู่ในความดูแลของรัฐ และส่วนหนึ่งจะ อยู่ในความดูแลของเอกชนหรือองค์กรเอกชนหรือ ที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า เอนจีโอ (NGOs) ที่ทำงาน ด้านเด็ก ทั้งนี้แม้ว่าเด็กที่อยู่ในความดูแลขององค์กร เอกชน หากเปรียบเทียบกับกลุ่มประชากรวัยเดียวกัน จะมีสัดส่วนน้อยมาก แต่เป็นส่วนสำคัญยิ่งในการ เติมเต็มให้การปฏิบัติงานของกระทรวงศึกษาธิการ ตามกฎหมายการศึกษาแห่งชาติฉบับปัจจุบัน สามารถ

ดำเนินการได้บรรลุตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

ปัจจุบันองค์กรเอกชนที่ทำงานด้านเด็ก ได้เข้ามามีบทบาทในการทำงานร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการในการจัดการศึกษาทุกระดับ มากขึ้นตามลำดับ เช่น ร่วมเป็นกรรมการและคณะทำงานในศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและครอบครัว กระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น ควรจะได้ศึกษาทำความเข้าใจถึงรูปแบบ และกระบวนการทำงานขององค์กรเอกชนหรือองค์กรพัฒนาเอกชนให้มากยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ในการทำงานร่วมกัน

องค์กรเอกชนที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็ก

คณะอนุกรรมการพัฒนาการศึกษาเพื่อผู้ด้อยโอกาส ภายใต้คณะกรรมการปฏิรูปการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ ได้ประมวลและรวบรวมทำเนียบเครือข่ายองค์กรภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำหน้าที่จัดการศึกษาและให้ความช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ในส่วนขององค์กรพัฒนาเอกชนในส่วนกลางมี ๔๕ องค์กร ส่วนภูมิภาคมีอยู่ ๓๐ องค์กร (กระทรวงศึกษาธิการ : ๒๓-๖๖) นอกจากนี้หากพิจารณาจากเอกสารเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ ได้จำแนกเป็นเครือข่ายในส่วนกลาง ๒๐ องค์กร เครือข่ายส่วนภูมิภาค ๕ องค์กรและเครือข่ายเยาวชน ๑๓ องค์กร รวมทั้งสิ้น ๓๘ องค์กร (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ : สารบัญ) รายชื่อองค์กรส่วนหนึ่งจากเอกสารทั้งสองแหล่งซ้ำซ้อนกัน นอกจากนี้ยังมีประมวลรายชื่อเครือข่ายองค์กร ซึ่งหน่วยงานรัฐอื่นได้ประมวลไว้อีกหลายหน่วยงาน แสดงให้เห็นว่าในหน่วยงานของรัฐระดับประเทศที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนให้ความสำคัญในการทำงานร่วมกันกับองค์กรเอกชนเหล่านี้ นอกจากนี้องค์กรภาครัฐและหรือเอกชนได้ร่วมกันจัดตั้งเป็นเครือข่ายเพื่อความเข้มแข็งใน

การทำงานมากขึ้น เช่น คณะทำงานด้านเด็ก เครือข่ายแรงงานเด็ก เครือข่ายเด็กพิการ เครือข่ายการป้องกันการทารุณเด็ก (สหวิชาชีพ) และเครือข่ายเด็กเร่ร่อน เป็นต้น

เครือข่ายองค์กรเพื่อเด็กเร่ร่อน เป็นเครือข่ายที่มุ่งทำงานกับเด็กเร่ร่อนโดยตรง เกิดขึ้นด้วยมติของการสัมมนาสมัชชาคนทำงานเพื่อเด็กเร่ร่อน ครั้งที่ ๑ จากองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่เข้าร่วม ๑๘ องค์กร จำนวน ๑๑๒ คน เริ่มตั้งแต่เดือนสิงหาคม ๒๕๓๕ โดยมีองค์กรเข้าร่วมเป็นเครือข่ายครั้งแรก ทั้งหมด ๑๕ องค์กร ได้แก่ กองคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก กรมประชาสัมพันธ์, กองแผนงาน กรมการศาสนา, สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอัธยาศัย กรมการศึกษานอกโรงเรียน, สำนักงานสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร, ศูนย์เด็กด้อยโอกาส คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ศูนย์พิทักษ์เด็ก เยาวชน สตรี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก, มูลนิธิเพื่อชีวิตเด็ก, มูลนิธิส่งเสริมการพัฒนาบุคคล, มูลนิธิอุทกเพื่อเด็กไทยในชนบท (มูลนิธิช่วยเหลือเด็กในชนบท), บ้านเด็กพระมหาไถ่พญา, โครงการพัฒนาเด็กด้อยโอกาส (พื้นที่สะพานพุทธ), กลุ่มพันธกิจเพื่อสังคม จังหวัดสมุทรปราการ, โครงการสร้างสรรค์เด็กเวียงพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่ (เครือข่ายองค์กรเพื่อเด็กเร่ร่อน : ๑)

จากประสบการณ์ที่ได้ทำงานร่วมกันกับบุคลากรขององค์กรเอกชนต่างๆ พบว่า การทำงานร่วมกันยังไม่สามารถประสานงานและทำงานร่วมกันได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากข้อจำกัดของแต่ละองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน แม้ว่าจะมีจุดมุ่งหมายเดียวกันในการช่วยเหลือเด็กและเยาวชน แต่มีวิธีการปฏิบัติงานที่หลากหลายทำให้ความต่อเนื่องในการประสานงานหรือความเข้าใจในการปฏิบัติงานร่วมกันเกิดความคลาดเคลื่อนได้

เครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน

จากอุปสรรคดังกล่าว ได้มีความพยายามที่จะประสานการดำเนินการร่วมกันระหว่างรัฐและเอกชน โดยการจัดสัมมนาผู้บริหารระดับสูง และระดับกลางขององค์กรภาครัฐและเอกชนเพื่อสร้างความเข้าใจและประสานความร่วมมือในลักษณะเครือข่ายในการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยรายงานการจัดค่ายสัมพันธ์คนทำงานเพื่อเด็กครั้งที่ ๔ ช่วงเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๓ ณ อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าการประชุมสัมมนา ๓ ครั้งที่ผ่านมาส่งผลดีทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการพัฒนางานทั้งที่อยู่ในความรับผิดชอบของภาครัฐและเอกชน มีการทำงานเพื่อเด็กด้วยโอกาสในลักษณะเครือข่ายสามารถติดต่อเชื่อมโยงประสานสัมพันธ์กันได้มากขึ้นทุกฝ่ายให้บริการและเอื้ออำนวยความสะดวกแก่กันและกันเพราะความคุ้นเคยและไว้วางใจกัน รู้และเข้าใจวัตถุประสงค์เป้าหมายการทำงานและปัญหาข้อจำกัดของแต่ละหน่วยงาน หากสามารถขยายการทำงานในลักษณะเครือข่ายออกสู่ระดับจังหวัด และท้องถิ่นน่าจะเกิดประโยชน์ในการจัดการศึกษาให้สามารถบรรลุตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่มุ่งเน้นให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า ๑๒ ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและ

มีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย โดยเครือข่ายดังกล่าวจะเป็นแกนกลางในการประมวล ติดตาม รวบรวม ข้อมูลเด็กด้วยโอกาสในระดับจังหวัด และท้องถิ่น เพื่อจัดรูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมให้กับเด็กเหล่านั้น

จากความสำคัญของเครือข่ายที่กล่าวมาแล้ว หากวิเคราะห์ความพร้อมขององค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน (ชาคริต ภาวังคนันท์ : ๓) อาจพิจารณาได้ ดังนี้

องค์กรภาครัฐ

๑. สามารถขอจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการได้
๒. มีบุคลากรที่มีความรู้หลากหลายจำนวนมาก
๓. มีการจัดระเบียบองค์กรที่แน่นอน
๔. มีหน้าที่ดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด
๕. จัดหาทรัพยากรอื่นๆ มาสนับสนุนการปฏิบัติงานได้

องค์กรภาคเอกชน

๑. บุคลากรเกาะติดพื้นที่ และทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ได้ดีกว่า
๒. มีการประสานความร่วมมือในเครือข่ายการทำงานมากกว่าองค์กรภาครัฐ
๓. มีอิสระและความคล่องตัวในการปฏิบัติงานสูง
๔. บุคลากรสามารถติดตามแก้ปัญหาในระยะยาวของเด็กเป็นรายกรณีได้อย่างดีและต่อเนื่อง

นอกจากนี้ นายวัลลภ ตังคณานุรักษ์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง เด็กเร่ร่อน : ปัญหาและทางออก โดยศึกษาจุดเด่นและจุดด้อยในบริการที่รัฐและองค์กร

พัฒนาเอกชนดำเนินการอยู่ พบว่ามีจุดเด่นและจุดด้อยแตกต่างกัน (วัลลภ ตังคณานุรักษ์ : ๒๗-๒๘) ดังนี้

	หน่วยงานรัฐ	องค์กรพัฒนาเอกชน
จุดเด่น	๑. งบประมาณสถานที่พร้อม ๒. ทำงานได้ต่อเนื่องตลอดไป	๑. รุกทำงานด้วยใจและเข้าถึงเด็ก ๒. ตัดสินใจได้เร็ว ไม่มากด้วยระเบียบ
จุดด้อย	๑. เต็มไปด้วยระเบียบซับซ้อน ๒. เน้นเชิงปริมาณมากกว่าคุณภาพ	๑. งบประมาณจำกัด สถานที่ไม่พร้อม ๒. ทำงานได้ไม่ต่อเนื่อง

จากความร่วมมือและจุดเด่นจุดด้อยที่แสดงให้เห็นข้างต้น จะเห็นว่า หากสามารถประสานการทำงานในลักษณะเครือข่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว อาจสามารถนำข้อเด่นของทั้งสองฝ่ายผนึกกำลังกัน เพื่อให้เกิดแรงขับเคลื่อนในการแก้ปัญหาเด็กด้อยโอกาสทั้งระดับชาติ จังหวัด และท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การทำงานร่วมกันต้องอาศัยหลักของความเสมอภาค การรู้จักให้และจริงใจที่จะร่วมคิดร่วมทำ ร่วมติดตามประเมินผลด้วยกันเพื่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับเด็ก เป็นการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับบุคคลในสังคมอนาคต

แนวทางการพัฒนาการทำงานร่วมกันระหว่างรัฐและเอกชนในลักษณะเครือข่าย

การพัฒนาเครือข่ายการทำงานระหว่างรัฐและเอกชนให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกันมีแนวทาง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา : ๑-๔) ดังนี้

- ๔.๑ การวางแผนให้สอดคล้องกับจุดเน้น (Strategic Focus) หากวางแผนได้ตรงกับปัญหา/จุดเน้นที่เป็นปัจจุบัน จะทำให้เกิดพลังร่วมในการทำงานมากยิ่งขึ้น
- ๔.๒ อบรมบุคลากรโดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งอาศัยประสบการณ์

- ของผู้เรียนทำให้มีปฏิสัมพันธ์กัน เกิดการเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนรวมทั้งผู้สอน การทำงานเป็นทีม เคารพความคิดของตนเองและสมาชิก จะทำให้เกิดการขยายองค์ความรู้อย่างกว้างขวาง
- ๔.๓ การใช้การสื่อสารรูปแบบต่างๆ ในการสร้างความตระหนักและความตื่นตัว
 - ๔.๔ มีการประชุมเครือข่าย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ
 - ๔.๕ มีเวทีการเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายเป็นระยะเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

อนึ่ง ในการพัฒนาเครือข่ายให้มีความต่อเนื่องและความเข้มแข็ง นั้น องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนพึงตระหนักถึงความมั่นคงในสถานะและอาชีพของบุคลากรของแต่ละองค์กร แม้ว่าจะคัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสมและตั้งใจทำงานเป็นอย่างดีเพียงไร หากบุคลากรไม่มีความมั่นคงในสถานะและอาชีพของตนแล้ว การที่จะมีใจทุ่มเทช่วยเหลือเด็กและการให้ความร่วมมือในการพัฒนาเครือข่ายย่อมต้องลดทอนไปอย่างแน่นอน

เด็กด้อยโอกาสโดยเฉพาะเด็กเร่ร่อน แม้จำนวนจะไม่มากนักเมื่อเทียบกับเด็กในช่วงวัยเดียวกัน แต่เป็นส่วนที่สำคัญอย่างยิ่งหย่อนกว่ากันในฐานะที่เป็น

อนาคตของชาติ และหากพิจารณาถึงการส่งเสริมพัฒนา
กลับมีความละเอียดอ่อนและต้องใช้เวลามากกว่า
ด้วยซ้ำ ประกอบกับรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
มุ่งให้การส่งเสริมและพัฒนาโดยให้ทุกส่วนของสังคม
มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การทำงานในลักษณะ
เครือข่ายจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาและสร้างให้
เข้มแข็งขึ้น เพื่อระดมสรรพกำลังจากทุกส่วนมาใช้ให้
เป็นประโยชน์สูงสุด ในการพัฒนาทักษะชีวิตเด็ก
ด้อยโอกาสโดยเฉพาะเด็กเร่ร่อนให้ได้รับโอกาสและ
การพัฒนาที่เท่าเทียมกันกับเด็กอื่นๆ โดยทั่วไปในสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กรมสามัญศึกษา. รายงานผลการประชุมสัมมนา เรื่อง การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและ
ภาคเอกชนในการจัดการศึกษาและให้ความช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส (ค่ายสายสัมพันธ์คนทำงาน
เพื่อเด็ก ครั้งที่ ๔) ๑๖-๑๘ มิถุนายน ๒๕๔๓. (อัดสำเนา)
- เครือข่ายองค์กรเพื่อเด็กเร่ร่อน. สรุปการดำเนินงานเครือข่ายองค์กรเพื่อเด็กเร่ร่อน ปี ๒๕๔๔-๒๕๔๕. เอกสาร
ประกอบการประชุมเครือข่ายองค์กรเพื่อเด็กเร่ร่อน, ๒๕๔๖. (อัดสำเนา)
- ชาคริต ภาวักนันท์. เครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน : ยุทธศาสตร์หนึ่งในการปฏิรูปการ
ศึกษาระดับจังหวัดและท้องถิ่น. เอกสารประกอบการสัมมนาเจ้าหน้าที่สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด/
อำเภอ. จังหวัดยะลา, ๒๕๔๔. (อัดสำเนา)
- วัลลภ ตังคณานุก์. เด็กเร่ร่อน : ปัญหาและทางออก. เอกสารวิจัยส่วนบุคคลสถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๐.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. รายงานการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ของกระทรวง
ศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๐. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๐.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๐.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. คู่มือการปฏิบัติงานเครือข่ายพิทักษ์คุ้มครองสิทธิเด็ก.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๓.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. เครือข่ายเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน.
กองประสานงานเยาวชน, ๒๕๔๒. (อัดสำเนา)
- สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ. พระราชบัญญัติ
คุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖. สำนักส่งเสริมและพิทักษ์เด็ก, ๒๕๔๗. (อัดสำเนา)
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. การสร้างวิทยาการเครือข่ายระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๔๗. (อัดสำเนา)

ข้อตระหนักการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รูปแบบการสอนพลศึกษาที่เปลี่ยนแปลง

สกิตย จันทรศรี*

วลสืบเนื่องจากการปฏิรูปการศึกษา ในส่วน การเรียนการสอนที่กำหนดให้ครูสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งผลสำคัญต่อรูปแบบ การสอนพลศึกษาที่แตกต่างกันออกไป โดยครูผู้สอน ต่างพยายามปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีสอน ให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาตามความคิด ความเข้าใจของตนเอง ทั้งยังนำไปสู่ข้ออภิปราย ถกเถียงกันถึงรูปแบบการสอนพลศึกษาดั้งเดิมว่า เป็นการสอนที่ล้าสมัย ครูเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนขาด ความตระหนัก ขาดความคิดริเริ่ม ฯลฯ เกี่ยวกับ ปัญหาที่ผู้เขียนได้ให้ความสนใจเป็นพิเศษ เพราะต่าง ถูกสอบถามจากเพื่อนครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในวง วิชาชีพพลศึกษาจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อน ครูที่จัดทำผลงานทางวิชาการเพื่อต้องการให้ผลงาน

ถูกต้องตามหลักวิชาการและให้ได้รับการพิจารณา เป็นผู้อำนวยการผู้เชี่ยวชาญการสอนวิชาพลศึกษา ตามที่เสนอขอ จึงได้รวบรวมวิธีการสอนพลศึกษา รูปแบบต่างๆ เพื่อนำมาแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นหรือใช้เป็นแนวทางสำคัญต่อการปรับปรุงการสอนให้ถูก แนวทางจนสามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุถึงจุดหมาย ของหลักสูตรวิชาพลศึกษาได้สมบูรณ์แบบยิ่งๆ ขึ้น ในโอกาสนี้ขอนำเสนอรูปแบบการสอนวิชาพลศึกษา พร้อมทั้งผลที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

๑. สอนพลศึกษาโดยครูไม่ต้องสอน ครูผู้สอน ที่เลือกใช้รูปแบบการสอนวิธีนี้เพราะต้องการให้ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง ครูใช้วิธีมอบหมาย งานให้ผู้เรียนรวมกลุ่มกันไปศึกษาค้นคว้าจากแหล่ง ความรู้ต่างๆ ให้รู้จักการสร้างองค์ความรู้ ตระหนักใน

* อาจารย์ ๓ ระดับ ๘ โรงเรียนวัดวังสิงห์คำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต ๑

ปัญหา ร่วมมือกันคิดสร้างสรรค์ ใฝ่หาความรู้ รู้จัก
ประสานงานแสวงหาวิทยากร ฯลฯ ครูเป็นเพียง
ผู้อำนวยความสะดวก ผลที่ผู้เรียนได้รับต่างบอกว่าไม่ค่อย
ได้รับผลแห่งการฝึกปฏิบัติทักษะทางพลศึกษาที่เพียงพอ
สิ้นเปลืองเวลากับการศึกษาค้นคว้ามากเกินไป

**๒. สอนพลศึกษาโดยมอบหมายให้นักเรียน
สอนกันเอง** ครูผู้สอนที่เลือกใช้รูปแบบการสอนวิธีนี้
เพราะต้องการหลีกเลี่ยงครูเป็นศูนย์กลาง การสอน
ภาคปฏิบัติทางพลศึกษาทั้งหมดจึงมอบหมายหัวข้อ
ให้ผู้เรียนแต่ละคน หรือแต่ละกลุ่มไปศึกษาค้นคว้า
รายละเอียด วิธีการฝึกปฏิบัติ พร้อมทั้งจัดทำ
รายงานส่ง และดำเนินการสอนกันเองตามหัวข้อที่ได้
รับมอบหมาย ผลที่ผู้เรียนได้รับยังขาดความเชื่อถือใน
ความสามารถของเพื่อน โดยเฉพาะการเรียนรู้ในระดับ
มัธยมศึกษา รวมไปถึงการขาดความเชื่อถือศรัทธาใน
ความสามารถของครูผู้สอน ทำให้แรงจูงใจของการ
เรียนวิชาพลศึกษาลดน้อยลงและส่งผลเสียไปถึง
เจตคติที่ดีต่อวิชาพลศึกษา

๓. สอนพลศึกษาโดยให้ศึกษาใบงาน วิธีสอน
แบบนี้ครูมอบหมายงานให้ผู้เรียนร่วมกันศึกษาใบงาน
ใบความรู้หรือประเด็นปัญหาต่างๆ เช่น หาข้อสรุปวิธี
การเตะลูกบอลลด้วยข้างเท้าด้านใน เป็นต้น หลังจากนั้น
ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำข้อสรุปของกลุ่มเสนอหน้า
ชั้นเรียน เมื่อนำเสนอครบทุกกลุ่มแล้ว ครูและผู้เรียน
ร่วมกันสรุปเป็นข้อสรุปของชั้นเรียนอีกครั้ง ต่อจาก
นั้นจึงลงมือฝึกปฏิบัติ การสอนโดยวิธีนี้สิ้นเปลือง
เวลาค่อนข้างมาก แต่ครูผู้ใช่วิธีสอนแบบนี้แก้ปัญหา
โดยนำเอาชั่วโมงการสอนมารวมกันเป็นการสอนสอง
ชั่วโมงติดต่อกันในหนึ่งสัปดาห์ เพื่อให้มีเวลาเพียงพอ
แก่การศึกษาใบงาน ใบความรู้ หรือประเด็นปัญหา
ต่างๆ ซึ่งผิดหลักการแห่งการกระจายเวลาเรียน
ที่หลักสูตรต้องการให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียน
การสอนในระยะเวลาที่เพียงพอ และเหมาะสมใน
แต่ละสัปดาห์ ผลที่ผู้เรียนได้รับทำให้น้ำหนักแห่งการ
ปฏิบัติทักษะกีฬาน้อยลงไปมาก ผู้เรียนไม่ได้รับการ

พัฒนาครบตามจุดมุ่งหมายแห่งการสอนพลศึกษาเท่า
ที่ควร

**๔. สอนพลศึกษาโดยใช้กระบวนการที่
ทันสมัย** เช่น CIPPA MODEL หรือ P.D.C.A. ครู
ผู้สอนที่เลือกใช้วิธีสอนแบบนี้มีความภาคภูมิใจ เพราะ
ได้พัฒนาการสอนพลศึกษาให้ทันสมัยยิ่งขึ้น เป็นการ
นำเอากระบวนการสอนของนักการศึกษาจากต่าง
ประเทศที่ได้รับการยอมรับ และนิยมใช้กันโดยทั่วไป
ส่วนปัญหาการใช้เวลาสิ้นเปลืองไปกับการระดมพลัง
สมอง และได้ฝึกทักษะทางกีฬาน้อย ผู้สอนยังย่ำว่า
ผู้เรียนจะเก่งกีฬาต้องใช้เวลาพิเศษหลังชั่วโมงเรียน
เพียงแต่พัฒนาผู้เรียนให้เข้าสู่กระบวนการเรียนหรือ
รับทราบหลักการและวิธีการเท่านั้น ผลที่ผู้เรียนได้รับ
ก็คล้ายกับการสอนโดยใช้ใบงานดังกล่าวข้างต้น

๕. สอนพลศึกษาโดยใช้กระบวนการปฏิบัติ
ครูผู้สอนที่เลือกใช้กระบวนการสอนแบบนี้ คงเป็น
เพราะตระหนักในนโยบายการสอนในยุคปฏิรูป
การศึกษาที่ต้องเลือกใช้กระบวนการสอนต่างๆ อย่าง
หลากหลาย เมื่อพิจารณาถึงการสอนพลศึกษาซึ่งเป็น
วิชาแห่งการฝึกปฏิบัติ จึงนำเอากระบวนการปฏิบัติมา
ใช้สอน ซึ่งกระบวนการปฏิบัติมีขั้นตอนการสอนดังนี้

๑. ขั้นสังเกต รับรู้
๒. ขั้นทำตามแบบ
๓. ขั้นตอนทำเองโดยไม่มีแบบ
๔. ขั้นฝึกให้ชำนาญ

จากการสอบถามครูผู้ใช้กระบวนการสอนนี้ ยังขาดความเข้าใจที่เพียงพอ เช่นทำไมไม่มีชั้นการเตรียมผู้เรียน ส่วนชั้นการทำอะไรเองโดยไม่มีแบบ และชั้นฝึกให้ชำนาญ ได้รับคำตอบว่าให้ผู้เรียนเล่น และฝึกให้ครบคาบเวลาเรียนก็พอ ส่วนคำถามที่ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติทักษะกีฬาไปมากแล้ว ได้นำไปใช้เพื่อสรุปผลในท้ายชั่วโมงเรียนอย่างไรบ้าง คำตอบที่ได้รับต่างกันไปหลายลักษณะ คงเป็นเพราะกระบวนการสอนวิธีนี้ไม่ได้ระบุถึงขั้นการนำไปใช้

เมื่อได้รับคำอธิบายว่าขั้นใช้เป็นการนำเอาทักษะที่ได้ฝึกไปแล้วในแต่ละชั่วโมงเรียน นำมาใช้ในลักษณะการเล่นแบบ หรือแข่งขันกันโดยใช้เวลาประมาณ ๗ นาที เป็นการประเมินผลการเรียนไปด้วย แต่ด้วยความที่ผู้สอนไม่ได้รับทราบถึงรายละเอียดวิธีการนำไปใช้มาก่อน ทำให้ความเข้าใจผิดเป้าหมายไปหลายลักษณะ เช่น การเล่นแบบ ตอบว่ามีตัวอย่างเกมลูกเสือมากมายแล้ว ส่วนคำว่า แข่งขัน ก็ตอบว่าให้แข่งขันสนามจริงไปเลย เพราะผู้เรียนชอบ และสามารถแข่งขันสนามจริงกับรุ่นพี่หลังเลิกเรียนทุกวันอยู่แล้ว ผลที่ผู้เรียนได้รับจากการสอนวิธีนี้ยังขาดลำดับขั้นตอนของธรรมชาติวิชาพลศึกษา เฉพาะอย่างยิ่งความสนุกสนานที่น่าจะได้รับ ครูผู้สอนต้องเรียนรู้ถึงวิธีการสอนพลศึกษาแบบ ๕ ขั้นตอนมาก่อน แล้วนำเอาหลักการ วิธีการเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้กับกระบวนการปฏิบัติ ถึงขั้นสามารถนำเอาไปใช้

(Application) และขั้นตอนการสอนด้วยวิธีนี้ยังขาดความชัดเจนเพราะไม่มีการกล่าวถึงการเตรียมการนำไปใช้และการสรุป

๖. สอนพลศึกษาโดยกำหนดเป็นเกณฑ์ไว้

เช่น วิชาวอลเลย์บอลกำหนดให้ผู้เรียนสามารถเล่นลูกสองมือล่างและสองมือบนได้อย่างละ ๑๐๐ ครั้ง ขึ้นไปจึงจะได้คะแนนเต็ม การสอนรูปแบบนี้ครูผู้สอนถือว่าเป็นการสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนร่วมมือกันศึกษาค้นคว้าวิธีการฝึกปฏิบัติที่ถูกต้องให้ความช่วยเหลือสอนกันเองในกลุ่ม ฝึกประสานงานวิทยากร ฯลฯ ผลแห่งการเรียนรู้ ผู้เรียนไม่ได้รับลำดับขั้นตอนการฝึกปฏิบัติที่ถูกต้อง และไม่ได้รับการพัฒนาครบตามจุดมุ่งหมายของวิชาพลศึกษาในแต่ละชั่วโมง

๗. สอนพลศึกษาโดยใช้ขั้นตอนการสอน ๖ ขั้นตอนได้แก่

๑. ขั้นเกริ่นนำ
๒. ขั้นประสบการณ์
๓. ขั้นสะท้อนความคิด
๔. ขั้นทฤษฎี
๕. ขั้นนำไปใช้
๖. ขั้นสรุปผล

รายละเอียดการสอนขั้นแรก **ขั้นเกริ่นนำ** เป็นการเตรียมตัวผู้เรียนและอบอุ่นร่างกายตามปกติ **ขั้นประสบการณ์** คือ ขั้นสอนและฝึกปฏิบัติ **ขั้นสะท้อนความคิด** เป็นการให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มส่ง

ตัวแทนออกมารายงานผลการทำกิจกรรมที่ได้ฝึกไปแล้ว **ขั้นทฤษฎี** เป็นการให้ผู้เรียนร่วมกับครูสรุปความรู้ที่ได้รับจากการกระทำ และให้ศึกษาสาระความรู้จากใบความรู้ **ขั้นนำไปใช้** ให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายว่าจะนำเอาความรู้ที่ได้จากการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร **ขั้นสรุป** เป็นการสรุปผลการเรียนทั้งหมด ผลแห่งการเรียนรู้ ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติทักษะทางพลศึกษาน้อย โดยขั้นตอนการสอนตั้งแต่ขั้นที่ ๓-๕ เป็นการแสดงความคิดเห็นมากกว่าการปฏิบัติกิจกรรมทางพลศึกษา ผู้เรียนไม่ได้เข้าสู่ความสนุกสนานตามธรรมชาติของวิชาเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งขั้นนำไปใช้ที่ผู้เรียนน่าจะนำเอาประสบการณ์ที่ได้ฝึกปฏิบัติมาแล้วนำมาใช้ในสถานการณ์จริง คือ การเล่นเกมหรือแข่งขันช่วงสั้นๆ ตอนท้ายชั่วโมงเรียน

จากตัวอย่างรูปแบบการสอนวิชาพลศึกษาแบบต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น พบว่ามีความแตกต่างกันไปมากจนดูแล้วผิดเพี้ยนไปจากธรรมชาติแห่งวิชาพลศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้รับผลประโยชน์อันสมบูรณ์แบบตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาพลศึกษา ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจกับปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการสอนพลศึกษา เพื่อช่วยเป็นแนวทางสำคัญต่อรูปแบบการสอนพลศึกษา ให้เป็นรูปธรรมได้ดียิ่งขึ้น

ซึ่งปัญหาเหล่านั้น ได้แก่ ครูไม่สาธิตการสอนเพราะเกรงว่าครูจะเป็นศูนย์กลาง ความจริงแล้วหากครูไม่สาธิตเลย ผู้เรียนก็จะมองว่าครูทำอะไรไม่เป็น ไม่มีความรู้ความสามารถ ทำให้ขาดความศรัทธาเชื่อถือต่อครู ดังนั้นควรใช้วิธีเลือกตัวแทนผู้เรียนมาสาธิตสลับกับครู หรือให้ผู้เรียนผลัดเปลี่ยนกันมามีส่วนร่วมสาธิตกับครู การสาธิตของครูก็ควรเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงของร่างกาย และอายุของตนเอง สาธิตแล้วทำให้สร้างความศรัทธาเชื่อถือจากผู้เรียนได้ การสอนเพื่อสร้างความตระหนักควรเป็นการให้ตอบคำถามด้วยปากเปล่าสั้นๆ เช่น ความหมายของการวิ่งผลัด คุณสมบัติของนักกีฬากระโดดสูง การให้อภิปรายกลุ่มเขียนรายละเอียดลงในใบงาน แล้วนำเอาข้อสรุปของกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน และร่วมกันสรุปอีกครั้ง เป็นการสิ้นเปลืองเวลาไปมาก เพราะการสอนพลศึกษาในแต่ละชั่วโมงเรียน ต้องให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการไปพร้อมกันทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านเจตคติ ด้านทักษะปฏิบัติ ด้านสมรรถภาพทางกาย และด้านคุณลักษณะ ส่วนการใช้กระบวนการปฏิบัติมาดำเนินการสอน อันได้แก่ขั้นสังเกตรับรู้ ขั้นทำตามแบบ ขั้นทำเองโดยไม่มีแบบ และขั้นฝึกให้ชำนาญ อาจจะเหมาะสมกับการฝึกปฏิบัติ

ในวิชาอื่น เช่น การติดตาม การเสียบบังในวิชาเกษตร เป็นต้น

โดยสรุปแล้ว รูปแบบการสอนพลศึกษาดั้งเดิม ๕ ขั้น ก็ยังจัดเป็นรูปแบบการสอนที่สมบูรณ์แบบ ช่วย ให้พัฒนาผู้เรียนได้ผลสมบูรณ์แบบตามจุดประสงค์ของ หลักสูตรวิชาพลศึกษา เพราะแต่ละขั้นระบุขั้นตอน การดำเนินงานไว้ชัดเจน อีกทั้งเสนอแนะสัดส่วนเวลา ที่เหมาะสม เช่น ขั้นเตรียมประมาณ ๗ นาที ขั้นสอน ประมาณ ๑๐ นาที ขั้นฝึกหัดประมาณ ๒๕ นาที ขั้นนำไปใช้ประมาณ ๗ นาที และขั้นสรุปสุขภาพปฏิบัติ ประมาณ ๕ นาที ส่วนข้อตระหนักที่มุ่งพัฒนาการสอน ให้ผู้เรียนเป็นสำคัญมากยิ่งขึ้น ครูผู้สอนอาจใช้วิธีการ ต่างๆ ประยุกต์สอดแทรกในแต่ละขั้นตอนการสอน เช่น การบริหารร่างกาย มอบหมายให้กลุ่มผู้เรียน ผลัดกันดำเนินการเป็นผู้นำ หรือช่วงท้ายการบริหาร

ร่างกายอาจให้ฝึกทำมือเปล่าด้วยท่าทางที่ได้ฝึกทักษะ ในคาบเรียนที่แล้ว เป็นการทบทวนทักษะท่าปฏิบัติ และเป็นการเชื่อมโยงเนื้อหาการเรียนรู้เก่า เข้าสู่ เนื้อหาการเรียนรู้ใหม่ได้ด้วย ขั้นการสอนหรือสาธิตได้ กล่าวรายละเอียดไว้ข้างต้นแล้ว ขั้นการฝึกหัดหลังจากผู้เรียนได้ฝึกหัดตามแบบฝึกที่ครูเสนอแนะ ในช่วง ท้ายของการฝึกอาจมอบหมายให้ผู้เรียนร่วมกันคิด รูปแบบการฝึกหัดเพิ่มเติม ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ขึ้นได้ ส่วนขั้นนำไปใช้ซึ่งเป็นการเล่น เกมหรือแข่งขันในเวลาประมาณ ๗ นาที โดยนำเอา ทักษะที่ได้ฝึกในคาบเรียนมาประยุกต์ใช้ ถ้าหากการ เล่นจบลงก่อนเวลา ครูอาจใช้วิธีชี้แจงว่าที่ผ่านไประ เป็นการเล่นทดลองให้เล่นใหม่หรือแข่งขันหากกลุ่มชนะ ๒ ใน ๓ เพื่อให้ผู้เรียนได้ร่วมเล่นด้วยความสนุกสนาน ใน ช่วงเวลาที่กำหนดไว้ และในช่วงสุดท้ายคือช่วงสรุป สุขปฏิบัติ สุขนิสัยก็ต้องให้ผู้เรียนร่วมกันสรุปทเรียน ประเมินผลการเรียน คุณลักษณะ บำเพ็ญประโยชน์ เก็บวัสดุอุปกรณ์ และทำความสะอาดร่างกาย การ ดำเนินการสอนดังรายละเอียดที่กล่าวมาทั้งหมด นับว่าเป็นไปตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมกิจกรรม การเรียนการสอน มีน้ำหนักแห่งการฝึกหัด และได้นำ เอาประสบการณ์ที่ได้รับนำไปประยุกต์ใช้ในแต่ละ ชั่วโมงเรียน และเกิดพัฒนาการครบตามจุดมุ่งหมาย ของหลักสูตรวิชาพลศึกษาได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา.**

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๔๔.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **แนวทางการวัดและประเมินผลในชั้นเรียนกลุ่มสาระการ**

เรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๔๕.

วาสนา คุณาอภิสิทธิ์. **การสอนพลศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : บริษัท วิทย์พัฒน์, ๒๕๓๙.

การพัฒนาความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษ ให้กับผู้เรียน

ศาสตราจารย์*

เราสามารถพัฒนาความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษด้วยวิธีง่ายๆ คือ ฝึก...ฝึก...ฝึก...(Practice)

P = Pattern การที่จะพูดภาษาได้คล่องแคล่วและถูกต้อง ผู้เรียนต้องศึกษารูปแบบและไวยากรณ์ของภาษา

R = Relaxation รู้จักวิธีการผ่อนคลาย ซึ่งจะช่วยให้ชีวิตมีความสุข วิธีการนี้จะทำให้เราไม่เครียดจนเกินไป เมื่อเรามีสุขภาพจิตดี อารมณ์ดี เราก็พร้อมที่จะพัฒนาสิ่งอื่นๆ แม้กระทั่งทักษะด้านภาษาอังกฤษ

A = Aim มีเป้าหมายในการเรียนภาษาโดยคิดในทางบวกว่า การเรียนภาษาอังกฤษมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน ต่อการทำงานหรือการศึกษาต่อในระดับสูง

C = Concentration มีความมุ่งมั่นตั้งใจ เวลาเรียนก็ตั้งใจฟังครู และพยายามเลียนแบบการออกเสียงจากครู

T = Tactics มีกลวิธีในการเรียน เช่น เมื่อพบเห็นคำศัพท์ใหม่ๆ ก็จดบันทึกไว้ วางเมื่อใดก็นำขึ้นมาอ่านทบทวน ในการอ่านข้อความต่างๆ ก็ใช้เทคนิคการเดาความหมายคำศัพท์ เป็นต้น

I = Intelligence มีสติปัญญา ในการเรียนรู้ ต้องมีวิธีการวางแผนการเรียน เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง

C = Communication นำภาษาไปใช้ เช่น ฝึกพูดกับครู เพื่อน หรือชาวต่างประเทศ

E = Eagerness มีจิตใจใฝ่รู้อยู่ตลอดเวลา นอกห้องเรียนก็ทบทวนสิ่งที่เรียนมาแล้ว ตลอดจนฝึกฝนเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ฟังวิทยุ ดูรายการโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร ตลอดจนศึกษาเพิ่มเติมจากห้องสมุด อินเทอร์เน็ต หรือห้องศูนย์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เป็นต้น

*วิทยาลัยเทคนิคสมุทรสงคราม อ.เมือง จ.สมุทรสงคราม ๗๕๐๐๐

“ยิ่งฝึกมาก ยิ่งเก่งมาก” (The more you practice, the better you will be)

การเรียนรู้ภาษาอังกฤษจึงอยู่ที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ กล่าวคือ จะต้องมีความตั้งใจ ทุ่มเท มุมานะ และอดทนในอันที่จะฝึกฝนทักษะทางภาษา ในขณะที่เดียวกันครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเกื้อหนุนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ซึ่งผู้เขียนจะกล่าวถึงบทบาทของครูในเรื่องดังต่อไปนี้

๑. สร้างนิสัยให้ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่านหนังสือ

๒. ปลุกฝังให้ผู้เรียนรู้จักค้นคว้าด้วยตนเอง และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

๓. มีวิธีการสอนดี มีกิจกรรมหลากหลาย

ในการปลุกฝังให้ผู้เรียนมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนและรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์นั้น ผู้เขียนได้มอบหมายให้ผู้เรียนทำโครงการ “Hunting and Gathering English : Looking for English Outside the Classroom.” ซึ่งเป็นโครงการระยะยาว คือ ทำตลอดเทอม (สัปดาห์ที่ ๑-๑๙) วิธีดำเนินการก็คือ ผู้เรียนต้องวางแผนการศึกษาด้วยตนเองนอกห้องเรียนระยะยาว ตั้งแต่สัปดาห์ที่ ๑-๑๙ โดยเขียนบันทึกให้ละเอียด ทักษะที่ฝึก แหล่งข้อมูล มีเอกสารหลักฐานประกอบส่งเป็นรูปเล่ม เนื้อหาสอดคล้องกับสิ่งที่เรียนในชั้นเรียน หรือเพิ่มเติม ซึ่งผู้เรียนอาจคัดลอก ตัด-ปะ ข้อมูลที่ได้จากนิตยสาร หนังสือพิมพ์ รายการโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

ผู้เขียนให้เป็นคะแนนเก็บ ๒๐ คะแนน เหตุผลเพื่อให้คะแนนเพื่อเป็นแรงจูงใจให้รักที่จะแสวงหาความรู้

คุณค่าและประโยชน์ของการทำ Hunting and Gathering English

๑. ผู้เรียนได้รับการกระตุ้นให้ใช้วิธีการเรียนรู้แบบพึ่งพาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการใหม่ๆ ทางการศึกษา เช่น ศูนย์การเรียนรู้ภาษาแบบพึ่งพาตนเอง

๒. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนและรักการเรียนรู้

๓. รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

ข้อเสนอแนะ

๑. ผู้สอน ควรกำหนดให้ผู้เรียนส่งข้อมูลที่ค้นคว้านอกห้องเรียนทุกสัปดาห์ วิธีการนี้จะกระตุ้นให้ผู้เรียนบันทึกการค้นคว้าอยู่เสมอ

๒. ให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) แก่ผู้เรียน เช่น จำนวนผู้ที่ไม่ส่งงาน หรือขม่นักศึกษาที่ทำดี เช่น ขยันหาข้อมูลจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย เช่น จากห้องสมุด จากรายการโทรทัศน์ อาทิ ศัพท์ข่าวเช้านี้ Talk of the town จากหนังสือพิมพ์ เช่น ฟอโฟฟุดพิต เปิดฟ้าภาษาโลก เป็นต้น

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

การเรียนรู้ภาษาอังกฤษ วัตถุประสงค์อย่างหนึ่ง ก็เพื่อให้สามารถสื่อสารได้ และวิธีที่จะสื่อสารได้อย่างรวดเร็ว ครูอาจเริ่มจากกิจกรรมคู่ (Pair Work) การทำกิจกรรมคู่ มีข้อดีคือ ครูพูดน้อยลง ผู้เรียนพูดมากขึ้น

ในกิจกรรมคู่ ผู้สอนควรเปลี่ยนคู่ให้ผู้เรียนเพื่อที่ผู้เรียนจะได้ฝึกกับเพื่อนที่หลากหลาย ซึ่งผู้สอนต้องมีเทคนิคที่จะทำให้ผู้เรียนไม่รู้สึกรำคาญกับคู่ ตัวอย่างเช่น ในห้องเรียนมีนักเรียน ๒๐ คน ผู้สอนให้ผู้เรียนนับ ๑ ถึง ๑๐ จากนั้นให้ผู้เรียนที่ตัวเลขเหมือนกัน จับคู่กัน เช่น one-one, two-two เป็นต้น

ผู้สอนควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายและน่าสนใจ ซึ่งจะกล่าวพอสังเขป ดังนี้

๑. ใช้เพลง (Song)

นำเพลงมาใช้สอนบ้าง เพราะเพลงที่ดีสามารถใช้เป็นประเด็นในการอภิปรายได้

เพลงมีประโยชน์ ดังนี้

- ให้ความหลากหลาย และสร้างสีสันให้กับ การเรียนภาษา (Songs provide variety)
- ให้ความสนใจในเรื่องที่เรียน
- เสริมสร้างความรู้ด้านภาษา เช่น คำศัพท์ และไวยากรณ์
- ให้ความบันเทิงใจ

ในการนำเพลงมาใช้ ควรเลือกให้เหมาะสม

กับระดับและความสามารถตลอดจนความสนใจของผู้เรียน

วิธีการ

๑. ผู้สอนแจก sheet เพลง You've got a friend ให้ผู้เรียนคนละแผ่น

๒. เปิดเทปให้ผู้เรียนฟังเพลงหนึ่งครั้ง หลังจากนั้น ถามคำถาม

๒.๑ Do you think the man and woman live together?

๒.๒ What is the relationship between them now?

๓. เปิดเทปครั้งที่สองให้ผู้เรียนเติมคำในช่องว่าง

๔. ให้ผู้เรียนมาเขียนคำตอบบนกระดานดำ

๕. เช็คคำตอบโดยเปิดเทปและหยุดเป็นช่วงๆ

You've got a friend, by carole King

When you're down and trouble

And you need a(๑).....

And nothing, but(๒).....

Close your eyes and think of me

And soon I(๓).....

To brighten up even your darkest nights.

(chorus)

You just call out my name,

and you know wherever I am

I(๔)..... To see you again.

Winter, spring,(๕).....

All you have to do is call

And I'll be there, yeah, yeah,

you(๖).....

If the sky above you

.....(๗)..... And full of clouds

And that old north(๘).....

Keep your head together

And(๙).....

And soon I'll be knocking on your door.

Hey,(๑๐)..... That you've got a friend?

People can be so cold

.....(๑๑)..... And desert you

Well they'll take your soul if you let them

Oh, yeah, but(๑๒).....

(Chorus)

(Source : New Headway English Course., p.๔๔)

answer :

๑. helping hand
๒. nothing is going right
๓. will be there
๔. 'll come running
๕. summer, or fall
๖. 've got a friend
๗. Turns darks
๘. wind begins to blow
๙. call my name out loud
๑๐. ain't it good to know
๑๑. They'll hurt you
๑๒. don't you let them

๒. Project Work (โครงการ)

เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนทำ ซึ่งอาจทำในเวลาเรียน หรืออาจใช้ระยะเวลาเป็น สัปดาห์ เป็นเดือนก็ได้ กิจกรรม Project work มีหลากหลาย เช่น การทำหนังสือพิมพ์ การทำโปสเตอร์ เกี่ยวกับตัวผู้เรียน เป็นต้น ดูตัวอย่าง

b What is in the poster? Make a list of the Illustrations and the information.

Example

Illustrations	Information
a photo of his house	his address
a picture of Vince	his name/town/age/ country

c What other things could he include? Add them to the list.

(Source : New Hotline : starter, p.๑๘)

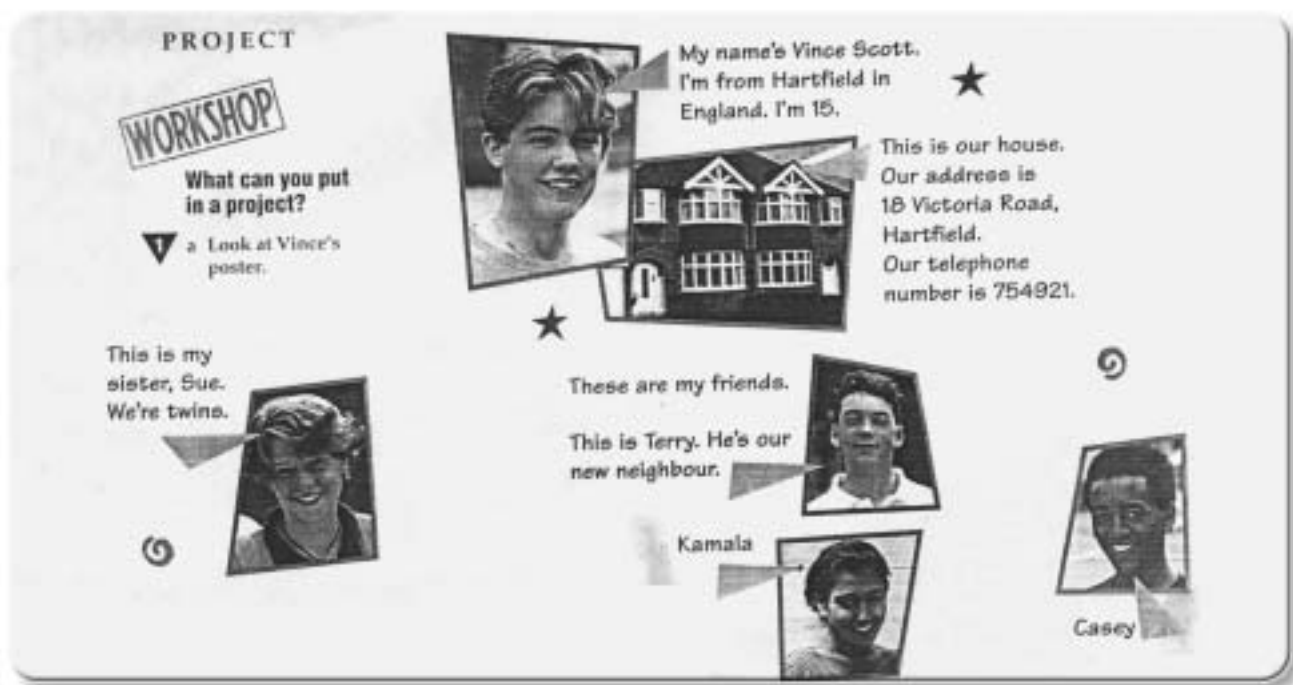
วิธีการสอน

๑. แจก sheet Vince's poster ให้ผู้เรียนศึกษา ตัวเอง

๒. ให้ผู้เรียนทำตามคำแนะนำ เช่น

Make a project about you. You can do this on a poster or in a scrapbook

๑. Use your list from the project work-

- shop to help you make your project.
๒. Find or draw the illustrations.
 ๓. Write texts to give the information
 ๔. Check your texts and write them correctly and neatly
 ๕. Arrange your illustrations and texts on a sheet of paper
 ๖. Display your project.

กิจกรรม Project Work มีข้อดีดังต่อไปนี้

- สร้างวัตถุประสงค์ในการเรียน (Provide a goal for learning language)
- น่าสนใจ (Interesting)
- เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เรียน (Relevant)

๓. Timed Activities (กิจกรรมที่จำกัดเวลา)

เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนใช้เวลาสั้นๆ ประมาณ ๓ นาที เพื่อให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวที่จะเรียน อาจทำในช่วงต้นๆ เช่น เพื่อเป็นการทบทวนเรื่องที่เรียนมาแล้ว

ตัวอย่าง

ผู้เรียน เรียนเรื่อง Your life and work มาแล้ว ผู้สอนต้องการทบทวนคำศัพท์เกี่ยวกับอาชีพ

(occupations) จึงออกคำสั่งดังนี้

๑. Write as many words as you can about occupations.
 ๒. You have three minutes
- เมื่อครบกำหนดเวลาผู้สอนเก็บคำตอบจากผู้เรียน ซึ่งเป็นคำตอบที่ควรจะเป็นเช่น a plumber a homemaker a cook, a cashier, a manager, a mechanic เป็นต้น

Timed Activities มีประโยชน์ดังนี้

๑. ช่วยให้กิจกรรมที่เรียนปกติที่น่าเบื่อ และ ทำท่ายผู้เรียน (Make routine Activities become more exciting and challenging)
๒. ช่วยดึงดูดความสนใจในกิจกรรมที่ทำ (Focus attention of class on task)
๓. สำหรับทบทวนสิ่งที่เรียนมาแล้ว (are excellent for review)
๔. ครูกำกับดูแลผู้เรียนในกิจกรรมที่ทำ (help teacher control students)

ในการจัดกิจกรรมใดๆ ก็ตามผู้สอนควรให้ผู้เรียนเขียนบันทึก (journal) ซึ่งเป็นการสะท้อนความรู้สึกของผู้เรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อ

ที่ผู้สอนจะได้นำเป็นข้อมูลป้อนกลับ (feedback) ในการพัฒนาการสอนของตนต่อไป

สำหรับกิจกรรม Timed Activities ผู้เขียนนำมาใช้ ๑-๒ ครั้ง ในการสอน ๑ เทอม ซึ่งผู้เรียนมีความรู้สึกตื่นเต้น ดังจะยกตัวอย่างจาก Journal ของผู้เรียนดังต่อไปนี้

“เป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียน รู้จักคิดคำศัพท์ที่เรียนมา ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการทำงาน ทำให้จำศัพท์ที่เรียนได้แม่นยำ”

“ชอบเพราะท้าทายความรู้สึกลึ่ก ตื่นเต้น สนุกสนาน ช่วยฝึกความรวดเร็วในการทำกิจกรรม”

กล่าวโดยสรุป

การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนควรพัฒนาทั้งระบบ เริ่มตั้งแต่ระดับประถมศึกษา เป็นต้นมา ผู้สอน

ต้องเพิ่มขีดความสามารถในการสอนภาษาอังกฤษ ปรับแนวคิดและวิธีการสอน ขณะเดียวกันผู้บริหารเป็นตัวจักรสำคัญในอันที่จะทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน กล่าวคือต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ ให้การสนับสนุนการศึกษาทุกวิถีทาง พัฒนาประสิทธิภาพของครู ตลอดจนพัฒนาขวัญและกำลังใจของครู ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของผู้เรียน

Reference

- Hutchinson, Tom. 1999. **New Hotline : Starter. Student's Book**. Fifth impression. Oxford University Press.
- Soars, John and Liz Soars. 2000. **New Headway : English Course** Oxford University Press.

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงห่วงใย *การเขียนประวัติศาสตร์*

บุทลง ศรีภัก*

วระมหากษัตริย์คุณน่านับการที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานแก่ปวงพสกนิกรชาวไทยมานานกว่า ๔๐ ปี นั้น อาจกล่าวได้ว่าคนไทยทุกหมู่ทุกเหล่าล้วนเคยได้รับพระมหากษัตริย์คุณด้วยกันทั้งสิ้น

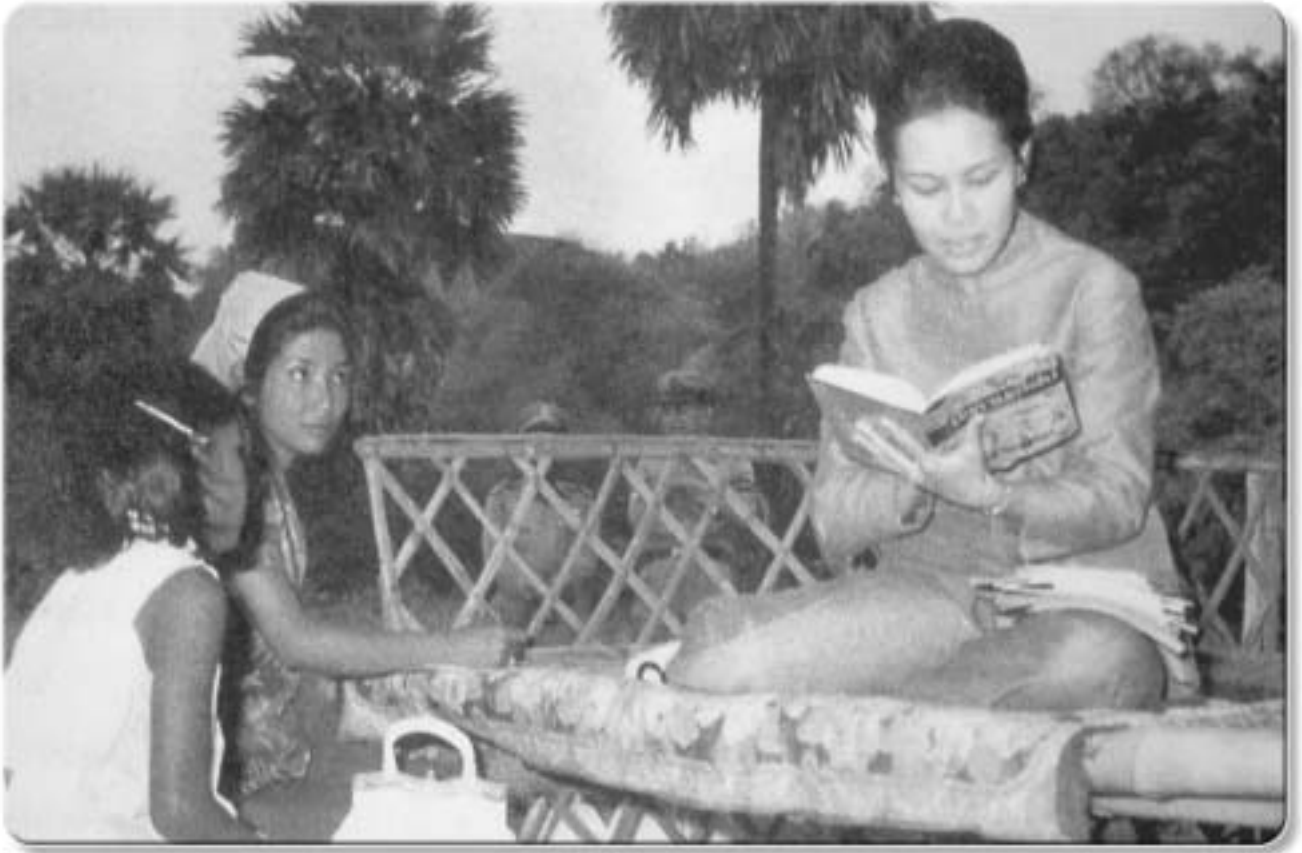
พระจริยวัตรและพระราชดำริประการหนึ่งที่คนทั่วไปมีค้อยได้ทราบกันมากนักเพราะค่อนข้างจะเป็นส่วนพระองค์ และมีได้เป็นทางการคือความสนพระราชหฤทัยในประวัติศาสตร์ชาติไทย การอัญเชิญพระเกียรติคุณในส่วนนี้มาเผยแพร่จึงต้องสืบค้นข้อมูลอันเนื่องด้วยพระราชจริยวัตรดังกล่าว เฉพาะที่มีการบันทึกไว้เพียงบางส่วนเท่านั้น

พระราชจริยวัตรรักการอ่านหนังสือประวัติศาสตร์

สารคดีเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ชุด “ทอรักร้อยไทย” เผยแพร่ในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษาครบ ๖ รอบ พ.ศ. ๒๕๔๗ มีความซึ่ง ศาสตราจารย์ ดร. คุณหญิงสุริยา รัตนกุล เล่าพระราชจริยวัตรการโปรดอ่านหนังสือว่าเป็นสิ่งที่สืบทอดมาในพระราชตระกูลว่า

...คงเป็นพระนิสัยที่สืบทอดกันมาในพระราชตระกูลกิตติยากร กรมพระจันทบุรีนฤนาถ เสด็จปู่ของพระองค์ ทรงเป็นนักปราชญ์มีหนังสือที่เป็นตำรามากมาย แล้วนิสัยรักการอ่านที่สืบทอดมาในพระทายาทเกือบทุกพระองค์...

* นักอักษรศาสตร์ ๘ กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร

ความสนพระราชหฤทัยในการอ่านหนังสือนี้น่าจะเป็นส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิดความใฝ่พระทัยในประวัติศาสตร์ชาติไทยซึ่งต่อมาได้ทรงพระปลุกฝังพระราชโอรส พระราชธิดาให้ทรงรักการอ่าน ดังความที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชนิพนธ์ในบทพระราชนิพนธ์ “สมเด็จพระแม่กับการศึกษา” ตอนหนึ่งว่า

...เวลามีเวลาว่างสมเด็จพระแม่จะทรงซื้อหนังสือมาอ่าน แล้วเล่าพระราชทาน ตั้งแต่หนังสือนิทานสำหรับเด็ก เรื่องประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติบุคคลสำคัญ เรื่องศิลปวัฒนธรรมทั้งไทยและสากล...

...สมเด็จพระแม่ทรงอ่านหนังสือมาก มีทุกประเภท ไปไหนก็ต้องไปหาซื้อมาไว้ และทรงใช้หนังสือนั้นเป็นประโยชน์มากที่สุด จนทุกวันนี้ท่านก็ยังอ่านมาก...

พระราชดำริในการใช้สื่อการศึกษา สนับสนุนการเรียนรู้เรื่องราวในประวัติศาสตร์

การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ไทยอย่างกว้างขวางนั้นหากพิจารณาแนวพระราชดำรินี้ในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถแล้วนับว่าทรงมีพระราชดำริที่กว้างไกลมาโดยตลอด ที่สำคัญประการหนึ่ง คือการที่โปรดให้ใช้สื่อการสอน คือการไปศึกษายังสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และชมพิพิธภัณฑ์ ดังความในพระราชนิพนธ์ “สมเด็จพระแม่กับการศึกษา” ซึ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ว่า

...นอกจากอ่านหนังสือแล้ว สื่อการศึกษาที่ทรงสนับสนุนคือการไปที่ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไปพิพิธภัณฑ์ ถ้าไม่ทรงมีเวลาพาไปเอง ก็จะทรงขอให้คนที่ทรงไว้วางพระราชหฤทัยเป็นคนช่วยพาไป เช่น พระองค์หญิงวิภาวดีฯ ท่านสุภัทรรติศ อาจารย์ภาวาส เป็นต้น...

นอกจากนี้ยังโปรดให้ใช้ดนตรีและการละคร เป็นสื่อการศึกษาด้วย ดังความในบทพระราชนิพนธ์ “สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช” เช่นกัน

...ในเรื่องการละครนั้นโปรดเกล้าฯ ให้จัดการ เล่นละครอิงประวัติศาสตร์หลายเรื่อง คนที่ สู้ กับละครที่สู้ในบ้านเห็นจะเป็นข้าพเจ้า (ตอนนั้น ยังเรียนโรงเรียนจิตรลดา) สมเด็จพระนางเจ้า ประสานงานเรื่องการจัดละคร เห็นจะเป็นเพราะ ข้าพเจ้าชอบดนตรีไทย ชอบบทกลอน ถึงข้าพเจ้า จะไม่ได้เล่น ก็ได้เป็นคนอ่านบทบรรยาย คุณคิดว่าดนตรีจะขึ้นตรงไหน จะเปิดไฟปิดไฟตอนไหน ตอนนั้นข้าพเจ้าได้รู้จักเพลงไทยเพิ่มขึ้นหลายเพลง ท่องบทก็ได้แยะ รู้จักวิธีการจัดละครเรื่อง แสง เสียง อาจารย์สมภพแต่งบทเก่ง มีคำกลอนที่เป็นคติที่ดีหลายตอน เราก็พลอยได้ความรู้ไป ด้วยเหมือนกับคนอื่น ๆ...

...เป็นวิธีการสอนที่ทำให้คนตื่นตาตื่นใจไม่เบื่อ คนก็ได้รำลึกคุณของปู่ย่าตายายบรรพบุรุษไทย

เป็นเครื่องเตือนใจว่า เมื่อบ้านเมืองเจริญมาถึง สมัยเราแล้ว เราก็ต้องปกป้องรักษา ขยันหมั่น เพียรที่จะทำให้เกิดความก้าวหน้าสืบไป อาจจะมี ผู้ติติงอยู่บ้างว่าเนื้อหาไม่ตรงกับสมมุติฐานทาง ประวัติศาสตร์ที่เชื่อถือกัน แต่ข้าพเจ้าก็คิดว่า เป็นเรื่องประเภทเดียวกับภาพยนตร์ พงศาวดารจีน หรือนิยายอิงประวัติศาสตร์ต่างๆ ไม่ได้เป็นเรื่อง เสียหายอะไร คนจะได้เรียนรู้ชื่นชมศิลปวัฒน- ธรรมไทย เพลงไทยเป็นการเรียนรู้ที่สนุก...

ละครอิงประวัติศาสตร์ ซึ่งสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถโปรดเกล้าฯ ให้จัดการเล่นขึ้นนี้ มีข้อมูลรายละเอียดที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือทราบ ความเป็นมาเขียนเล่าไว้อีกว่า

...มีละครหลายเรื่อง ที่เป็นละครในพระบรม ราชนูปถัมภ์ โดยคณะละครสมัครเล่นมักจะเป็น ละครประวัติศาสตร์ อย่างเรื่อง สมเด็จพระ นเรศวรมหาราช และพระสุพรรณกัลยา ละคร ในพระบรมราชนูปถัมภ์ที่แล้วมา ได้โปรดให้นายสมภพ จันทระประภา เป็นผู้เขียนบท...

ละครอิงประวัติศาสตร์ เรื่องสมเด็จพระนเรศวร และพระสุพรรณกัลยาที่โปรดให้เล่นในครั้งนั้น จิราภา อ่อนเรือง ได้เขียนเล่าไว้มีความเพิ่มเติมว่า

...เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๔๑๖ อันเป็นวัน เกิดของค่ายพลร่มนเรศวร หัวหิน เป็นเวลา ที่ทรงแปรพระราชฐานไปประทับ ณ วังไกล กังวล ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้แสดง ละครของคณะอาสาสมัครเรื่อง พระนเรศวร และพระสุพรรณกัลยา ขึ้น ณ ศาลาเรียง พระราชวังไกลกังวล เพื่อให้ตำรวจตระเวน ชายแดน และเจ้าหน้าที่อื่นๆ ชม ในการแสดง ครั้งนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับ หน้าที่ควบคุมแสงสีเสียงด้วยพระองค์เอง โดย ทรงยืนควบคุมอยู่ข้างเวทีการแสดงตลอดเวลา ส่วนสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงนำตัวละครเข้าถวายสักการะพระบรมรูป สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ซึ่งประดิษฐานไว้ หลังเวทีแสดง...

การอัญเชิญพระวีรกรรมและสถิติ สมเด็จพระนเรศวรมหาราชและสมเด็จพระสุริโยทัย ซึ่งโปรดให้นำมาเล่นเป็นละครอิงประวัติศาสตร์นี้ นอกจากจะมี พระราชดำริในการใช้สื่อที่เป็นศิลปะช่วยให้สนใจใน ประวัติศาสตร์แล้ว สิ่งสำคัญก็คือ ยังมีพระราชดำริ ในการสร้างจิตสำนึกให้รักชาติบ้านเมืองด้วย หม่อมหลวง จุลลา งอนรณ ผู้ช่วยผู้กำกับละครสมเด็จพระสุริโยทัย ของคณะละครอาสาสมัครในพระบรมราชินูปถัมภ์ ในการแสดงถวาย ณ จังหวัดเชียงใหม่ เล่าไว้ใน สารคดีเฉลิมพระเกียรติฯ ชุดทอรัญร่ายไทยว่า

...มีพระราชดำริว่า อยากให้ข้าราชการทั้ง ทหาร พลเรือนในพื้นที่ รวมทั้งประชาชนได้ เรียนรู้ประเทศไทยดำรงอยู่มาได้อย่างไร เพื่อ สร้างจิตสำนึกในความเป็นไทย สร้างให้เกิด ความรักชาติ บ้านเมือง มีพระราชดำริว่า อยาก ให้จัดทำเป็นละคร...

การแสดงละครอิงประวัติศาสตร์ยังโปรดให้ บันทึกภาพการแสดงละครเรื่องสมเด็จพระนเรศวรมหาราชลงแผ่นฟิล์มนำไปฉายเผยแพร่ใน ภูมิภาคต่างๆ ด้วย

การใช้สื่อเพื่อประกอบการเรียนรู้และซาบซึ้งใน ประวัติศาสตร์ไทย โดยเฉพาะที่เป็นพระวีรกรรมของ สมเด็จพระบูรพกษัตริยาธิราชเจ้านี้ได้โปรดเกล้าฯ พระราชทานกำลังใจแก่ผู้สร้างต่อมาอยู่เสมอ เช่น ม.จ. ชาตรีเฉลิม ยุคล สร้างภาพยนตร์ เรื่อง สุริโยทัย ฉายเผยแพร่ทั้งในประเทศและในระดับนานาชาติด้วย

ความสนพระราชหฤทัยและห่วงใยเยาวชน เกี่ยวกับการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระราชทานพระราชดำรัสในพระราชวโรกาสให้คณะบุคคลต่างๆ เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๓ มีความตอนหนึ่งเกี่ยวกับวิชาหน้าที่ ศีลธรรม และประวัติศาสตร์ว่า

...ท่านคงจะเห็นว่าเดี๋ยวนี้ในหลักสูตรของเรา ก็ไม่มีทั้งหน้าที่พลเมือง ศีลธรรม และประวัติศาสตร์ มีแต่วิชาการสมัยใหม่... ถือว่าเป็นของล้าสมัยเชย แต่ความจริงไม่เลย และวิชาประวัติศาสตร์ก็เช่นกัน ข้าพเจ้าอยู่โรงเรียนประจำที่สวิตเซอร์แลนด์ ก็ต้องเรียนประวัติศาสตร์ของสวิต ก็คิดว่า เอ๊ะ! ประวัติศาสตร์ของแต่ละชาติทุกชาติเขาก็ทะนุถนอมและเขาก็เรียนของเขาทั้งนั้น แม้แต่คนต่างประเทศไปเรียนในประเทศเขาก็ต้องเรียนประวัติศาสตร์ของเขาด้วย อันนี้ก็แปลกที่เราไม่มีประวัติศาสตร์ชาติไทย เหมือนอย่างว่าแผ่นดินนี้ได้มาอย่างง่ายๆ ไม่ต้องคิดถึงพระเดชพระคุณของปู่ย่าตายายที่

บุกบันฝ่าฟันมาแม้แต่ชีวิตจะสละให้เพื่อที่จะเป็นหลักประกันของคนไทย

ความจริงแล้วการที่มีแผ่นดินเป็นของตนเอง เป็นการประกันค่อนข้างจะปลอดภัย ข้าพเจ้าทราบมาว่า บางประเทศอย่างประเทศแคนาดาก็มีเหล่าหนุ่มๆ สาวๆ ที่เขารำคาญเบื่อมากที่คนต่างชาติผิวเหลืองผิวต่างๆ เข้าไปยึดพื้นที่ของเขาทำมาหากิน บางครั้งเขาก็ทำร้ายเอาถึงชีวิต เขาก็ถือว่าเป็นภัย การที่พวกผิวเหลืองซึ่งไม่มีบ้านเมืองอยู่และเข้าไปเกาะแน่นอยู่ตามประเทศต่างๆ ไปแย่งเขาทำมาหากิน บางทีก็ทำให้เกิดอารมณ์ร้ายขึ้นทำร้ายแก๊งต่างๆ นานา

ถึงอย่างนั้นก็ทำให้ชาวฮ่องกงที่เคยอยู่ที่ฮ่องกงและหนีไปที่แคนาดาต้องวิ่งกลับมาที่ฮ่องกง มาอยู่บ้านเมืองของตัวเองอย่างเดิม เพราะไม่สามารถทนถูกรังแกได้ คนไทยที่ไปหากินมากมายที่สหรัฐอเมริกา ก็ไม่ได้โดนรังแกแบบนั้น ข้าพเจ้าคิดพิจารณาเอาเอง ไม่ทราบว่าคุณหรือไม่ถูกอย่างไร อย่างน้อยเราก็รู้ว่าพวกเรามีแผ่นดินไทยรองรับอยู่ทั้งแผ่นดินทั้งประเทศ อย่างไรก็ตามก็คงไม่เป็นภาระหนักของใคร เพราะเรา

มีแผ่นดินของตัวเป็นประกัน อันนี้เลยมีความ
รู้สึกขบขันในแผ่นดินของตัวเองในแผ่นดินไทย
เป็นหลักประกันให้เราได้มีโอกาสไปหากินต่าง
ประเทศอย่างสบาย...

ความสนพระราชหฤทัยและความห่วงใยในการ
ให้การศึกษาแก่เยาวชน เกี่ยวกับวิชาประวัติศาสตร์ไทย
เป็นสิ่งที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรง
เอาพระทัยใส่สืบมาจนถึงปัจจุบัน ทรงห่วงใยเยาวชน
รุ่นหลังจะไม่สนใจวิชาประวัติศาสตร์ และได้มีพระ
ราชดำริให้กระทรวงศึกษาธิการดูแลในเรื่องนี้ดังที่
คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา ปลัดกระทรวง
ศึกษาธิการ เล่าไว้ในสารคดีเฉลิมพระเกียรติ “ทอรั้ง
ร้อยไทย” ซึ่งเผยแพร่ในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา
ครบ ๖ รอบว่า

**...สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
ทรงมีความห่วงใยต่อความอ่อนด้อยในเรื่อง**

**ประวัติศาสตร์ ทรงมีพระราชประสงค์ให้เยาวชน
รุ่นหลังได้มีความตระหนักในคุณค่าของความเป็นไทย
อยากจะทำให้เรียนเรื่องประวัติศาสตร์ให้มากขึ้น...**

พระราชดำรัสดังกล่าวนี้นับเป็นพระมหา-
กรุณาธิคุณแก่การศึกษาของชาติอย่างยิ่ง เพราะ
ทำให้เยาวชนไทยจะได้โอกาสศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ไทย
เมื่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้
น้อมเกล้าฯ รับพระราชเสาวนีย์ นำมาพัฒนาหลักสูตร
กำหนดให้มีการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทย
รวมทั้งให้มีการเสริมหลักสูตรโดยใช้สื่อการเรียนรู้
ต่างๆ เช่น การทัศนศึกษาแหล่งประวัติศาสตร์ การ
ไปชมพิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

ถึงวันนี้วิชาประวัติศาสตร์ไทยที่เคยถูกละเลย
ไปจากหลักสูตรการศึกษาระยะหนึ่งได้รับการฟื้นฟู
ส่งเสริมขึ้นมาอีกครั้งด้วยน้ำพระราชหฤทัยในสมเด็จพระ
นางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถที่ทรงห่วงใยต่อเยาวชน
ของชาติโดยแท้

โรงเรียน...

วิสัยทัศน์ของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ที่มีต่อโรงเรียนในฝัน

สกลรา ปัญจมาลา*

เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๔๗ ที่ผ่านมา ผู้เขียน ได้มีโอกาสเดินทางไปชมการดำเนินงานของโรงเรียนบางละมุง ซึ่งเป็นโรงเรียนในฝันของอำเภอบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต ๓ ซึ่งในวันนั้น นอกจากจะได้พบกับอาจารย์วิชณุ ผสมทรัพย์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบางละมุง พร้อมทั้งคณะครูที่เล่าให้ฟังถึงเรื่องการดำเนินงานของโรงเรียนบางละมุงแล้ว ยังได้พบกับคุณภิญโญ ตันวิเศษ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี (อบจ.ชลบุรี) ที่เดินทางมาดูการก่อสร้างอาคารอเนกประสงค์ของโรงเรียน ซึ่งใช้งบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีเป็นเงินกว่า ๑๕ ล้านบาท

สิ่งที่น่าสนใจมากขึ้น เมื่อได้มีการพูดคุยกับคุณภิญโญ คือ การให้ความช่วยเหลือของ อบจ.ชลบุรี ที่มีต่อโรงเรียนบางละมุงและโรงเรียนในจังหวัดชลบุรี คอลัมน์ “โรงเรียน...” ฉบับนี้ จึงขอนำบทสัมภาษณ์

* นักประชาสัมพันธ์ ๗ ว กลุ่มประชาสัมพันธ์ สำนักผู้อำนวยการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

“

การทำงานระหว่างโรงเรียนกับองค์กรส่วนท้องถิ่นมักขาด การประสานงานกัน สิ่งที่ยากจะฝากก็คือให้ผู้บริหารทั้งสองฝ่าย ถอดหัวโขนออกเพื่อประโยชน์ของลูกหลาน

”

บางส่วนของท่านนายก อบจ.ชลบุรี มาตีพิมพ์ให้ผู้อ่านได้รับทราบว่า ท่านนายก อบจ. ผู้นี้ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาอย่างไร

“...ถ้าแยกเรื่องงบประมาณด้านการศึกษา เฉพาะที่ผมดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารมาประมาณ ๖ ปีเศษ อบจ.ชลบุรี ได้ให้การสนับสนุนไปทั้งสิ้น ประมาณ ๘๐๐-๙๐๐ ล้านบาท ที่ใช้เยอะก็คือ เรื่องสถานที่ เพราะโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้พัฒนามา ๓๐-๔๐ ปีแล้ว รองลงมาก็เป็นอาคารเฉพาะด้าน ทั้งโรงอาหาร โรงยิมฯ และหอประชุม เพราะกระทรวง ศึกษาธิการไม่ได้จัดสรรงบประมาณส่วนนี้มาให้

ถัดมาเป็นเรื่อง สื่อการเรียนการสอน ที่ต้องให้ทันยุคทันสมัย โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดแคลน คอมพิวเตอร์ ช่วงแรกที่ได้การสนับสนุนในเรื่อง การจัดซื้อก็มีปัญหาเรื่องราคาที่แตกต่างกันอีก ผมก็เลยใช้แนวคิดโดยการซื้อจากกระทรวงไอซีที ในราคา มาตรฐานเครื่องละ ๑๕,๐๐๐ บาท ขณะนี้ซื้อมา ประมาณ ๑,๘๐๐ เครื่อง และกำลังจะซื้ออีก ๕๐๐ เครื่อง แต่ก็ยังไม่พอกับจำนวนโรงเรียน ๕๐๐ กว่าโรง ในชลบุรี ถ้าจะให้พอเราจะต้องมีคอมพิวเตอร์ไม่น้อย กว่า ๕,๐๐๐ เครื่อง...

...ขณะนี้เราก็ได้เร่งและจัดเข้าสู่ระบบ ซึ่งโรงเรียนในพื้นที่ก็จะได้อุปกรณ์พวกนี้ก่อน หลังจากนั้น ก็จะขยายโอกาสไปยังโรงเรียนระดับตำบล ซึ่งผม ก็ได้เปิดโอกาสแล้ว โดยการเปิดโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งโรงเรียนในฝัน เป็นโครงการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ซึ่งในปี ๒๕๕๙ จังหวัดชลบุรีก็จะมีโรงเรียนในฝันทุกตำบล

๘๐ โรงเรียนถ้วน โดย อบจ. จะให้การสนับสนุนงบประมาณ โรงเรียนละแปดแสนบาทในปีที่หนึ่ง ส่วนปีที่สอง ถ้ายังขาดด้านใดเราก็จัดสรรงบประมาณให้ครบตาม นโยบายรัฐบาลต่อเนื่องอีกสามปี นอกจากนั้นผมก็ยัง ได้รับความร่วมมือจากองค์กรท้องถิ่นอื่นดีมาก ไม่ว่า จะเป็นเทศบาลเมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนตำบล รวมถึงเอกชนที่เข้าใจโครงการโรงเรียนในฝัน

...การทำงานระหว่างโรงเรียนกับองค์กรส่วน ท้องถิ่นมักขาดการประสานงานกัน สิ่งที่ยากจะฝากก็ คือให้ผู้บริหารทั้งสองฝ่ายถอดหัวโขนออก เพื่อประโยชน์ ของลูกหลาน ถ้าเราใช้ตำแหน่งคุยกันมันก็ไม่จบ

ฉะนั้นต้องลดทิฐิ คุยกันอย่างพี่น้อง ถ้าเราถอดหัวโขน คุยกันด้วยหลักการ เหตุผล ผมมั่นใจ ทุกอย่างจะเดิน ไปได้ด้วยดี และองค์กรท้องถิ่นก็ต้องเห็นความสำคัญ ของการศึกษา ลำพัง กระทรวงศึกษาธิการในวันนี้ ไม่สามารถดูแลโรงเรียนได้ทั่วทั้งประเทศ สิ่งที่จะให้ องค์กรท้องถิ่นทำขอให้กระทรวงฯ ส่งการมาให้ชัดเจน ผมมั่นใจว่าองค์กรท้องถิ่นทั่วประเทศ ๘,๐๐๐ แห่ง

พร้อมให้การสนับสนุนการศึกษาทุกแห่งครับ เพียงแต่
ยังอาจจะขาดการประสานงาน ตรงนี้ต้องทำให้เกิดขึ้น
อย่าไปเลือกว่าตรงนี้เป็นโรงเรียน ส.ส.ฝ่ายค้าน ฝ่าย
รัฐบาล ที่ชลบุรีไม่มีเด็ขาด ผมให้ความสำคัญกับทั้ง
๓ เขตพื้นที่การศึกษาเท่ากัน ถ้าสิ่งที่ทำลงไปเกิด
ประโยชน์กับลูกหลานชาวชลบุรี...

และในช่วงสุดท้าย **ท่านนายก อบจ.ชลบุรี**
ได้ฝากไว้ว่า

...วันนี้พี่น้ององค์กรท้องถิ่นประมาณ ๗-๘ พันแห่ง
ขอให้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษา นำเรื่อง
เหล่านี้เข้าไปอยู่ในแผนการพัฒนาด้านสังคม และก็
ฝากผู้บริหารโรงเรียนว่า สิ่งใดอยากให้องค์กรท้องถิ่น
ช่วย ขอให้กระทรวงฯ มอบมาให้ชัดเจน สำหรับชลบุรี
เราร่วมมือกันดี ไม่มีการแบ่งแยก เพราะฉะนั้นตรงนี้
ต้องให้ความเสมอภาค เพราะเป็นพื้นที่จังหวัด จึงขอ
วิงวอนและเรียกร้องให้ผู้บริหารท้องถิ่นให้ความสำคัญ
และสนับสนุนการศึกษาให้เต็มพื้นที่ของตัวเอง...

และทั้งหมดนั้นคือ วิสัยทัศน์ของคุณณิฏญ์
ตั้นวิเศษ นายก อบจ.ชลบุรี ที่เป็นผู้บริหารองค์กรส่วน
ท้องถิ่นอีกผู้หนึ่ง ที่ทุ่มเทงบประมาณจำนวนมากเพื่อ

พัฒนาการศึกษาของจังหวัดชลบุรี ซึ่งจะทำให้เยาวชน
ในจังหวัดชลบุรีได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่าง
เท่าเทียมกัน และเมื่อถึงวันนั้น เชื่อได้ว่าการศึกษา
ของชาติจะเจริญรุ่งเรืองทัดเทียมกับอารยประเทศ
อย่างแน่นอน

พระสาทิสลักษณ์

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

มานพ กนอมศรี*

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงสนพระทัยในงานศิลปะมาก ดังจะเห็นได้จากการพระราชทานโครงการศิลปาชีพขึ้นเพื่อรวบรวมผลงานศิลปะหัตถกรรมต่างๆ ที่เคยรุ่งเรืองในอดีตของประเทศไทย นำกลับมาเรียนรู้สร้างสรรค์และพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าสืบมาอีกครั้งหนึ่ง นอกจากนี้ยังทรงพระราชทานครูผู้ทรงความรู้ในการสร้างสรรค์ศิลปะหัตถกรรมด้านต่างๆ ให้ออกไปอบรมถ่ายทอดความรู้ในการผลิตผลงานทางศิลปะหัตถกรรมแก่ประชาชนในจังหวัดต่างๆ เพื่อให้รู้จักนำทรัพยากรที่มีอยู่ใกล้ตัวมาใช้ในการสร้างผลงานศิลปะหัตถกรรม สร้างเสริมรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัว เช่น การปั้นตุ๊กตาชาววัง การสานย่านลิเภา การทอผ้า และอื่นๆ ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างผลงาน

๑ ผลิตภัณฑ์ ๑ ตำบลในเวลาต่อมา

ไม่เพียงทรงสนพระทัยและสนับสนุนการสร้างสรรค์ผลงานด้านศิลปะหัตถกรรมต่างๆ เท่านั้น สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ยังทรงเป็นแรงบันดาลใจสำคัญของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการสร้างจิตรกรรมฝาผนังพระหัตถ์เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจิตรกรรมฝาผนังพระหัตถ์ที่ทรงวาดขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๓-๒๕๐๗ ซึ่งนักวิชาการทางด้านศิลปะถวายเป็นการวิจารณ์ว่าเป็นยุคแห่งการวาดภาพแบบเหมือนจริง

ภาพจิตรกรรมฝาผนังพระหัตถ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงวาดขึ้นในช่วงสมัยนี้ ส่วนใหญ่เป็นพระสาทิสลักษณ์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งทรงประทับเป็นแบบถวายเป็นพระองค์เอง

* ศิลปิน นักเขียนอิสระ

พระสาทิสลักษณ์พระนาม **ขอบเขียน** ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเขียนขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๕

จิตรกรรมฝีพระหัตถ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์หนึ่ง เป็นสาทิสลักษณ์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงถือพู่กันและจานสี ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานพระนามว่า **ขอบเขียน** ทำให้เห็นว่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถก็ทรงวาดภาพจิตรกรรมด้วยเช่นกัน

จิตรกรรมฝีพระหัตถ์องค์หนึ่ง ซึ่งทรงพระราชทานพระนามว่า **สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ** จัดเป็นพระสาทิสลักษณ์ฝีพระหัตถ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงวาดโดยมีสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ประทับเป็นแบบในท่าพักผ่อนพระอิริยาบถที่มีความงดงามและสมบูรณ์มาก พระสาทิสลักษณ์องค์นี้มีขนาด ๘๓ x ๖๘ เซนติเมตร ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน กรุงเทพมหานคร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเขียนพระสาทิสลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งประทับเป็นแบบในห้องปฏิบัติการงานศิลปะส่วนพระองค์ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน กรุงเทพมหานคร

พระสาทิสลักษณ์พระนาม **สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ** ฝีพระหัตถ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงเขียนขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๗

พระสาทิสลักษณ์พระนาม สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ ฝีพระหัตถ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

จิตรกรรมฝีพระหัตถ์พระบาทสมเด็จพระเจ้า-
อยู่หัว ซึ่งทรงพระราชทานพระนามว่า **สมเด็จพระ-**
นางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้นำออกเผยแพร่ให้พสกนิกรชื่นชม
มีอีก ๓ องค์ องค์หนึ่งเป็นพระสาทิสลักษณ์สมเด็จพระ
นางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ประทับนั่งเอียง
พระองค์ประมาณ ๓๐ องศา ภาพนี้พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัว ทรงวาดฉากหลังด้วยการป้ายสีแปร่ง
อย่างชัดเจน ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ ณ พระตำหนัก
จิตรลดารโหฐาน กรุงเทพมหานคร

พระสาทิสลักษณ์พระนาม สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ ฝีพระหัตถ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ซึ่งทรงเขียนขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๖

พระสาทิสลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ ฝีพระหัตถ์พระบาทสมเด็จพระ-
เจ้าอยู่หัว ทรงเขียนขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๖ และทรง
พระราชทานพระนามว่า **สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์**
พระบรมราชินีนาถ อีกองค์หนึ่งเป็นพระสาทิสลักษณ์
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถประทับ
หันพระพักตร์ไปทางด้านข้าง พระสาทิสลักษณ์องค์นี้
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญต่อ
พื้นหลังของภาพด้วยการวาดลวดลายง่ายๆ ลงไปด้วย
ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
กรุงเทพมหานคร

พระสาทิสลักษณ์พระนาม **กุหลาบไทย** ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเขียนขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๔

พระสาทิสลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงวาดไว้ใน พ.ศ. ๒๕๐๓ ซึ่งเป็นช่วงต้นๆ ของการ ทรงงานจิตรกรรม เป็นพระสาทิสลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถประทับนั่งใน พระอิริยาบถและฉลองพระองค์กุสสตรีไทย ปัจจุบัน ประดิษฐาน ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน กรุงเทพมหานคร

จิตรกรรมฝีพระหัตถ์อีกองค์หนึ่ง ซึ่งพระราชทาน พระนามว่า **กุหลาบไทย** เป็นพระสาทิสลักษณ์อัน งดงามของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ประทับนั่งหันพระพักตร์ไปทางด้านข้าง ฉลองพระองค์ สีแดงสด และมีดอกกุหลาบสีแดง ๑ ดอกประดับที่ พระเกศา มีขนาด ๖๘ x ๕๗ เซนติเมตร ปัจจุบัน ประดิษฐานอยู่ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน กรุงเทพมหานคร

พระสาทิสลักษณ์พระนาม **เขียนที่ภูผิงค์** ซึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเขียนขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๕

จิตรกรรมฝีพระหัตถ์ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้า อยู่หัวทรงพระราชทานพระนามว่า **เขียนที่ภูผิงค์** เป็น พระสาทิสลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรม ราชินีนาถ ประทับนั่งพระพักตร์ตรง ฉลองพระองค์ สีชมพู แสดงความอ่อนหวานงดงามมาก ปัจจุบัน ประดิษฐานอยู่ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน กรุงเทพมหานคร

ต่อมารูปแบบทางศิลปกรรมฝีพระหัตถ์ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เริ่มคลี่คลายออกไปสู่ ศิลปะนามธรรม แต่บรรดานักวิชาการด้านศิลปะก็ พากันสันนิษฐานว่า มีภาพจิตรกรรมฝีพระหัตถ์ จำนวนหนึ่ง ซึ่งทรงวาดขึ้นโดยมีพระสิริโฉมอันงดงาม ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เป็นแรงบันดาลใจ

พระสาทิสลักษณ์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ขนาดเท่าพระองค์ ฝีมือระเด่น บาซูกิ อับดุลลาห์

นอกจากทรงประทับเป็นแบบให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสร้างจิตรกรรมฝาผนังแล้ว สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ประทับให้ศิลปินชาวไทยและชาวต่างประเทศเขียนพระบรมสาทิสลักษณ์ขนาดเท่าพระองค์และขนาดอื่นๆ ไว้หลายองค์ เช่น ในระหว่าง พ.ศ. ๒๕๐๓-๒๕๐๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ ระเด่น บาซูกิ อับดุลลาห์ ศิลปินผู้มีชื่อเสียงในด้านการวาดภาพเหมือนด้วยสีน้ำมันชาวอินโดนีเซีย เขียนพระสาทิสลักษณ์ขนาดเท่าพระองค์ชุดไทยจักรีอันงามสง่า ซึ่งปัจจุบันพระบรมสาทิสลักษณ์นี้ ประดิษฐานอยู่ ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท พระบรมมหาราชวัง กรุงเทพมหานคร

นอกจากนั้นยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ศิลปินคนไทยด้วยกันเขียนพระสาทิสลักษณ์อันงดงามอีกองค์หนึ่ง ซึ่งปัจจุบันประดิษฐานอยู่ ณ พระที่นั่งอุทยานภูมิเสถียร พระราชวังบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พระสาทิสลักษณ์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ฝีมือจุติ คาซาบ พ.ศ. ๒๕๐๕

พระสาทิสลักษณ์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ฝีมือจอร์แดน ซูรินน์

ศิลปินต่างประเทศที่ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระสาทิสลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถยังมีอีกหลายคน เช่น จูติ คาซาบ จิตรกรหญิงชาวออสเตรเลีย ซึ่งสร้างพระสาทิสลักษณ์ด้วยการปาดป้ายสีน้ำมันด้วยแปรงและเกรียงอย่างแม่นยำและงดงาม

ศิลปินต่างชาติอีกคนหนึ่งที่ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระสาทิสลักษณ์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ โดยวาดจากพระฉายาลักษณ์ในฉลองพระองค์ชุดราตรีสีขาวมีชื่อว่า จอร์แดน ซูรินน์

พระสาทิสลักษณ์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ฝีมือสนิท ดิษฐพันธ์

พระสาทิสลักษณ์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ฝีมือพิริยะ ไกรฤกษ์

สำหรับศิลปินไทยที่ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระสาทิสลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ก็มีหลายคน ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางได้แก่ สนิท ดิษฐพันธ์ ศิลปินผู้มีชื่อเสียงของไทย ซึ่งสร้างพระสาทิสลักษณ์ทั้งสองพระองค์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๙ สำหรับพระสาทิสลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ที่ศิลปินเอกผู้นี้สร้างขึ้นปัจจุบันประดิษฐานอยู่ ณ ห้องรับรองศาลาว่าการสำนักพระราชวัง พระบรมมหาราชวัง กรุงเทพมหานคร

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ ขณะที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เสด็จแปรพระราชฐาน ณ พระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ประทับให้พิริยะ ไกรฤกษ์ นักวิชาการทางศิลปะเขียนพระสาทิสลักษณ์ ๒ องค์ เป็นเวลาองค์ละ ๒ ชั่วโมง พิริยะ ไกรฤกษ์ ได้ใช้เทคนิคการปาดป้ายแปรงที่รวดเร็วและแม่นยำ ตามแบบอย่างการเขียนภาพสมัยใหม่ ปัจจุบันพระสาทิสลักษณ์ทั้ง ๒ องค์นี้เป็นสมบัติของพิริยะ ไกรฤกษ์

พระสาทิสลักษณ์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ฝีมือสัมพันธ์ สารารักษ์

สัมพันธ์ สารารักษ์ เป็นศิลปินอีกคนหนึ่งสร้างพระสาทิสลักษณ์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ขณะทรงพระราชดำเนินเยี่ยมพสกนิกรในท้องถื่นภาคใต้ โดยถวายพระนามว่า **พระแม่มีงขวัญปวงชนชาวไทย** พระสาทิสลักษณ์องค์นี้มีขนาดใหญ่ถึง ๑๗๐ x ๒๐๐ เซนติเมตร สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ที่ สำนักงานใหญ่ธนาคารกสิกรไทย กรุงเทพมหานคร

พระสาทิสลักษณ์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ฝีมือจักรพันธ์ุ โปษยกฤต พ.ศ. ๒๕๓๕

ในปีเดียวกันจิตรกรผู้มีชื่อเสียงโด่งดังในการเขียนภาพเหมือน มีชื่อว่าจักรพันธ์ุ โปษยกฤต ได้เขียนพระสาทิสลักษณ์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ โดยศึกษาจากพระฉายาลักษณ์พระสาทิสลักษณ์องค์นี้ ศิลปินได้ทูลเกล้าถวายปัจจุบันประดิษฐานอยู่ที่พระตำหนักสิริยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

นอกเหนือจากที่กล่าวมานี้ยังมีพระสาทิสลักษณ์ในพระอิริยาบถต่างๆ โดยศิลปินและช่างเขียนในปัจจุบันคนอื่นๆ เพื่อนำไปประดิษฐานในที่ทำงานและบ้านเรือน เพื่อความเป็นสิริมงคลอีกเป็นจำนวนมาก

โฉมหน้าสื่อ สื่อทวิ رسانه

โดย... พัทธนา วงศ์เลข*

คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในชั้นเรียนรวม

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนตามศักยภาพ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีกระบวนการคิด มีทักษะในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมและมีความสุข รวมทั้งมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

ดังนั้น กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จึงนับว่ามีความสำคัญและจำเป็นสำหรับกลุ่มผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนที่มีความบกพร่องในด้านใดๆ ก็ตาม หรือแม้แต่ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ

คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในชั้นเรียนรวม สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ระดับช่วงชั้นที่ ๑-๒ ที่ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการ (เดิม) ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นกลุ่มพัฒนาระบบการแนะแนว สังกัดสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำขึ้น โดยมี อาจารย์บังอร อึ้งสกุล เป็นผู้รับผิดชอบโครงการ ซึ่ง

* นักประชาสัมพันธ์ ๖ ว สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

สำนักวิชาการฯ จะจัดส่งให้เขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่งทั่วประเทศนำไปขยายผลให้กับโรงเรียนในสังกัดต่อไป ทั้งนี้ เพื่อให้ครูและผู้เกี่ยวข้องได้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ รวมทั้งมีแนวทางในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละประเภทที่เรียนรวมในชั้นเรียนปกติ คู่มือดังกล่าวมีทั้งหมด ๗ เล่ม ได้แก่

- เล่มที่ ๑ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
- เล่มที่ ๒ เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
- เล่มที่ ๓ เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น
- เล่มที่ ๔ เด็กที่มีความบกพร่องทางอารมณ์และพฤติกรรม
- เล่มที่ ๕ เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
- เล่มที่ ๖ เด็กออทิสติก
- เล่มที่ ๗ เด็กที่มีความสามารถพิเศษ

สำหรับเนื้อหาที่นำเสนอในแต่ละเล่ม แบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ **ส่วนแรก** เป็นการให้ความรู้พื้นฐาน เพื่อให้มีความเข้าใจถึงลักษณะของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในแต่ละประเภทตลอดจนให้ความสำคัญและจำเป็นในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน **ส่วนที่สอง** เป็นการนำเสนอตัวอย่างการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่ครูสามารถนำไปจัดให้กับผู้เรียนในชั้นเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งมีความบกพร่องเล็กน้อยหรือปานกลางที่สามารถเรียนรวมกับเด็กปกติได้ แต่อย่างไรก็ตาม ครูสามารถใช้ดุลยพินิจในการปรับกิจกรรมให้ง่ายหรือยากขึ้นได้เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียน

ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้น สถานศึกษาอาจจัดบุคลากรรับผิดชอบวางแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยตรง หรือนำไปบูรณาการกับการเรียนในกลุ่มสาระหรือกิจกรรมอื่นได้ตามความเหมาะสม แต่ที่สำคัญควรจะมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมและประเมินผลผู้เรียนว่ามีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐานหรือไม่

คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในชั้นเรียนรวมนี้ อาจเป็นเพียงหนึ่งแนวคิดที่จะจุดประกายให้ครูผู้สอนได้เกิดความคิดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อนำไปใช้พัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ

เราต้องยอมรับว่า ถ้าหากผู้เรียนแต่ละคนได้มีโอกาสเลือกทำกิจกรรมตามความถนัด ความสนใจของตนเอง ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง และนั่นอาจเป็นจุดที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบความสามารถที่แท้จริงของตน อันจะนำไปสู่หนทางแห่งความสำเร็จในอนาคตได้.

ดาวเด่น แดนเจม

กรุณา ศิริฤกษ์อุดมพร *

ผู้บริหารสถานศึกษาดีเด่น กับแนวทางการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน

สถานศึกษาที่ดี นอกจากจะมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ มีสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยครบถ้วน มีสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดีแล้ว การบริหารบุคลากรทางการศึกษา ศักยภาพของครูผู้สอน และการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะส่งผลให้สถานศึกษาเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่พัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ได้ ฉบับนี้จึงได้นำแนวทางการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งได้รับรางวัลครูผู้ปฏิบัติงานมีผลงานดีเด่น ประจำปี ๒๕๕๖ จากสำนักงานเลขาธิการคุรุสภาที่ได้ดำเนินการสรรหาครูผู้ปฏิบัติงานมีผลงานดีเด่น หรือที่รู้จักกันในนาม “ครูดีเด่น” สายผู้บริหาร มานำเสนอผู้อ่าน และเพื่อให้สถานศึกษาอื่นๆ สามารถนำไปเป็นแนวทางปรับใช้ต่อไปได้

**ผู้บริหารสถานศึกษาดีเด่น
ระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา
ประจำปี ๒๕๕๖**

นายไพโรจน์ คลังนุช ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุราชประสิทธิ์ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน “การอ่านมีประโยชน์นอกจากจะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว ยังทำให้เราได้รับความรู้ มีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น และการอ่านสามารถนำมาพัฒนาตนเองได้

นิสัยรักการอ่านควรมีการปลูกฝังตั้งแต่เล็กๆ ทั้งจากครอบครัวที่บ้าน และจากครูผู้สอนในโรงเรียน สถานศึกษาควรจัดหาหนังสือหลากหลายประเภทให้เยาวชนได้เลือกอ่านตามมุมต่างๆ ของโรงเรียน เพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่างคนกับหนังสือ ให้เด็กได้มีโอกาสหยิบ จับและเปิดดูบ้าง และควรจัดให้มีการประกวดยอดนักอ่าน ยอดนักเขียน ประเภทต่างๆ เช่น นิทาน และเรื่องสั้น โดยส่วนตัวผมชอบอ่านหนังสือประเภทบันเทิงคดี และมีหนังสือที่ประทับใจคือบทประพันธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เรื่อง ดุจดวงตะวัน สำหรับหลักการเลือกหนังสือก็จะต้องเป็นหนังสือที่ให้ความรู้ ช่วยปลูกฝังคุณธรรม เจตคติ หรือทำให้มีโลกทัศน์อันกว้างไกล และนำไปพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น”

* นักประชาสัมพันธ์ ๖ ว สำนักอำนวยการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ผู้บริหารสถานศึกษาดีเด่น
ระดับอุดมศึกษา
ประจำปี ๒๕๕๖

นายจักรินทร์ มีประเสริฐสกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนอุตรดิตถ์เทคโนโลยี อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน “การจะส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้เกิดกับเด็กๆ นั้น หลายฝ่ายต้องร่วมมือกัน อยากให้เริ่มที่สถาบันครอบครัวเป็นอันดับแรก ครอบครัวต้องรักและให้ความสำคัญเรื่องการอ่านก่อน โดยเริ่มที่ พ่อ แม่ ถ้าพ่อแม่ชอบอ่านหนังสือก็จะเป็นแบบอย่างและเป็นการปลูกฝังในเรื่องการอ่านให้ลูกต่อไป ส่วนจะเป็นหนังสือประเภทไหน เกี่ยวกับอะไร ล้วนมีคุณค่าและประโยชน์ทั้งสิ้น แต่พ่อแม่แม่ก็ควรจะมีบทบาทในการเลือกหนังสือให้เหมาะกับวัยของเด็ก และเมื่อวัยของเขาเปลี่ยนไป ความสนใจความชอบในหนังสือแต่ละประเภทก็จะเปลี่ยนแปลงตามไปเอง การอ่านหนังสือเป็นการพักผ่อน ที่ให้ความรู้ความเข้าใจ รู้จักคิดวิเคราะห์ถึงความเป็นมาในเรื่องนั้นๆ รวมถึงความมีเหตุมีผล อีกทั้งให้ความบันเทิงอีกด้วย สำหรับผมแล้วการอ่านหนังสือจะขึ้นอยู่กับช่วงเวลามากกว่า เช่น ปัจจุบันทำงานด้านบริหารการศึกษา ก็จะสนใจหนังสือหรือบทความที่เกี่ยวข้องกับหลักการบริหาร ความเป็นผู้นำ และการพัฒนาองค์กร รวมไปถึงเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา บางช่วงเวลาก็จะสนใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาเรื่องราวต่างๆ โดยอ่านจากผู้เขียนหรือผู้รวบรวมข้อมูล เพื่อให้เกิดแนวคิดและการวิเคราะห์ถึงเหตุผลที่มาที่ไปได้้อย่างหลากหลาย ส่วนใหญ่จะเลือกเรื่องที่สนใจก่อนอ่านคำนำ คำนิยม เพื่อทราบเรื่องราวโดยรวมก่อนแล้วจึงตัดสินใจเลือก”

ผู้บริหารสถานศึกษาดีเด่น
การศึกษานอกระบบโรงเรียน/การศึกษาพิเศษ
ประจำปี ๒๕๕๖

นางสมศรี กสิฤกษ์ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสุโขทัย อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษา
นอกโรงเรียน “พ่อแม่ในสมัยปัจจุบันนี้เลี้ยงลูกตามตำรา สิ่งดีๆ ที่พบก็คือ ได้อ่านหนังสือให้ลูกฟัง ตั้งแต่อายุในครรภ์ พอลูกคลอดออกมาและโตขึ้นก็อ่านหนังสือหรือเล่านิทานให้ลูกฟัง มีหนังสือภาพที่น่าสนใจ การ์ตูนสำหรับเด็กที่มีให้เลือกอย่างหลากหลาย เด็กเล็กๆ สามารถดูภาพจากนิทานและเล่านิทานจากภาพได้ แม้จะยังพูดไม่ชัด นี่แหละคือการฝึกฝนให้เด็กได้รักการอ่าน โดยให้เขาเริ่มอ่านจากสิ่งที่ชอบ ที่ง่ายๆ มีคติสอนใจ เพื่อฝึกฝนให้เขาเป็นผู้มีเหตุ มีผล รู้คิด รู้จำ รู้รัก รู้สามัคคี จากสิ่งที่เขาเห็น แม้จะยังอ่านหนังสือไม่ค่อยได้ สำหรับเด็กในชนบทพ่อแม่ก็สามารถปลูกฝังให้ลูกรักการอ่านได้เช่นกัน ในต่างจังหวัดจะมีหน่วยงานของสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน คือมีศูนย์เรียนรู้ชุมชน ในระดับตำบล ห้องสมุดประชาชนอำเภอ และจังหวัด มีหนังสือนิทานสำหรับเด็ก มีเกม และอุปกรณ์มากมายที่จะส่งผลให้เด็กๆ เป็นคนมีเหตุผล ฉลาดพูด ฉลาดถาม ทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านการอ่าน การพูดและจดจำสิ่งดีๆ ที่ได้จากการอ่าน

เมื่อมาเป็นผู้บริหาร การอ่านยังสำคัญไม่ว่าจะเป็นหนังสือวิชาการและตำราต่างๆ ที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานบรรลุผล และนำไปใช้กับงานที่ทำอยู่ได้ อ่านมากย่อมรู้และได้เปรียบมาก ได้ประโยชน์จากการอ่านมหาศาล คนเก่งๆ ทุกคนมีผลมาจากการอ่านทั้งสิ้น”

ร้อยเรียงเคียงกันฉันแก้ว

๑ คำเริ่มคำลือคำรับ
คำแรกคำหลังคำรอง

คำปรับคำเพิ่มคำพ้อง
คำคล้องคำจองสังวรฯ

ทวีพร ทองคำใบ

ย่างเข้าพรรษาความชุ่มฉ่ำของวสันตฤดูมาเยือน ผ่านร้อนคลายแล้งลง ดั่งน้ำทิพย์ชโลมชีวิตชาวนาชาวไร่
ให้หยดเย็นสู่ชีวิตต่อไปเพื่อแผ่นดินไทยของเรา

บทกวีชื่อ กลางพรรษา ของอาจารย์สุบินรัตน์ รัตนศิลา ช่างเหมาะสมกับตำแหน่งหัวหน้ากวีสาขานี้

๑ กลางพรรษาเวียนมาอีกคราหน

พุทธศาสนิกชนมากลั่นเหลื่อ

ตั้งจิตแผ่กุศลไว้ให้จุนเจือ

ทั้งได้เหนือตกออกกลางสร้างศรัทธา

ดักบาตรอุทิศกุศลดลใจช่วย

ทำบุญด้วยความจริงใจไร้กังขา

ทำความดีสะสมไว้ทุกเวลา

ทำบุญด้วยความศรัทธาศาสนาตน

นำดอกไม้อุปเทียนเพียรเข้าวัด

รักษาสัตย์ทำความดีที่ทุกหน

กลางพรรษารักษาศีลประจำตน

สละสิ้นความหมองหม่นพญุมาร

ตั้งจิตมั่นจะพิทักษ์รักษาศีล

ให้สมจินต์ชัดแน่แผ่ไพศาล

ตั้งสติแผ่เมตตาขนะมาร

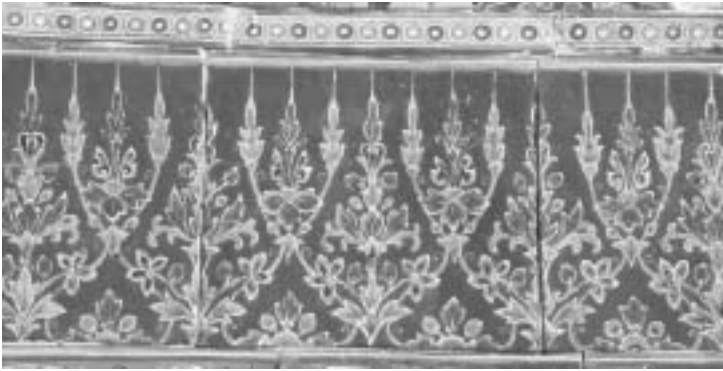
ปณิธานครองธรรมนำสิ่งดี

ประพฤติดีละเว้นชั่วมัวหมองจิต

ประพฤติผิดพาตัวชั่วมัวหมองศรี

ประพฤติตนเป็นแบบอย่างในทางดี

เลือกวิถีทำจิตให้ผ่องใสจริง

ธรรมะนำประจําใจไร้ความทุกข์
ธรรมะนำพาความสุขเจริญยิ่ง
ธรรมะผูกพันใสในความจริง
อย่าประวิงยืดธรรมะจะสุขเอย ฯ

สุบินรัตน์ รัตนศิลา

เป็นอ้อมกอดพรราชาที่อวลกลิ่นกลิ่นอายแห่งธรรมะ สงบสัจด์ แว่วเสียงภิกษุสงฆ์ผู้ทรงศีลสวดพระบาลี คือวิถีทางของพุทธศาสนิกชนอย่างแท้จริง ผมขอปรับแก้บทกวีบางข้อบทพร้องของอาจารย์สุบินรัตน์ โดยรักษาความเดิมไว้ดังนี้ วรรคแรกของบทที่สอง **ตักบาตรอุทิศส่วนกุศลจิตใจช่วย** ใช้คำถึงสิบพยางค์ไม่เป็นฉันทลักษณ์นิยม ผมตัดคำว่า **ส่วน** ออก ความหมายยังคงสมบูรณ์เช่นเดิม ในวรรคสองบทที่สาม **รักษาสัตย์ทำความดีกันทุกหน** เป็นวรรคทั้งสัมผัสผมปรับคำว่า **กัน** เป็น **ที่** ในวรรคสี่บทที่สามตกสัมผัสเช่นเดียวกัน ผมปรับคำว่า **อบาย** เป็น **พญ** ในบทที่สี่วรรคที่สี่อาจารย์ใช้ถึงสิบเอ็ดพยางค์ ผมตัดคำว่า **ตั้ง** ออก และเปลี่ยนคำว่า **ปฏิบัติ** เป็น **ครอง** ทำให้ไพเราะราบรื่นกลมกลืนกับฉันทลักษณ์

สองบทสุดท้ายของ **กลางพรรษา** เจียดใกล้ **กลบทบัวบานกลีบขยาย** ผิดที่วรรคสุดท้ายทั้งสองบท หากอาจารย์สุบินรัตน์เล่นซ้ำ **ประพฤติ** และ **ธรรมะ** เท่านั้น **กลางพรรษา** คงครอบครอง **กลบท** อันงดงามถึงสองบท

บรรยาภาศวันแม่แห่งชาติ อบอุนทั่วทั้งสยาม กวีนาม **ริ้วคลื่น** รังสรรค์ อ้อมกอดแม่ให้มา

๑ เอาเงินหวยช่วยเด็กเล็กเล็กนั้น

สารพันสรรเสริญสะท้อนเสียง
ช่วยขจัดปัดเป่าเราร้อนเรียง
ด้วยเงินเพียงเพิ่มหวังให้ยั่งยืน

ลูกเอย...

โชนเลยยากแค้นแสนสะอื้น
พ่อแม่ร้างลาไกลไม่หวนคีน
ทนกล้ำกลืนกับยายตาที่อาทร

กอดพันอยู่สู้ชีวิตไม่คิดถอย
โลกใบน้อยพลอยสลับมัวผูกเรือน
มิเห็นทางสว่างไสวไหว้วินวอน
พอเป็นขอนไม้กอดให้รอดตาย

ภพนายๆ มอportunหนุศึกษา
เหมือนตั้งฟ้าเมตตาวามุ่งหมาย
เห็นรอยยิ้มพริ้มหวังทั้งหญิงชาย
เจียมใจกายอุตสาหะปณิธาน

อยากเป็นหมอพยาบาลทหารสู้
ปราบริบปเป็นครูผู้สืบสาน
เป็นคนดีของบ้านเมืองเฟื่องตระการ
เป็นสายธารประชาชาติองอาจไป

ลูกรัก.....
เจ้าคงจึกเรืงร่ากว่านี้ไหม
หากวันนี้ได้ทั้งเงินเฟลิตเฟลินใจ
แล้วยังได้อ้อมกอดแม่แท้กลับมา

อ้อมกอดแม่อบอุ่นกรุ่นถวิล
อยากยลยินประทีนหอมอยู่พร้อมหน้า
แม่อยู่ไหนใกล้ไกลไยห่างตา
เฝ้ารอท่าเทียบเขาอื่นชื่นใจเอย ฯ

ริ้วคลื่น

คงเป็นบันทึกเสี้ยวหนึ่งของสังคมไทย เอาเงินช่วยเด็กเล็กเล็กนั้น และ ภพนายๆ มอportunหนุศึกษา
ส่งแรงบันดาลใจให้ ริ้วคลื่น ร่ายร้อยเรียงบทกวีบทนี้ ชาบซึ่งถึงความว่าเหวเจียบเหงาเคล้าหยาดน้ำตา สะท้อน
ปัญหาสังคมชัดเจนยิ่งนัก คือ**บทกวีเพื่อชีวิต** ที่ผมอยากได้มาเผยแพร่ให้สังคมได้รับรู้

ริ้วคลื่น ใช้คำพิศความหมายในวรรคสามบทสุดท้าย **โย** ผมปรับแก้เป็น **โย** วรรคสุดท้ายบทที่ห้าถูกทิ้งสัมผัส
ผมปรับคำว่า **ช่วงต่อ** เป็น **องอาจ** โดยไม่เสียความหมายถึงอนาคตของความมุ่งหวัง ขอขอบคุณ

ในอนาคตหากวารสารวิชาการมั่นคงยั่งยืน อาจะลองประกวดประชันกันเองระหว่างบทกวีที่น่าลงพิมพ์
น่าจะเป็นไปได้ จะพยายามสรรหารางวัลและวิธีการอันเหมาะสม

อาจารย์ **สันติสุข สันติศาสนสุข** ส่งบทกวีชื่อสั้นแต่ยิ่งใหญ่ในความหมาย **อ่าน** เพียงพยางค์เดียวเท่านั้น
ร่วมเทิดพระคุณ แม่ ใน **วันแม่แห่งชาติ** แม่ผู้เป็นครูคนแรก สอนให้เรา **อ่านออก** และ **เขียนเป็น**

๑ อ่านกอไก่ขอไข่ในเบื้องต้น
 เมื่อยังเล็กมีคนคอยเคี่ยวเข็ญ
 ต้องฝึกอ่านเขียนคำที่จำเป็น
 ข้างยากเย็นในทุกบทเรียนอดทน
 อ่านตำรับตำราสารพัด
 ได้ฝึกหัดแสวงหาไขว่คว้าค้น
 เพิ่มพูนภูมิปัญญานำพาตน
 ไม่มีตนหม่นไหม้ใจเบิกบาน
 อ่านเนื้อหาสาระอย่างละเอียด
 เล็มละเอียดซึ่งสุขสนุกสนาน
 ปล่อยความคิดโอบยิบจินตนาการ
 แปลข้อมูลจากสารงานประพันธ์
 อ่านร้อยรสบทกวีมีแง่เงื่อน
 ตี๋มตำถ้อยคำสะท้อนใจเหมือนฝัน
 วรรณกรรมปรัชญาค่านันต์
 หล่อหลอมและสร้างสรรค์จรโลงใจ
 อ่านทั้งสิ่งซึ่งไม่ใช่หนังสือ
 ธรรมชาติสวยซื่อสะอาดใส
 อ่านชีวิตมากมายทั้งใกล้ไกล
 จะลุ่มลึกเพียงใดไม่ประวิง
 อ่านรู้ความเป็นไปทั่วโลก
 อ่านเรื่องราวเศร้าโศกสรรพลึง
 อ่านความดีความงามและความจริง
 อ่านรู้ความสงบนิ่งในใจตน ฯ

สันติสุข สันติศาสนสุข

สมบัติล้ำค่าเกินสมบัติอื่นใดในฝันพิภพ คือ การอ่าน เปรียบดังกุญแจไขขุมทรัพย์ความรู้จากหนังสือ อาจารย์
 สันติสุขวางคำว่าอ่าน ไว้ย่างแรกทุกบท คุณความหมายและฉันทลักษณ์ได้ชัดเจนหนักแน่น บทสุดท้ายเป็น กลบท
 บุชบงแยมผกา อันงดงามตามแบบอย่างทางครูแต่โบราณ เป็นหนึ่งในเกือบร้อยกลบทที่ถูกบันทึกไว้เป็นหลักฐาน
 แสดงถึงอัจฉริยภาพของครูภาษาไทย ถึงพร้อมทั้งศิลปะและสุนทรีย์ลักษณ์ อ่านแล้วได้ทั้งรูปคำและคมความ

พลังด้านยาเสพติดทุกชีวิตเอื้ออาทร คือ บทกวีปลายทางครานี้

๑ ยาเสพติดพิษร้ายภัยมหันต์

ร่วมใจกันต้านทั่วหน้าอย่างนิ่งเฉย

หมดศักดิ์ศรีชีวิตพึ่งสังเวย

หากละเลยหลุมหลงคงม้วยมรณ

แม้มีทรัพย์สินเงินทองมากองกาย

ยังไม่ตายก็ไม่พ้นตนเดือดร้อน

ผู้ใกล้ชิดมิตรสหายไร้อาทร

ทุกองค์กรสาปแช่งแย่งประณาม

ญาติพี่น้องต้องอับอายพาขายหน้า

ทั่วเมืองฟ้าข้ามแผ่นดินถิ่นสยาม

พร้อมต่อต้านรณรงค์ทำสงคราม

เร่งปราบปรามให้หมดสิ้นแผ่นดินเรา

ละเลิกเสพละเลิกขายไม่เกี่ยวข้อง

ยังเรียกร้องถูกจองจำซ้ำอับเฉา

ชนในชาติขาดวินัยทั้งวัยเยาว์

เนิ่นนานเข้าเผ่าพงศ์ไทยไม่พัฒนา

ทั้งผู้ผลิตผู้ขายทำลายชาติ

ผู้เสพทาสสิ้นคิดจิตผวา

กลุ่มผู้เสี่ยงเพลิงพล้ำค้ำอาญา

ล้วนนำพาคร่าชีวิตติดจองจำ

รักในหลวงห่วงลูกหลานช่วยกันต้าน

สร้างปราการเพื่อประกันหวั่นชอกช้ำ

ครอบครัวอย่าให้เหนียวแน่นเป็นแกนนำ

ช่วยตอกย้ำแนวทางสร้างจรรยา

หากปลอดภัยไร้มลทินสิ้นเสพติด

สร้างชีวิตที่ใสสะอาดปัญหา

ส่งสัมฤทธิ์กิจประสบพบสัมมา

สุขทั่วหล้าประชาเลิศประเสริฐจริง

ขอबारมีปกเกล้าทุกเผ่าพงศ์

สิ่งประสงค์จงประจักษ์ประเจิดยิ่ง

เปล่งประเทืองเปรี๊ญประทักษ์ดักประวิง

ร่มเย็นยังเป็นมิ่งขวัญทั่วกันเทอญฯ

หิรัญ บุตรเพชร

อาจารย์หิรัญ บุตรเพชร โรงเรียนบ้านหนองดุม อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ประกาศสงครามต่อสุยาเสพติด ด้วยบทกวีที่หาว่าถูกกล่าวปฤกเร้าใจ หากปราศจากผู้เสพเพียงด้านเดียว ระบบการผลิตคงหยุดลงอย่างสิ้นเชิง สมญานาม **โลกสีขาว** เห็นได้ชัดเจนโดยไม่ต้องการคำอธิบาย

ผมปรับแก้ **พลังยาเสพติด** ๙ เพียงเล็กน้อย ในวรรคแรกบทที่สอง **กองเหลือหลาย** ปรับเป็น **มากองกาย** หากคำทำยวรรคสองเป็นเสียงสูงก็รับกันได้ วรรคแรกของบทที่สามคำไม่ครบพยางค์ ผมเพิ่มคำว่า **พา** วรรคต่อมา ผมแทรกคำว่า **ข้ามหน้าแผ่นดิน** ให้รับสัมผัสกันกับ **ฟ้า** ในวรรคสุดท้ายบทที่หก ผมตัด **สรรค์** ออก เพราะพยางค์เกิน จันท์ลักษณะโดยไม่เสียความ สุดท้าย คือ วรรคที่สี่บทที่เจ็ดขาดสัมผัสระหว่าง **ประชา** และ **ประเสริฐ** ผมแทรกคำว่า **เลิศ** ลงไป ลดความห้วนชะงักของคำและความ

ขอเทิดพระเกียรติ **วันแม่แห่งชาติ** ด้วย **ขุนช้างขุนแผน** ตอนที่ยี่สิบสี่ **กำเนิดพลายงาม**

๑ ลูกก็แลดูแม่แม่ดูลูก
สะท้อนรำอาลาด้วยอาลัย

ต่างพันผูกเพียงว่าเลือดตาไหล
แล้วแข็งใจจากนางตามทางมา ๙

อาศิรวาทบรมราชินีนาถราชสุดดี

- ทรงเป็นแม่แห่งเทพประนมพน

ทรงเป็นแม่แห่งภพพื้นสยาม

ทรงเป็นแม่แห่งเมืองเรืองพระนาม

ทรงเป็นแม่แห่งคามครองประชา

ทรงเป็นฟ้าห่มคลุมลุ่มพิภพ

ทรงเป็นฟ้าบรรจบจรดภูผา

ทรงเป็นฟ้าคุ้มเกล้าเจ้าพระยา

ทรงเป็นฟ้าของข้าประชาชน

ทรงเป็นน้ำคำชูชีพชีวิต

ทรงเป็นน้ำประสิทธิ์ประสาทผล

ทรงเป็นน้ำหล่อเลี้ยงเคียงชุมพล

ทรงเป็นน้ำมวงคลดลจิตใจ

ทรงเป็นป่าเป็นหลักรักษาชาติ

ทรงเป็นป่าดาราตาอากาศใส

ทรงเป็นป่าห่มเขาลำเนาไพร

ทรงเป็นป่าตราไว้ให้แผ่นดิน

ทรงเป็นครูผู้สอนสั่งเสริมสร้าง

ทรงเป็นครูเชิงช่างชำนาญศิลป์

ทรงเป็นครูกู่ฟ้ากู่ถ้านินทร

ทรงเป็นครูครองถิ่นแผ่นดินทอง

ทรงเป็นช่างเชี่ยวชาญชำนาญนัก

ทรงเป็นช่างรู้รักษะปึกปกป้อง

ทรงเป็นช่างเจนจบครบครลอง

ทรงเป็นช่างเกริกก้องของธานี

ทรงเป็นมิ่งแก้วฟ้าขวัญเหล่าเลิศ

ทรงเป็นมิ่งบรรเจิดประเสริฐศรี

ทรงเป็นมิ่งมหานฤบดี

ทรงเป็นมิ่งโมลีจักรวิวงศ์ฯ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้าคณะบรรณาธิการวารสารวิชาการ

(นายทวีพร ทองคำใบ ผู้ประพันธ์)

...ข้าพเจ้าเชื่อว่าท่านทั้งหลายทราบดีว่าความเป็นบัณฑิตจะแสวงหาจากการเล่าเรียนวิทยาการขั้นสูงเพียงอย่างเดียวไม่ได้ หากแต่จะต้องศึกษาและปฏิบัติในทางจิตใจ เพื่อให้เกิดความฉลาดรอบรู้อย่างแท้จริงด้วย ผู้สำคัญคนว่ามีความฉลาดสามารถเป็นเลิศอยู่เสมอ นั่นมักพาตัวไปไม่รอด เพราะความสำคัญคนเช่นนั้นจะปิดบังโอกาสที่จะชวนชววยหรือได้มาซึ่งปัญญาที่สูงขึ้นไป ตัวอย่างจริงก็มีปรากฏในประวัติการของโลกมาแล้วมากมาย ที่ผู้มีปัญญาความสามารถและอำนาจ ต้องพ่ายแพ้ล้มจมไป เพราะเหตุนี้ ตามที่ข้าพเจ้าทราบมาบ้าง แม้นักปราชญ์ของตะวันตกซึ่งมีชื่อเสียงเกียรติคุณเป็นที่ยกย่องอย่างสูง ก็ยังสรรเสริญความสงบเสงี่ยมถ่อมตัว และสอนว่าความสงบเสงี่ยมถ่อมตัวนั้นเป็นเหตุหรือเป็นทางนำความรอบรู้ความฉลาดมาสู่ตน บางท่านถึงกับสอนว่า ถ้าบุคคลไม่หมั่นพิจารณาตนเองไว้เสมอแล้ว จะพาตัวให้ตลอดรอดฝั่งไปได้ไม่สำเร็จ

เพราะเหตุดังกล่าวนี้ จึงใคร่ขอให้ท่านทั้งปวงที่ได้ชื่อว่าบัณฑิตได้ฝึกฝนตนเองให้เป็นบัณฑิตที่แท้จริงให้ได้ จึงได้ร่วมมือร่วมใจกันใช้ความเป็นบัณฑิตนั้น รักษาและนำพาชาติบ้านเมืองให้รอดพ้นภัยอันตรายไปสู่ความผาสุกความเจริญก้าวหน้าอันมั่นคงได้...

พระราชดำรัสในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร วุฒิปัตร์ ประกาศนียบัตร และเข็มวิทยฐานะ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร วิทยาลัยกองทัพบก วิทยาลัยกองทัพเรือ และโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ
เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๒๕